

Slovesnost bo v Celju

V letošnjem letu bomo praznovali obletnice več pomembnih dogodkov iz zgodovine revolucionarnega delavskega gibanja v Sloveniji. Tako poteka letos 50 let od značnega „Tivoljskega kongresa zedinjenja“ (ustanovitve UR SSJ v Sloveniji), pred 40 leti je začel izhajati legalni partijski list „Delavski obzornik“, pred 40 leti je Slovenijo preplaval množičen stavkovni val, ki so se mu mimo delavcev priključili tudi vajenci in študentje ljubljanske univerze. 7. julija 1935. leta je bil pod vplivom komunistov organiziran v Celju „Zlet delavskih kulturnih društev Svoboda“ kot množična politična manifestacija delavske revolucionarne solidarnosti.

Osrednja proslava revolucionarnih dogodkov bo v Celju, 14. junija letos. Pokrovitelj proslave, ki jo organizirajo sindikati in ZKPO Slovenije, je republiški svet Zveze sindikatov Slovenije. Na zadnji seji republiškega sveta ZSS je bil ime-

DD

DELAVSKA ENOTNOST

1. II. 1975 – ŠT. 4 – L. XXXII.

novan poseben odbor, ki bo vodil priprave za proslavo v naslednjem sestavu:

Janez Barborič – predsednik

Ivo Tavčar – podpredsednik

Franček Kavčič – sekretar

in člani: Milan Apih, Branko Babič, Feliks Bager, Vinko Bambič, Mihael Berločnik, Rudi Ganziti, Danila Gril, Jasnič Ljubo, Veljko Jelaska, Avgust Jelen, Silva Jereb, Pepca Kardelj, Mile Klopčič, Pavle Kovač, Ivan Kramer, dr. Bratko Kreft, Franc Leskošek-Luka, Janko Liška, Viktor Malovrh, Miha Marinko, Jože Marolt, Ivan Močnik, Vencelj Perko, Rado Pišot-Sokol, Karel Rakuša, Janko Rudolf, Stane Seničar, Rado Simoniti, Andrej Svetek, Franc Šetinc, Karel Štrban, Franc Taler, Bogo Tepli, Emil Tomazič, Metod Trebničnik, Vinko Verbec, Ludvik Vitez, Janez Zahrastnik, Janko Ževart.

Kako poteka štipendiranje?

Kakšni so izgledi, da bo novi sistem štipendiranja učencev in študentov zaživel v celoti vsaj z letošnjim letom? To vprašanje zastavljajo tako študenti kot tudi študentje. Ob njem se je razvila dokaj ostra razprava tudi na prvi seji skupne komisije podpisnic samoupravnega sporazuma o štipendiranju na ravni republike v ponedeljek, 27. januarja letos. Novi študentski sistem namreč lahko v celoti zaživi, če normalno delujejo vsi njegovi deli. Žal pa še do danes nekaj členov v tem sistemu ni sklenjenih. Prvič, družbeni dogovor še ni podpisala občina Trzič, zato dogovor še ni objavljen v uradnem listu. Drugič, samoupravni sporazumi še niso sklenjeni v petih občinah (Trzič, Velenje, Maribor in Kočevje); dokler pa le-ti niso sklenjeni, ni mogoče izpeljati solidarnostnega prelivanja sredstev iz občin, kjer bo sredstev več, kot pa je potreb, v občine, kjer kljub 100% zbranih sredstev ne bodo mogli zadovoljiti vseh potreb po študentih iz združenih sredstev. Prav to pa je osrednji problem in najbolj kritični člen v sistemu. Skupna komisija podpisnikov je sprejela merila za solidarnostno prelivanje sredstev na osnovi razdelilnika prek službe družbenega knjigovodstva neposredno. To pomeni, da bo, denimo občina Maribor presežek svojih sredstev na osnovi razdelilnika nakazovala na primer občini Lenart in Ljutomer. Za pripravo razdelilnika pa mora skupna komisija razpolagati s točnimi podatki o višini zbranih sredstev po občinah ter dejanskimi potrebami za štipendije, ki jih po kriterijih sporazuma lahko dodeljujejo komisije iz združenih sredstev. Po doslej zbranih podatkih bo v Sloveniji precej občin, kjer kljub 100-odstotno izpolnjenim obveznostim samoupravnega sporazuma ne bodo zmogli pokriti obveznosti do študentov iz združenih sredstev in bodo upravičeni do solidarnostnih sredstev iz drugih občin. Žal pa so doslej zbrani podatki nepopolni in v mnogih primerih netočni. Tako celo nekatere najbolj razvite občine izkazujejo več potreb, kot pa predvidevajo zbranih sredstev, kar pa je po kriterijih samoupravnega sporazuma skoroda nemogoče. Kaj je torej treba nujno in kar najhitreje ukreniti? Predvsem je treba brez odlašanja izpeljati sporazumevanje

(Nadaljevanje na 3. strani)

Zimske počitnice in brez snega! Solarji si pač skušajo najti svoje razvedrilo.

FOTO: A. AGNIČ

REPUBLIŠKI SVET ZSS JE SPREJEL LETOŠNJI DELOVNI PROGRAM

PO ZAČRTANI POTI

Minuli torek se je sestal republiški svet Zveze sindikatov Slovenije na svoje drugo letošnje zasedanje. Delegati so soglašali s predloženim dnevnim redom, ki je napovedoval razpravo o letnem delovnem načrtu republiškega sveta, njegovih organov in služb v letošnjem letu, sklepanje o financiranju in finančnem poslovanju sindikatov in zveze sindikatov v republiki ter o finančnem načrtu republiških sindikalnih organov ter slednjič še razpravo o poslovanju o notranji organizaciji in načinih delovanja republiškega sveta in njegovih organov. Vse te dokumente so delegati tudi sprejeli, sprejeli pa so nato še pravilnik o podeljevanju srebrnega znaka sindikatov Slovenije in opravili nekatere kadrovske zadeve.

OBSEŽEN, VENDAR NE NEURESNIČLJIV PROGRAM

Delovni načrt republiškega sveta, njegovih organov in služb za letošnje leto je izredno obsežen: 160 delovnih nalog zajema. Ko je generalna sekretarka RS ZSS Ivanka Vrhovčak utemeljevala predlog načrta, je posebej poudarila, da je ta delovni program nastajal hkrati z delovnimi programi republiških odborov, občinskih odborov pa tudi osnovnih organizacij sindikata. Zato načrt pomeni sestavni del programirane politične akcije slovenskih sindikatov, ki ima za izhodišče novo ustavo, sklepe slovenskega in jugoslovanskega kongresa sindikatov pa tudi sklepov CK ZKS o delu komunistov v sindikatih in o nalogah pri uresničevanju nove ustave. V tem programu so

opredeljene tiste naloge, za katere smo se v družbenopolitičnih organizacijah dogovorili, da bodo prednostne v delovanju sindikatov; pri vsem tem pa ostaja program odprta osnova skupne akcije sindikatov v republiki.

Tako zasnovanemu programu dela republiškega sveta, njegovih organov in služb v letošnjem letu ni nihče od delegatov oporekal. Z nekaterimi predlaganimi dopolnitvami bo dokončni tekst samo pridobil na teži, kot se temu reče. Vendar pa je bilo izrečenih nekaj pomislekov ki so vsi izzveneli v vprašanje: ali ni morda program preobsežen, preveč vseobsegajoč, da bi ga bilo možno tudi v celoti uresničiti. Toda ob tako zastavljene vprašanju se takoj zastavlja novo: kaj bi bilo možno izpustiti, kaj preložiti na kasnejši čas. Predsednik RS ZSS Janez Barborič je takole ugotavljal: Vprašanje je, ali sploh lahko karkoli iz programa izpustimo, preložimo. Sedmi kongres nas zavezuje za razreševanje vsega tistega, kar je pomembno za delo v združenem delu. Zato je naš program v bistvu opredeljen že s kongresnimi sklepi, zato lahko pomeni le metodo delovanja, tehnologijo uresničevanja sprejetih sklepov.

Tako so delegati sprejeli letošnji delovni načrt, ne da bi ga omejili, odgovornost ob tej odločitvi pa seveda samo utrjuje pripravljenost, da bi program tudi v celoti uresničili.

DOGOVOR VELJA

Slavko Grčar, sekretar organizacijskega sektorja RS ZSS, je

seznanil delegate, da so dogovor o financiranju in finančnem poslovanju sindikatov in zveze sindikatov v republiki podpisali že vsi republiški odbori pa tudi že večina občinskih organizacij. Število podpisnikov že omogoča razglasitev njegove veljavnosti. Zato tudi predlog delegatom: dogovor naj sklene tudi republiški svet v svojem imenu.

Dogovor določa, da sindikalna članarina ostaja pri sedanjih 0,6% od osebnega dohodka, bistveno pa se spreminja njena razdelitev. V skladu s krepitvijo vloge osnovnih organizacij sindikata se mora okrepiti tudi njihova materialna podlaga, zato jim dogovor daje pravico do večjega deleža pri članarini. Dogovor tudi uvaja enoten sistem solidarnostnega financiranja tako na republiški ravni kot v občinah. V vsaki občini se tako ustanovi sklad za solidarnostno dopolnilno financiranje dejavnosti osnovnih organizacij, ki tega same ne bi zmogle, v republiškem solidarnostnem skladu pa se stekajo sredstva za dopolnilno financiranje občinskih organizacij.

Pa še na nekaj je treba opozoriti: dogovor podrobno opredeljuje namen porabe sindikalne članarine. Članarina pa je po dogovoru namenjena predvsem za financiranje dejavnosti sindikalnih organizacij na vseh ravneh, se pravi predvsem za delovanje organizacije, zato tudi članarina ni in ne more postati monopolna lastnina organizacij na katerikoli ravni.

V želji, da bi z varčevanjem zaustavili inflacijo, zahtevamo in planiramo omejitve splošne in skupne porabe. Tako že leta v imenu gospodarstva povečujemo pritisk na negospodarstvo, naj zmanjša svoje izdatke. Ta pritisk pa po mnenju nekaterih ni prav usmerjen. Rezultatov ne bo, pravijo, vse dokler bomo bili boj za varčevanje na osnovi medsebojnega nasprotovanja različnih delov družbenega dela. Čeprav je treba – če že govorimo o negospodarski porabi – marsikaj kritizirati, je pa za pravilno rešitev problema vendarle bistveno, kako se ga lotimo: ali bomo o teh izdatkih razpravljali kot o nečem ločenem in o proizvodnji nasprotujočem ali pa jih bomo obravnavali kot njen sestavni del, ki razvoj in napredek proizvodnje pospešuje.

Gre torej za izgradnjo samoupravljanja kot celovitega sistema družbenih odnosov v duhu nove ustave. Glavno breme teh nalog je obležalo na temeljnih organizacijah združenega dela ter krajevnih in interesnih skupnostih. Pri tem je treba odločno obračunati z napačnimi predstavami o „neokrnjenem dohodku“ kot namišljeni pravici vsakega kolektiva, da se z njim lahko zapira za svojimi tovarniškimi vrati in ga porablja, kakor želi. Načelo o neokrnjenem dohodku je upravičeno samo v smislu neodtujive pravice, da njegovi ustvarjalci določajo in nadzorujejo sredstva, ki jih izločajo za negospodarske dejavnosti, ne pa kot pravica, da jih lahko porabljajo za vse, kar jim pade na um.

Kako varčevati?

Pri napovedanem omejevanju splošne in skupne porabe se zastavlja tudi vprašanje, kje in kako prihraniti. Kakšna je struktura te skupne in splošne porabe? Pokojnine niso skupna poraba, podobno pa velja tudi za osebne dohodke v prosveti, zdravstvu, milici, državni upravi in v drugih službah. Po mnenju zdravstvenih delavcev je v zdravstvu največ možnosti za prihranek pri bolezninah. Tukaj zelo širokosrčno delimo ne samo zdravstveni dinar, marveč tudi pravico do nedela, lenarjenja in nesodelovanja pri ustvarjanju dohodka. Tudi v šolstvu veliko govorimo o nujni reorganizaciji ter prilagajanju potrebam gospodarstva; prav to pa so področja, kjer bi lahko ustvarili veliko prihrankov. Vsekakor pa prihranki, ki jih zahteva družba, ne morejo iti na račun že tako skromnih osebnih dohodkov prosvetnih in zdravstvenih delavcev.

V letošnjem vsebnem dogovoru o omejevanju rasti splošne in skupne porabe nismo določili meje zanjo: o tem se bodo dogovorile republike. Toda, čeprav je to v skladu z našim sistemom sprejemanja odločitev, bodo imeli dogovori vsaj za letošnji značaj državno predpisane varčevanja, da ne rečemo omejitve. Zato je tem bolj upravičeno govoriti o tem, da morajo prihajati pobude za varčevanje od tistih, od katerih družba pričakuje, da bodo resnično varčevali. Do tega napredka – od državno usmerjenega ravnanja do zavestno sprejete smotnosti porabe – bi morali sčasoma priti z menjavo dela v interesnih skupnostih, potem taki posegi v porabo ne bi bili potrebni.

nn

V. B.

DARJA KOBAL:

Delegati, ki predstavljamo zasebne obrtnike in pri njih zaposlene delavce v zboru združenega dela občine Ljubljana Vič-Rudnik, si bomo prizadevali, da bi bili kot dejavnost in kot delovni ljudje na vseh področjih enakopravno obravnavani v primerjavi z delavci v družbenem sektorju gospodarstva in v združenem delu.

Zakaj po mačehovsko?

Predvsem z namenom, da bi vplivali na izboljšanje družbenoekonomskega položaja delavcev, zaposlenih pri zasebnikih, so sindikati že pred časom dali pobudo za ustanovitev osnovnih sindikalnih organizacij, ki bi povezovala te delavce v skupnem boju za izboljšanje delovnih in življenjskih razmer. Te organizacije zdaj obstajajo v velikem številu naših občin in so se, ponekod bolj, druge manj, že začele uveljavljati tudi v praksi. Z delegatsko konstituiranimi skupščinami pa se odpira še dodatna možnost hitrejšega razreševanja tovrstnih vprašanj. Kako se to izraža v praksi? Za odgovor smo zaprosili tovarišico Darjo Kobal, vodjo delegacije obrtnikov in pri njih zaposlenih delavcev v zboru združenega dela občine Ljubljana Vič-Rudnik.

— Če poskusite soočiti oba pristopa k razreševanju perečih vprašanj, kje vidite in čutite njeno večjo ali manjšo utemeljenost in, seveda, rezultate?

— Mislim, da je prav, če obstajata ti dve možnosti. Težko sodim o delu sindikata. Vem le to, da se v naši občini sindikalna organizacija delavcev, zaposlenih pri zasebnikih, šele postavlja na noge. Če bi že bila vplivnejša, z njo vred pa tudi organizacije v drugih ljubljanskih občinah, se nemara ne bi zgodilo, da so obrtni delavci, zaposleni pri zasebnikih, od doslej razporejenih solidarnostnih stanovanj dobili le dve ali tri stanovanja, na vsak način pa premalo v primerjavi z drugimi kategorijami proslincev, pri čemer pa vsi po enakih stopnjah združujemo sredstva v solidarnostnem stanovanjskem skladu. Zato je verjetno dobro in prav, da bodo odločitve o tem v bodoče sprejeli v okviru samoupravnih interesnih skupnosti, v katerih bomo, vsaj mislim, tudi zasebni obrtniki imeli kaj več besede. Zlasti na stanovanjskem področju je namreč treba storiti marsikaj, kar pa je še najmanj odvisno od nas, zasebnih obrtnikov.

Mnogi med nami bi, denimo, prav radi svojemu delavcu pomagali s stanovanjskim kreditom, kajti samo to je način, da obdrižiš dobrega delavca. V nobenem predpisu to ni prepovedano. Vendar pa je zakonodaja takšna, da nam to ni priznано kot odbitna postavka pri odmeri davka. Mislim pa, da bi tako moralo biti v splošno korist. Če bi namreč bili stanovanjski problemi naših delavcev, kar je trenutno največji problem, urejeni, bi smeli računati z večjo produktivnostjo, navsezadnje pa tudi z večjim dohodkom, od katerega potem dajemo družbi, kar ji pač dolgujemo. Ker bi se stanovanjska posojila vračala, bi bil prej ali slej obdavčen tudi ta del našega dohodka. Družba torej ne bi bila prikrajšana, ampak bi, drugo k drugemu, lahko računala z višjimi dohodki iz obrti, pri čemer pa bi bili na boljšem tudi pri nas zaposleni delavci in obrtniki.

Sodim, da je glede tega računica jasna. Zato se bomo delegati, ki predstavljamo zasebne obrtnike in pri njih zaposlene delavce, prizadevali, da bi bili kot dejavnost in kot delovni ljudje na vseh področjih enakopravno obravnavani v primerjavi z delavci v družbenem sektorju. Za zadnje sejo zboru združenega dela občine Ljubljana Vič-Rudnik, smo se, denimo, že dogovorili, da bomo postavili delegatsko vprašanje o tem. Zanima nas namreč, zakaj je v gradivu, ki govori o gospodarskem razvoju občine v letošnjem letu, obrt omenjena le v tem smislu, da bo treba omogočiti odpiranje novih obratov in zaposlitev zdomcem, ki bi se vmili, sicer pa o obrti v gradivu za sejo nismo našli niti besede. Po informacijah, ki so nam na voljo, pa nekako tretjino proračuna občine Ljubljana Vič-Rudnik predstavljajo prispevki in davki, ki jih plačuje kakih 900 zasebnih obrtnikov in nekako toliko pri njih zaposlenih delavcev!

— Na občinskem svetu Zveze sindikatov občine Ljubljana Vič-Rudnik smo izvedeli, da je večina kolektivnih pogodb zastarela in da zasebni obrtniki ne kažejo zanimanja, da bi stvari uredili?

— Formalno gledano je v mnogih primerih res tako, dejansko pa delavci, zaposleni pri zasebnikih, zelo dobro poznajo svoje pravice. In prav je, da jih poznajo. Tudi zato so se namreč njihovi zaslužki glede na določila pogodb popravili; dopuste imajo po zakonskih določilih, večina drugega pa je tudi urejeno bolje, kot pa je zapisano v pogodbah. Če za kaj, gre torej za uskladitev dejanskega stanja in vsebine pogodb. Nedvomno je napaka, da to še ni bilo storjeno, vendar gre za majhno napako. Dosti bolj narobe bi bilo, če bi bilo dejansko stanje drugačno.

—mG

— V naši OZD je približno 800 žensk od skupno 1000 zaposlenih. Ženske prihajajo na delo deloma iz Polzele, večina pa jih živi v okoliških vaseh, tako da precej časa porabijo za prevoz na delovno mesto in domov. Ta problem smo dokaj uspešno rešili tako, da jim s tovarniškimi avtobusi omogočamo prevoz. Del stroškov poravnajo same, del pa prispeva podjetje.

— Pripravljanje kosila zase in za družino je za vsako zaposleno žensko velik problem. Ali ste pri vas poskrbeli za obrat družbene prehrane?

— Obrat družbene prehrane imamo. Vsak dan lahko delavci dobijo toplo malico, poleg tega je na voljo 80 do 100 kosil. Lahko bi rekli, da s tem kapaciteta obrata za družbeno prehrano ni izkoriščena. Želeli bi, da bi delavci in njihove družine veliko bolj izkoriščali to prednost.

— V zadnjem času se največ govori o ukinitvi nočnega dela žensk. Kaj ste pri vas storili za odpravo nočnega dela?

— V glavnem smo nočno delo žensk že odpravili. Tehnološki postopek pa zahteva, da v nekaterih obratih ženske še vedno delajo ponoči. Začeli smo za tako delo privajati mlajše moške, ki bodo nadomestili ženske pri delu v nočni izmeni. To ne gre hitro pa tudi moških se malo zaposli v naši OZD. Upamo, da bomo nočno delo žensk lahko odpravili še letos v celoti.

— V socialistični družbi izobrazbo čedalje bolj visoko vrednotimo. Ali se dekleta in žene, zaposlene v Tovarni nogavic Polzela, odločajo za izobraževanje ob delu?

— Ne bi mogla natančno povedati, koliko žensk se trenutno izobražuje, toda zanimanje za izobraževanje ob delu je veliko. Za tako izobraževanje se odločajo predvsem mlada dekleta po

Naša delegacija sestavlja konferenco delegacij „številka 16“ za zbor združenega dela skupščine občine Ljubljana-Center. Tehnocommerce sodi med manjše trgovske delovne organizacije v Sloveniji, saj je 70-članski kolektiv Tehnocommerce lani ustvaril 180 milijonov dinarjev blagovne prometa na področju prodaje na veliko, drobno ter v zunanji trgovini. Ta številka glede na število zaposlenih niti ni majhna, še posebej, če opozorimo na to, da obstaja naša delovna organizacija le dobrih pet let. V Ljubljani, kjer je sedež delovne organizacije, nas je bilo do sedaj zaposlenih le 30 delavcev, drugi pa

Preveč zanašanja na druge

Smo v času intenzivnega uveljavljanja delegatskih razmerij v celotnem družbenem življenju. Ponekod so delegatski odnosi že sorazmerno dobro razviti, marsikje pa se delegacije in konference delegacij še ubadajo z začetnimi težavami. Vendar ugotavljamo: stik z volivci in dogovarjanje o stališčih med delegacijami še ni razvito in lahko bi celo trdili v nekaterih primerih, da so delegacije le drugačno ime za nekdanje odbornike ali poslance. O teh vprašanjih, kakor tudi o dejavnosti delegacije trgovskega podjetja Technocommerce ter konference delegacije »številka 16« za zbor združenega dela v občini Ljubljana-Center smo se pogovarjali s predsednikom delegacije tovarišem Valentinom Kraševcem.

so delali v delovnih enotah v Splitu, Beogradu in Zagrebu. Prav zaradi takega števila zaposlenih v Ljubljani je doslej celotna delovna skupnost opravljala funkcijo delegacije. Ker pa se število zaposlenih stalno povečuje v vseh delovnih enotah, moramo spremeniti tudi veljavne samoupravne akte ter izvoliti delegacijo za zbor združenega dela oziroma za konferenco delegacij. Vsekakor je trenutno to zelo pomembna naloga, ki je pred našim delovnim kolektivom.

Kakšne so dosežanje izkušnje pri delu vaše delegacije in konference delegacij?

Moram povedati, da se tako v naši delegaciji kakor tudi v konferenci delegacij srečujemo še vedno z začetnimi težavami pri uveljavljanju delegatskih razmerij v praksi. Vse preveč se še delegacije zanašajo druga na drugo pri obravnavanju posameznih vprašanj, kajti vsak pričakuje, da bo že kdo drug dal takšen predlog, ki bo najboljši, ne da bi se prej posvetovali z vsemi zaposlenimi na sejah zboru delavcev ali delovnih enot. Lahko rečem, da na zasedanja konference nismo dovolj pripravljeni, kljub temu, da je materiala za razpravo dovolj, če ne včasih celo preveč, vsaj kar zadeva njegovo obširnost. Kot predsednik delegacije se posvetujem predvsem s tistimi delavci, ki poznajo problematiko, o kateri razpravlja konferenca ali pa zbor združenega dela, resnično pa se še vse premalo organizirano posvečamo obravnavi teh vprašanj. Seveda se moramo ob tem tudi zavedati, da za resnično organizirane in argumentirane razprave in seznanjanje delavcev o vprašanjih, ki so na dnevnem redu zasedanj, potrebujemo zelo mnogo časa, toda današnji tempo dela v delovnih organizacijah vsiljuje vsakemu delavcu predvsem skrb za doseganje optimalnih delovnih učinkov, saj je od tega prvenstveno odvisna njegova socialna varnost ter ekonomska stabilnost delovne organizacije. Če bi želeli tako organizirati delo delegacij, kot je to marsikje zapisano, bo potrebno bržčas razmišljati o vsaj delni profesionalizaciji delegacij, saj je obseg dela takšen, da zahteva celo v manjših delovnih organizacijah že celega človeka. Moti me tudi, da se morajo delegacije zelo na hitro odločiti o mnogih vprašanjih in prispevkih, ne da bi bilo povsem jasno, ali bo sredstev dovolj, niti ni poročil o uporabi sredstev.

Problemov je torej mnogo in precej samokritično ocenjujete dejavnost vaše delegacije.

Mislim, da vsi ti problemi, s katerimi se srečujemo pri delu delegacij, niso takšni, da bi jih ne mogli v zelo kratkem času odpraviti. Globoko sem prepričan, da so sedanje težave prehodne in da bo z večjim angažiranjem sindikalnih organizacij ter osnovnih organizacij ZK pri delu delegacij in konference delegacij možno kaj hitro uveljaviti takšen način dela delegacij, kot je predviden z ustavo ter s kongresnimi dokumenti.

mH.

Njihov najtrši oreh

Leto leto je Mednarodno leto žensk. Zato je prav, da se ob tej priložnosti še posebej posvetimo problemu, ki tarejo zaposlene — lahko bi rekli dvojno zaposlene — ženske. Zakaj dvojno zaposlene? Vsi vemo, da zaposleno ženo čaka doma družina, kjer pač opravlja vsaka svojo »drugo službo«.

Kljub velikim spremembam, ki jih je prinesel razvoj naše socialistične družbe, se zaposlene ženske — matere še vedno srečujejo z mnogimi problemi. Težko je uskladiti obe vlogi, ki ju ima ženska, če pri uresničitvi obeh ne sodeluje celotna družba. Torej to niso problemi posameznic, temveč problemi OZD, kjer so te ženske zaposlene, in družbe v celoti. Posebno pereči so ti problemi v tistih OZD, kjer je večina zaposlenih žensk.

O tem, kako rešujejo probleme zaposlenih žensk v Tovarni nogavic Polzela, je spregovorila Justa Florjanc, delegatka v skupščini občine Žalec.

enem ali dveh letih dela v neposredni proizvodnji. Največ se jih vpiše na šolo za tekstilne tehnike, na ekonomsko srednjo šolo in administrativne tečaje. Omogočimo jim, da svoj delovni čas prilagodijo predavanjem. Te ženske delajo po navadi samo v dopoldanski izmeni. Imajo tudi študijski dopust.

Menim, da je tako izobraževanje zelo koristno. Ne nudi samo strokovne podlage za delo; izobrazena ženska je tudi sposobnejša samoupravljalnica.

— Ker ste pravkar omenili samoupravljanje, bom svoje naslednje vprašanje navezala kar na to. Kako so ženske zastopane v organih samoupravljanja?

— Moram reči, da je struktura po spolu v organih samoupravljanja skladna s strukturo zaposlenih. Ženske se uspešno vključujejo v samoupravljanje. Toda, odkrito povedano, potrebno bi jih bilo še bolj aktivirati.

— Pogovarjate se o precej splošnih problemih zaposlenih žensk. Ali imate pri vas kak specifičen problem?

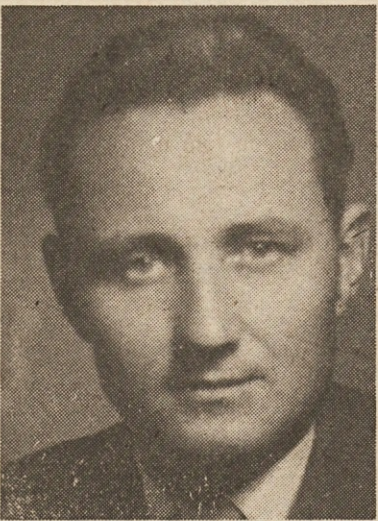
— Imamo velik problem, ki je prav tako splošen, hkrati pa specifičen. Če je vsak dan najmanj 60 mater vseh osem ur, ko so v tovarni, v strahu, kje so in kaj počno otroci, potem ni težko uginiti, kaj nas najbolj tare. Za otroško varstvo ni dovolj poskrbljeno. Ta problem bo do neke mere rešen, ko bo v Polzele zgrajen vzgojno varstveni zavod za približno 200 otrok. Torej je za sedaj največja naloga nas vseh, da bo vrtec čimprej zgrajen. Mislim, da bi ženske, zaposlene v Tovarni nogavic Polzela, lahko intenzivno izkoristile svojo pravico samoupravnega odločanja in na ta način same prispevale k odpravi problema otroškega varstva.

S. R.

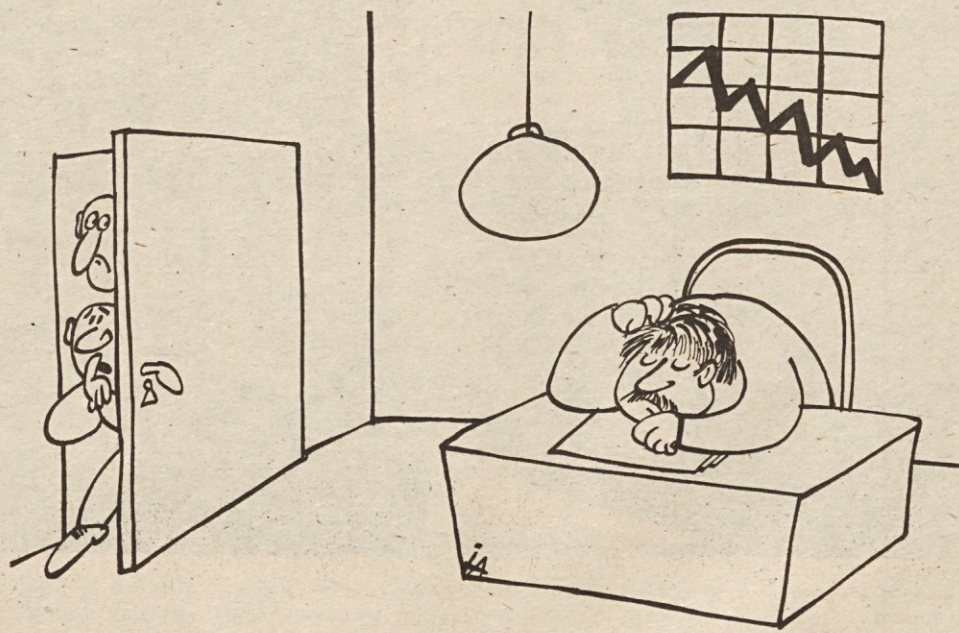
JUSTA FLORJANC:

Predvsem bi se morala vsaka OZD sama zavzemati za odpravljanje problemov zaposlenih žensk. Občinska skupščina pa naj bi usklajevala njihova prizadevanja.

VALENTIN KRAŠEVEC:

Globoko sem prepričan, da so sedanje težave pri uveljavljanju delegatskih razmerij prehodne in da bo z večjim angažiranjem sindikalnih organizacij ter osnovnih organizacij Zveze komunistov pri delu delegacij in konference delegacij možno kaj hitro uveljaviti takšen način dela, kot je predviden z novo ustavo.

Psst! Psst! Tukaj spi naš referent za povečanje produktivnosti. — KARIKATURA: I. ANTIĆ

KONČANA SO OBMOČNA POSVETOVANJA O URESNIČEVANJU SKLEPOV 3. SEJE CK ZKS

Kritična ocena najboljši napotek za akcijo

Ustavo lahko razumemo prav ali narobe, tretje poti ni. Zato ni potrebna nestrpnost v primerih, ko kolektivi — čeprav s slabostmi — krepijo odločujočo vlogo združenega dela na način, ki je skladen z ustavo. Nujna pa je odločna akcija, ko gre za rešitve, ki se razhajajo z ustavnimi izhodišči

Kritična ocena dosedanjih prizadevanj za uresničevanje ustave in opredelitev ključnih vzlišč nadaljnjih naporov za krepitev takega družbenoekonomskega položaja delavcev, kot je opredeljen z ustavo, sta predstavljala izhodišče sektor-skih posvetovanj občinskih in medobčinskih vodstev zveze komunistov o uresničevanju sklepov 3. seje CK ZKS. Ker gre za uresničevanje skupnih nalog vseh subjektivnih sil v naši družbi, so se teh posvetovanj udeležili tudi predstavniki drugih družbenopolitičnih organizacij, občinskih skupščin, njihovih teles za družbenoekonomske odnose v združenem delu in tudi tistih organizacij združenega dela, ki so bile v gradivu za 3. sejo CK ZKS še posebej omenjena kot primer, kako posameznih vprašanj v naši družbi ne bi smeli reševati.

Čeprav smo spremljali le območni posvet za ljubljansko regijo v Grosupljem — udeležila sta se ga tudi član predsedstva CK ZKJ Roman Albreht in član izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS Igor Uršič — lahko po razpoložljivih informacijah z drugih posvetovanj sklepamo, da je bilo kritično in konkretno navajanje organizacij združenega dela, kjer se uresničevanja ustavnih načel lotevajo nedosledno ali kakorkoli drugače neustrezno, v bistvu nad vse potrebno in koristno. Predstavniki teh kolektivov, tako denimo Industrije usnja Vrhnika, Avtomontaže, Litostroja in Kartonarne tovare iz Ljubljane, so namreč bolj ali manj prepričljivo pojasnjevali in utemeljevali obstoječe stanje ter, kar je nemara najbolj bistveno, govorili o bodočih načrtih in hotenjih, ki bi jih radi uresničili. Njihove besede zato lahko z ene strani povzamemo z ugotovitvijo, da so se zlasti v kolektivih, omenjenih v gradivu za 3. sejo CK ZKS, bodisi zganili in se resneje lotili dela oziroma pospešili že začeta snovanja, z druge strani pa z ugotovitvijo, da obstaja nekaj skupin temeljnih vprašanj, s katerimi se tako ali drugače ob uresničevanju ustave spoprijemajo malodane v slehernem delovnem kolektivu. Ker se ta vprašanja vsebinsko ujemajo z ocenami v gradivu za 3. sejo CK ZKS in njenimi sklepi, to z dru-

gimi besedami pomeni, da so bila politična stališča komunistov na ta način že soočena s prakso, čeprav pa to soočenje seveda še ni končano. CK ZKS je namreč na tej seji med drugim sklenil, da morajo vse osnovne organizacije ZK, sindikata in zveze socialistične mladine do 15. februarja kritično in samokritično pretehtati problematiko poglobljanja samoupravljanja v organizacijah združenega dela in sprejeti konkretne sklepe za uveljavitev nove ustave.

USTAVO LAHKO RAZUMEMO SAMO PRAV ALI PA NAROBE!

Če se povrnemo k vsebini območnega posveta v Grosupljem, je treba povedati, da je tako v zvezi z uvodnimi besedami in kasnejšimi dodatnimi pojasnili tovariša Romana Albrehta kakor tudi v razpravi opozoril predvsem na štiri vzlišča problemov, pri razreševanju katerih se bodo tako komunisti kot vse druge subjektivne sile morale s podvojenimi silami lotiti prizadevanj, da bi beseda ustave postala tudi vsebina vsakodnevnega življenja. Ta štiri vzlišča (vprašanja organiziranosti združenega dela, družbenoekonomski odnosi v združenem delu, povezovanje združenega dela in načini ter metode delovanja organiziranih subjektivnih sil na področju preobrazbe odnosov v združenem delu) imajo tudi skupno izhodiščno osnovo: ustavo je mogoče razumeti samo prav ali pa narobe — tretje poti ni. To pomeni, da prav gotovo ni potrebna nestrpnost v primerih, če kjerkoli — vključno s slabostmi — uresničujemo ustavnna načela na način, ki skladen z ustavo teži h krepitvi odločujoče vloge združenega dela. Zato pa je ne le nestrpnost, ampak tudi odločna akcija potrebna vselej, kadar je očitno, da gre za rešitve, ki se — ne glede na pojasnila in utemeljitve — razhajajo z ustavnimi izhodišči ali pa so celo v očitnem nasprotju z njimi.

DANES NAJBOLJŠE JUTRI NAJBOLJŠE NE BO VEČ IDEALNO

Če se omejimo le na nekatera vprašanja iz omenjenih štirih

področij, na katerih je treba stopnjevati aktivnost, naj omenimo, da smo na področju organiziranosti združenega dela pogosto pričeli enostranosti v pristopu, to je pretiranemu poudarjanju bodisi najbolj smotrne organiziranosti produkcijskih tvorcev, bodisi organiziranosti subjektov združenega dela. Oboje skupaj pa pomeni tisto nedeljivo celoto, ki naj omogoči, da bo delavec v združenem delu postal družbeni nosilec združenega dela.

Primeri iz prakse opozarjajo, da se uresničevanja tega načela lotevajo na različne načine, kar je prav, če to izhaja iz konkretnih pogojev in razmer, vendar pa tudi tako, da se zatekajo k skrajnostim in skušajo bodisi dosledno individualizirati delavca kot nosilca upravljanja oziroma ga potisniti v nekakšno anonimnost. Edino samoupravna in ustavna pot pa se močno razlikuje od teh dveh skrajnosti. Njeno bistvo in vsebina sta v tem, da se iščejo in oblikujejo take rešitve, ki bodo omogočile, da bodo odločitve sprejete na osnovi enakopravnega položaja vseh delavcev, ki se o nečem dogovarjajo ali sporazumevajo. Ustave torej ne gre razumeti tako, da na zborih vsi delavci odločajo o vsem, ampak tako, da so vsi delavci nosilci odločanja v vseh fazah tega procesa. Znotraj združenega dela torej morajo biti tako organizirani, da bo izpolnjena ustavna zahteva, da je omogočeno osebno izrekanje delavcev vseh delov združenega dela in vseh fazah odločanja. Jasno pa je, da bo treba, čeprav dosledno na tej osnovi sprejete odločitve, na enak način tudi dograjevati v odvisnosti od sprememb v tehnologiji dela in proizvodnje, ki jim za danes veljavne in morda idealne rešitve seveda ne bodo več ustrezale.

TAKO IN DRUGAČE O MINULEM DELU PA ŠE O ČEM

Vsebinsko najbolj revolucionarno izhodišče nove ustave se nedvomno izraža v dejstvu, da delavci odločajo o vseh sredstvih, ki jih ustvarjajo s svojim delom. S temi sredstvi marsikje

razumejo tudi minulo delo. Vendar pa — že po ustavnih načelih in še bolj natančno po stališčih, ki so se izoblikovala v razpravah v svetu federacije za družbenopolitični sistem — minulo delo ne pomeni drugega imena za sredstva, ki bi jih bilo možno razdeliti kot vsaka druga, ampak z minulim delom razumemo odnose, ki nastajajo med delavci glede na neko prej vloženo in opredmeteno delo. Delavčevu opredmeteno delo je vselej tudi družbeno delo. Iz tega izhaja, da ni možno razprejeti substance minulega dela, ampak le ostanek nad to osnovo, dosežen v odvisnosti od tega, kako združeno delo uspeva oplemeniti sadove minulega dela. Če danes ugotavljamo, da so marsikje le na papirju razdelili sredstva med TOZD, da pa ekonomski odnosi med njimi niso urejeni in da imajo delavci pri tem občutek, da se jim odločanje o dohodku oddaljuje, namesto da bi se jim približevalo, je temu tako tudi zaradi napačno pojmovane vloge in značaja minulega dela. Šele ko smo si o tem na jasnem, lahko razporejamo druga sredstva oziroma „premoženje“ OZD med njihove temeljne organizacije.

Ne da bi združevali sredstva, seveda ne moremo govoriti o združenem delu. Če je zdaj naša skupna naloga in dolžnost, da bi delavci v združenem delu odločali o vsem dohodku, potem je treba reči, da ima po vsej verjetnosti prihodnost predvsem rešitev, da se sredstva združujejo le na osnovi skupno dogovorjenih planov in da na področju materialne odgovornosti za skupno poslovanje TOZD v vsakem primeru odgovarjajo le do višine tistih sredstev, ki so jih združile. Stvar konkretnega stanja in odločitve pa je, če se bodo kje sporazumeli tudi drugače. To seveda ne pomeni, da kdorkoli ali kakorkoli priporoča popolno odgovornost TOZD za poslovanje OZD kot celote, kar je danes najbolj pogosta rešitev. Gre le za to, da se je treba v vsakem primeru odločiti posebej, ne pa se avtomatično ravnati po nekem, čeprav z ustavo tudi možnih poteh.

Kako poteka štipendiranje?

(Nadaljevanje s 1. strani)

v vseh občinah, kjer še niso dosegli dvotretjinske večine pri podpisu sporazuma in ga zato ne morejo uveljaviti (to je v prej omenjenih petih občinah, pri čemer mora v Trzinu podpisati družbeni dogovor še občinska skupščina). Za izvedbo te naloge so odgovorne tako občinske skupščine kot tudi družbenopolitične skupščine, zlasti še sindikat.

Druga pomembna in politično odgovorna naloga je izpeljava solidarnostnega prelivanja. Brez odlašanja bo potrebno sporazumno doseči, da bodo občine, ki izkazujejo presežke, takoj nakazale sredstva tistim občinskim komisijam, ki so izpolnile 100-odstotne obveznosti, pa kljub temu ne morejo izplačati štipendij. Zlasti kritično je stanje v najbolj nerazvitih občinah. Tu bosta morali svoje obveznosti izpolniti tudi občini Maribor in Nova Gorica, ki sta sporazum uveljavili šele s 1. januarjem 1975. Vse druge občine namreč združujejo sredstva že od 1. julija 1974. leta dalje.

Na skupni komisiji so opozorili tudi na nekatere primere, ko SDK ne dovoli odpirati posebnih žiro računov, na katere bi se ob izplačilih osebnih dohodkov stekala tudi sredstva za štipendiranje. V teh primerih bo morala takoj ukrepati centrala SDK, s katero je dogovorjeno, da bo njihova služba opravljala te posle. Ni namreč razumljivo, da ponekod sredstva niso redno dotekala samo zaradi tega, ker še doslej niso uspeli najti pravega lastnika, ki bi lahko odprl žiro račun.

In ne nazadnje: v vseh občinah, kjer doslej še niso uredili strokovne službe — zaradi tega so tudi v zamudi z evidenco — morajo to takoj storiti. Zavodi za zaposlovanje so ponudili pomoč, vendar je ponekod občine kljub temu, da lastne službe za to nimajo, nočejo sprejeti. Delo pri štipendiranju je tako odgovorno in zahtevno, da ga ne moremo prepuščati komurkoli ali pa ga le polovično opravljati.

Po svoji povezanosti s poklicnim usmerjanjem in spremljanjem potreb po zaposlovanju nedvomno tudi štipendiranje sodi v delovno območje zavodov za zaposlovanje. Tam, kjer zavodi to že opravljajo (Koper, Maribor, Kranj), so v praksi to tudi potrdili.

VALORIZACIJA ŠTIPENDIJ

Skupna komisija podpisnikov samoupravnega sporazuma je sprejela tudi sklep o valorizaciji štipendij s 1. januarjem 1975. leta. Vrednost točke za kadrovske štipendije je povečana za 25 %, tako bodo višine štipendij glede na vrsto šolanja in učni uspeh znašale od 1. januarja dalje: za učence srednjih šol najnižja štipendija 440 din (doslej 350 din), najvišja 620 din (doslej 500 din); za študente višjih in visokih šol najnižja 560 din (doslej 450 din) in najvišja 1060 din (doslej 850 din).

Prav tako je komisija valorizirala tudi višino življenjskih stroškov, do katere imajo učenci in študenti glede na svoj socialni položaj pravico dobiti štipendijo iz združenih sredstev. Doslej so bili življenjski stroški za učence določeni v višini 900 din in za študente 1200 din (če se šolajo zunaj kraja stalnega prebivališča). Višina teh stroškov se od leta 1972 ni spremenila in je zaradi porasta cen močno zaostajala za dejanskimi življenjskimi stroški. Ker od 1. februarja letos dalje dijaški in študentski domovi ne bodo več dobivali subvencij za zniževanje cen prehrane (le-to je doslej dajala RIS), bo oskrba v teh domovih precej višja od dosedanje (poprečno od 900 do 960 din mesečno). Tudi zaradi tega je potrebno priznati višje življenjske stroške in s tem tudi kriterij za višino štipendije iz združenih sredstev. Komisija je pri določanju višine življenjskih stroškov izhajala iz podatkov o poprečni rasti življenjskih stroškov družine in ob tem upoštevala tudi kriterije dogovorjenega najnižjega osebnega dohodka po sindikalni listi. Komisija je sodila, da dogovorjeni življenjski stroški učenca oziroma študenta ne morejo presejati dogovorjenega najnižjega osebnega dohodka delavcev. Študentje so namreč s svojo anketo izkazali precej višje potrebe (življenjske stroške), česar pa ni mogoče v celoti upoštevati.

S 1. januarjem 1975. leta so določeni življenjski stroški v naslednjih višinah: za učence, ki se šolajo zunaj kraja stalnega prebivališča 1550 din (za tiste, ki se vozijo do 20 km, 300 din manj, in za tiste, ki se šolajo v domačem kraju, 450 din manj), za študente pa je ta višina določena v znesku 1650 din (ta znesek se zniža za enak del kot pri učencih v primerih, ko študent študira v domačem kraju oziroma se vozi do 20 km daleč).

S temi uskladitvami štipendij s povečanimi življenjskimi stroški bo možno veliko učinkoviteje reševati probleme, s katerimi se srečujejo učenci in študenti, ki jim starši ne morejo zagotoviti sredstev za šolanje. Komisija se zaveda, da s tem niso rešeni vsi problemi. Zlasti je zaradi premajhnih kapacitet dijaških in študentskih domov še vedno prizadeta tista mladina, ki stanuje pri zasebnikih. Zato je komisija tudi podprla predlog resolucije družbenoekonomskega razvoja za leto 1975, naj bi morebitni preostanek združenih sredstev za štipendiranje namenili za gradnjo dijaških in študentskih domov. Komisija je vztrajala le pri tem, da morajo biti najprej v celoti zadovoljene vse potrebe po štipendiranju in da se o spremembi namembnosti teh sredstev izrečejo vse podpisnice samoupravnega sporazuma o štipendiranju.

TILKA BLAHA

Obveščanje članov sindikata v večini delovnih organizacij v trziški občini ni zadovoljivo. To so ugotovili z anketo, ki jo je občinski komite ZKS lani izvedel med organizacijami združenega dela. Ta je tudi pokazala, da so obveščanju kot eni osnovnih pravic delavcev v samoupravnih aktih doslej posvečali premalo pozornosti.

Še najbolj imajo urejeno informiranje v dveh največjih podjetjih: v Peku in BPT, kjer izdajajo redni mesečni glasili. Tako „Čevljar“ kot tudi „Trziški tekstilec“ sta zelo populama, poleg

TRŽIČ

POMANJKLJIVO

OBVEŠČANJE

Ko je na začetku druge polovice minulega leta zavod SR Slovenije za regionalno prostorsko planiranje pripravil za javno razpravo svoje gradivo v okviru zasnove regionalnega prostorskega razvoja — treba je reči, da je to gradivo pripravljeno izredno temeljito, v presenetljivem kakovostnem in količinskem obsegu in tudi, dejali bi, z „izredno ljubeznijo do dela“ in to pod kratkim naslovom „Zasnova urbanizacije“, je le-to naletelo na izredno pozornost „v slovenskem prostoru“, kakor se imamo navado izražati.

Ni šlo samo za zanimanje, ki se pač hitro porodi iz vsakdanje radovednosti ob nečem novem in deloma tudi presenetljivem. Tako zanimanje bi tudi seveda zelo na hitro umrlo... Opaziti je bilo tudi izredno prizadetost ob gradivu, ki je vzbujalo vtis, da smo se začeli v Sloveniji „prav zares“ pogovarjati o nekaterih bistvenih potezah našega skupnega (in tudi ožjega, manj skupnega) življenja tja do leta 2000. In če je pogovor resen in še za tako daleč naprej, potem človek ne more ostati neprizadet! Mar ne?

Dejstvo je tudi, da prizadetost v razpravi ni prav nič slabega, čeprav ni enotnega razumevanja že kar pri prvih izmenjavah mnenj. Glavno je, da smo si blizu pri koncu pogovora... Mimogrede: sestavljalci gradiva so tudi sami želeli, da bi „prizadeli“ in tako zajeli v razpravljalni krog čim širši krog občanov. V obojestranskem interesu pač. Da bi se naposled le vsi zavedeli, kje živimo, kaj počnemo z našim prostorom in kaj si lahko obetamo od prihodnjih desetletij... Saj so menda prav zato svojo „poljudno razlago“ za najširši krog bralcev opremili s provokativnimi parolami: „Proč z dimom, hrupom in smradom!“ „Bomo gradili tudi čez meje občine?“ „Več prostora za moj avto!“ „Če že mora biti šola — naj bom čim bliže!“ „Boljše ceste!“ „Kje in kdaj bomo zgradili vrtec?“ „Hišo bom zgradil tam, kjer JAZ hočem! Četudi na črno!“ „Kaj vam mar, kam mečem smeti!“ „Bomo rušili vse stare bajte?“ „Ne zidajte na rodovitni zemlji!“ „Še več delovnih mest!“ „Stanovanje čim bliže tovarni!“

Takih in podobnih „iz življenja vzetih parol“ bi lahko nabrali seveda še lepo bero, vendar je tudi teh nekaj dovolj. Je že tako, da vsak od Slovencev — velikih in malih — pač „nekaj tuli“, kjer ga že čevljev najbolj žuli. Torej se moramo naposled pogovoriti, kako bi čim bolje — in predvsem tudi kar najbolj pametno in smotno — uskladili svoje življenjske interese.

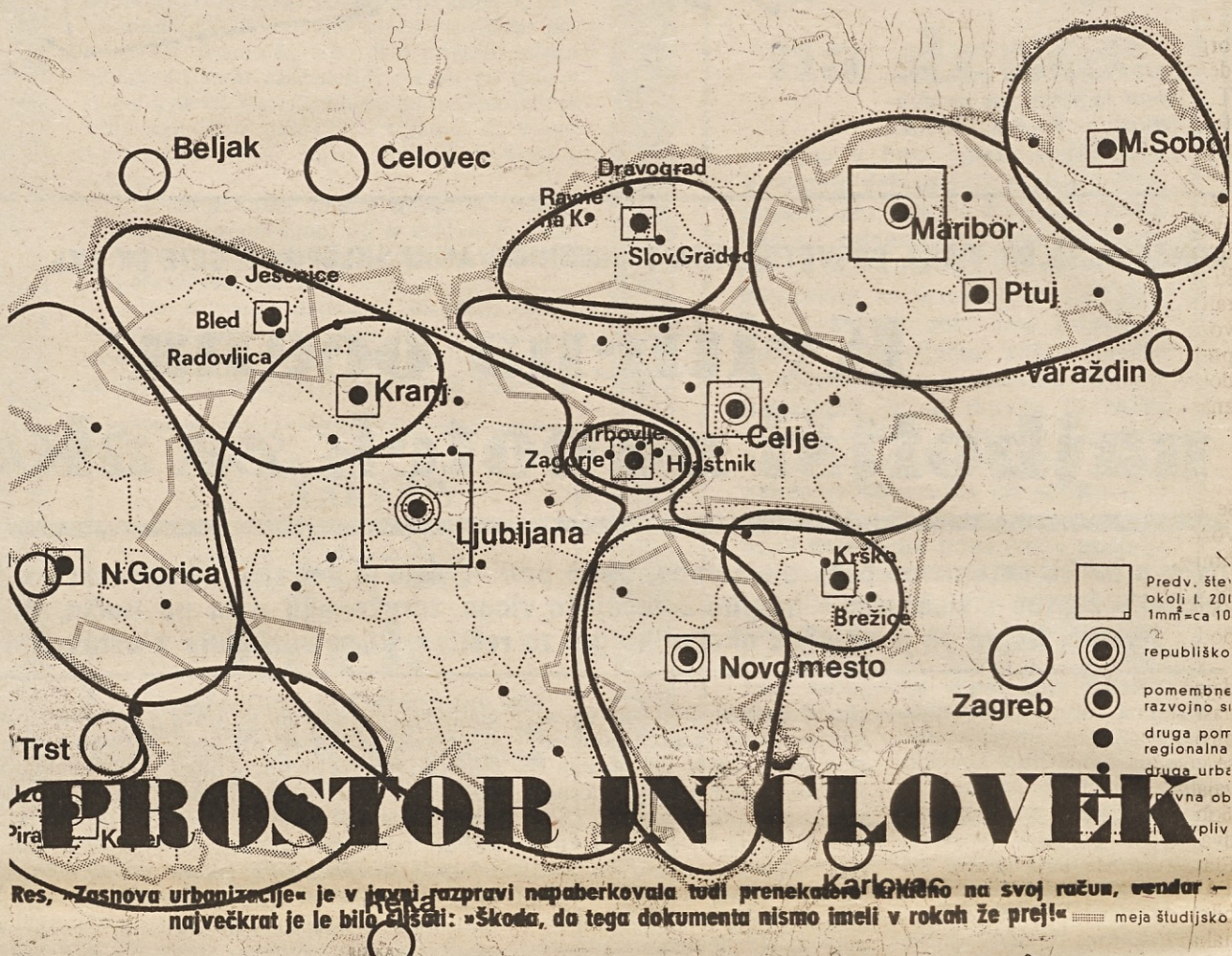
Tako nekako smo tudi mi — v malce poenostavljeni obliki — razumeli osnovne namene nekega gradiva, ki nosi dokaj nevtralen in kratek naslov „Zasnova urbanizacije“. Direktor zavoda dipl. inž. geod. Milan Naprudnik je to misel izrazil seveda bolj natančno:

„Kot samoupravni nosilci planiranja smo se pred temi nalogami (namreč dolgoročno planskimi) znašli vsi, občani v krajevni skupnosti in delavci v temeljnih organizacijah združenega dela, povezani in organizirani v politično teritorialnih skupnostih, združenem delu in samoupravno interesnih skupnostih. Vsi si prizadevamo, da bi v prihodnje napravili čim manj napak in tako čim hitreje stopili v krog razvitejših. Izkaznica razvitejših pa ni le višji dohodek na prebivalca, ampak je v naših ustanovnih razmerah tudi tisti standard, ki ga ne moremo meriti v tuji valuti, izrazimo pa ga lahko le s humanimi življenjskimi razmerami na področju izobraževanja, zdravstva, bivanja, rekreacije, oskrbe, ekološke situacije, skratka v širših socialnih razmerah. Oboje, EKONOMSKE in SOCIALNE razmere pa so lahko varljive, če niso usklajene s PROSTORSKO stvarnostjo, zato je pogoj za vsestranski napredek tudi upoštevanje možnosti in hkrati omejitev, ki jih narekujejo naravne danosti. To se končno zrcali tudi v določenem prostorskem redu oziroma v razumni organizaciji prostora.“

Preden spregovorimo o določeni vrsti nesporazumov — ali kakor naj že imenujemo nekatere „kratke stike“ v razumevanju v javni razpravi — naj na kratko povemo, da je „Zasnova urbanizacije“ v grobem navrgla razdelitev slovenskega republiškega prostora v enajst — po velikosti dokaj različnih regij. Naj jih naštejemo: pomurska, mariborska, koroška, celjska, zasavska, posavska, dolenska, širša ljubljanska, zgornja gorenjska, goriška in obalno-kraška.

„Kako je prišlo do take razdelitve?“ smo vprašali inž. Aleša Šarca, vodjo skupine za vprašanja urbanizacije. „In v čem je njen osnovni pomen in namen?“

„V zasnovi smo posvetili pozornost predvsem tistim vprašanjem, ki se lahko zaokrožijo v okviru posamezne regije. Seveda smo v konkretnih študijah upoštevali sedanj položaj za osnovo — navsezadnje do njega ni prišlo zgolj po naključju — nakar smo poskušali ugotoviti, kakšne so razvojne možnosti posameznega področja v prihodnosti. Naj poskušam odgovoriti na vprašanje malce po ovinku: Doslej smo se v Sloveniji imeli navado pogovarjati v globalu, naša študija pa je pravzaprav prvi te-

meljitejši prikaz naših bodočih možnosti v okviru posameznih manjših področij v Sloveniji. V tem pomenu je tudi bolj konkretna, bolj na trdnih tleh... Zasnova urbanizacije? Videti je, da je sam izraz urbanizacija zavedel v določen nesporazum, ker so si naši ocenjevalci in sploh sodelavci v javni razpravi pod tem pojmom predstavljali predvsem razvoj mest, regijskih središč... Mislili so, da nameravam govoriti in tudi predpisovati pozidovanje mestnih naselij in da nam je vsega drugega bolj malo mar. No, v javni razpravi smo prenekateri nesporazum te vrste že odpravili, kolikor jih je pa še ostalo, jih še bomo. Vse bolj namreč prodira v zavest, da ta urbanizacija niti približno ne pomeni zanimanja za mesta, temveč gre predvsem za preusmerjanje, za preseljevanje prebivalstva iz agrarnega načina življenja v urbano. Morda je misel izražena preveč strokovno... Na kratko: urbanizacija je, tako jo mi pojmujejo, proces, ki naj privede vse prebivalstvo v take življenjske razmere, ki si jih lahko zamislimo samo v mestu. V mislih imam kulturne, zdravstvene, gospodarske, storitvene in druge dobrine, ki jih je sposobno nuditi edinole mesto. S tem pa še ni rečeno, da moramo živeti v mestu, da bi bili deležni njegovih prednosti. Če smo mi v naših zasnovah urbanizacije govorili o mestnem regionalnem središču, se nismo spuščali v konkretno podrobnosti, kakšno bo to središče, ali bo eno ali pa sestavljeno. Predvsem smo hoteli poudariti, da bi morala biti določena regija tako velika, da bi bila sposobna vzdrževati vse tiste ustanove, ki jih po navadi razumemo, kadar govorimo o višjem družbenem standardu. Pri razdelitvi Slovenije na posamezne regije pa smo upoštevali tudi druge sestavine, v prvi vrsti prav gotovo prometno. Želeli smo poudariti osnovno misel, da naj bi bila — vsaj v grobem — regija tako velika, da bi se njeni prebivalci lahko z javnimi prometnimi sredstvi pripeljali v svoje središče v približno pol ure.

Na ta način smo prišli do omenjenih enajst regij, ki so seveda dokaj različne po velikosti, pač odvisno od izredno razgibanih geografskih pogojev, ki nam jih daje slovenska pokrajina.

„Ali naj to pomeni — mislimo namreč na naziv zasnova — da čaka načrtovalce življenjskih razmer v regijah še veliko dela?“

„Seveda, naša zasnova urbanizacije je v bistvu — torej, ko bo sprejeta — neke vrste družbeni dogovor, ali kakor koli ga bomo že imenovali, stvar vsake posamezne regije bo, kako si bo uredila življenje znotraj svojih meja. Tako bi lahko rekel v dokaj poenostavljeni obliki, vendar gre v bistvu res za nekaj takega.“

„Ko smo si ogledovali pripombe, ki jih je doslej navrgla javna razprava o vašem delu, smo dobili vtis, kako vam tu ali tam očitajo, da ste videli samo nekaj osnovnih mestnih središč, pozabili ste pa na varstvo slovenskega okolja in življenje v tistih področjih, ki so — naj rečem temu tako ali drugače — obsojena na izseljevanje in upadanje prebivalstva.“

„O nesporazumu v zvezi z mestom in deželo sem nekaj že povedal. Predvsem bi rad povedal, da mesta nikakor nismo pojmovali v tradicionalnem smislu, temveč smo bolj mislili na skupek naselij, ki prebivalcem — prosim, promet prinaša pravo revolucijo! — omogoča mestni način življenja. Ta mestni je treba pojmovati predvsem kot možnost za raven storitev. Vsekakor bi bilo treba opozoriti še na to, da bodo imeli prebivalci v okviru svoje regije realne možnosti, da bodo v svoji regiji, torej v svojem polnem prometnem krogu, našli delo zase ne da bi se jim bilo treba preseliti v mesto. Ostali bodo lahko doma, na deželi, na kmetiji, vendar ne tako, da bi bili zato prikrajšani za mestne ugodnosti. Bistvo pa je le v tem, da slovenska agrarna pokrajina nikakor ne bo ostala prazna, neobdelana, zapuščenca... Torej ne drži, da nismo mislili na zaščito slovenskega okolja, saj se prav dobro zavedamo, da ga edinole človek lahko ohrani na kulturni ravni.“

Morda bi bilo treba ob rob temu razmišljanju o mestu in deželi v naši republiki dodati še to, da je za nas vsekakor dobro, da je docela prodrli koncept policentričnega razvoja Slovenije. Če prav razmislimo, bo prihodnji razvoj ob skokovitem razvoju prometnih povezav prinesel tudi to, da bomo vsi Slovenci bolj ali manj enakovredno deležni pridobitev urbanega razvoja, ne glede na to, ali bomo živeli v mestu ali na deželi. Malce si oglejte razdalje in naše napovedi...“

„Slišati je tudi, da je vaše delo prineslo med Slovence tudi dobršno mero iztuznitve? Zakaj?“

„Lahko si mislim, kako je prišlo do take ocene. Gre namreč za to, da smo v naših študijah računali z možnostjo, da bo imela Slovenija leta 2000 kaka 2,3 milijona prebivalcev. Na drugi strani pa smo ugotovili, da bi seštevaje planiranih razvojov po občinah zahtevalo 3 milijone prebivalcev. Tak razkorak s stvarnostjo je docela logičen, če vidimo samo svoje želje, ne pa tudi širših razvojnih možnosti. V tem primeru bi lahko rekli, da je naše delo prispevalo k načrtovalski iztuznitvi, kar pa ni navsezadnje nič slabega, saj vendar moramo stati na trdnih tleh!“

Prav gotovo bi lahko o zanimivostih še — in ne samo o zanimivostih, saj gre navsezadnje za trdo strokovno delo! — veliko govorili, vendar bi kazalo nekaj prihraniti še za prihodnje sestavke, ko bomo skušali podrobneje prikazati pripombe iz javne razprave in pomisleke, ki so jih obrodila razmišljanja v posameznih regijah. Upravičena ali ne... Tokrat bi morda lahko zaključili z informacijo, če se s podobnimi problemi ukvarjajo že kje drugje in kje smo se Slovenci lahko pri svojem delu vsaj malo zgleđovali.“

„Sami smo prišli kar precej daleč, saj se moramo zavdati, da je tako zasnovano prostorsko planiranje še izredno mlada veda. Pravi otrok modernega časa je. Precej daleč — seveda povsod na svoj način — pa so že prišli v Franciji, na Nizozemskem, v Švici, na Švedskem in Poljskem.“

Z OBČNEGA ZBORA SINDIKATA TRBOVELJSKIH RUDARJEV

Pravice iz sindikalne liste vise v zraku

Osnovna organizacija sindikata temeljne organizacije združenega dela rudnika Trbovlje je prišla na občni zbor ne le s skrbno sestavljenim poročilom o delu v minulem obdobju, pač pa je pred udeležence razgrnila tudi zelo širok in stvaren delovni program za prihodnje obdobje. Največ pozornosti bo sindikat v bodoče posvečal krepitevi samoupravnega položaja kolektiva in s tem uresničevanju resolucij obeh sindikalnih kongresov pa tudi zagotavljanju večje socialne varnosti rudarjev.

Čeprav so trboveljski rudarji izpolnili fizični obseg gospodarjenja, niso dosegli predvidenega dohodka niti ostanka dohodka. Zato so se morali tako kot predlani tudi lani odrediti nekaterim pravicam iz sindikalne liste. Možnosti, da bi njena določila uresničili letos, so prav tako dokaj skromne. Sedanje cene premoga namreč preprečujejo izboljšanje materialnega položaja kolektiva zasavskih premogovnikov. Podražil se je les, reprodukcijski material in vse drugo, cene premoga pa so običajne. Rudarji predlagajo, naj bi zvezni organi čimprej priznali nove cene premoga, saj bi šele to omogočilo, da bi kolektiv ustvaril nekaj več sredstev za razširjeno reprodukcijo in da bi lahko letos uresničevali nekatere pravice, ki jim grejo iz sindikalne liste. Predlagajo tudi, naj bi vsem slovenskim rudnikom omogočili uveljavljati te pravice iz letos ustvarjenega dohodka, saj skladov po zaključnih računih za leto 1974 skorajda ne bodo imeli, premalo po celo denarja za regrese za letovanje.

V svoji letošnji delovni usmeritvi bo osnovna organizacija sindikata trboveljskega rudnika med drugim poskrbela za nadaljnje izpopolnjevanje samoupravne organiziranosti kolektiva. Sindikat predlaga tudi letos skupna investicijska vlaganja v modernizacijo rudnikov Zasavskih premogovnikov, ker v temidi razvojno pot delovne organizacije. Pregledali in ocenili bodo življenjske in druge razmere rudarjev in opozorili na nekatera njihova

odprta vprašanja. Sindikalna organizacija bo aktivno sodelovala pri izpopolnjevanju sistema nagrajevanja in se zavzemala za to, da bi uvedli še spodbudnejše nagrajevanje rudarjev, ki dosegajo največjo storilnost. Predlagala bo ureditev načrtnije zdravstvene službe za rudarje, sodelovala pri odločanju o preventivnem zdravljenju prizadetih

članov kolektiva. Sindikalna organizacija se bo zavzela za intenzivnejšo graditev stanovanj, saj je v trboveljskem rudniku kakih 80 prošenj za dodelitev stanovanj, letos pa naj bi kupili samo 19 novih delavskih stanovanj. In ne nazadnje, osnovna organizacija sindikata bo skušala preučiti možnosti za zmanjšanje števila odsotnih z dela zaradi boleznih ali drugih vzrokov. -m-

DELOVNI NAČRT OBČINSKEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV V ZAGORJU OB SAVI

ODLOČA NAJ ČLANSTVO

Delovni program temelji na uresničevanju resolucij 7. kongresa Zveze sindikatov Slovenije oziroma 8. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije. Največ pozornosti pa posveča načrtu krepitevi vloge in samostojnosti osnovnih organizacij sindikata in njihovi akcijski usmeritvi na temeljna vprašanja gospodarjenja, tesno povezana s krepitevjo samoupravnih in družbeno-ekonomskih odnosov v združenem delu.

* Osnovna značilnost delovnega načrta je skrb za to, da bi se članstvo v celoti vključilo v uresničevanje sprejetih sklepov in smernic in da bi imelo odločilen vpliv na vsa sprejeta stališča ter da bi jih seveda tudi oblikovalo. Vse naloge v načrtu so časovno natančno opredeljene, določeni so tudi nosilci, ki so odgovorni za njihovo izpolnitev. Občinski svet bo analitično spremljal razvoj samoupravnih in družbeno-ekonomskih odnosov v združenem delu. Veliko nalog si je zastavil na

področju nadaljnega povezovanja samoupravnih interesnih skupnosti z združenim delom. V programu je zapisano, da si bo občinski svet vsestransko prizadeval, da bodo delovni in finančni načrti teh skupnosti odražali razmere v zagorskem gospodarstvu in da bodo izhajali iz stvarnih potreb delavcev. Občinski svet bo posvetil posebno skrb samoupravnemu sporazumevanju o usmerjanju in delitvi dohodka in osebnih dohodkov, zavzel pa se bo tudi za sprejem območnega družbenega dogovora o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v zasavski regiji. Stalno bo pregledoval in ocenjeval družbeno-ekonomsko gibanje v občini, še posebej pa delovanje sindikatov pri uresničevanju ciljev družbeno-ekonomskega razvoja občine. Spremljal bo uresničevanje stabilizacijskih in protinflacijskih programov v vsaki temeljni organizaciji in organizaciji združenega dela, zahteval pa bo tudi od vodstev osnovnih organizacij, da stalno spremljajo izvajanje teh načrtov. Občinski svet bo med drugim predlagal čimprejšnjo ustanovitev svetov potrošnikov v krajevnih skupnostih in se zavzemal za tak sistem prekrske delavcev in občanov, ki jim bo zagotavljal nemoteno oskrbo tudi z ozimnico. Vztrajal bo na uresničevanju vseh stališč v zvezi z zagotavljanjem socialne varnosti delavcev in se zavzemal za čimprejšnjo odpravo nočnega dela žensk. Ocenil bo dosežani potek akcije graditve delavskih in družbenih najemniških stanovanj in izoblikoval predloge za nove rešitve na tem področju.

To so samo nekatere neposredne naloge, ki jih je občinski svet Zveze sindikatov v Zagorju uvrstil v svoj letošnji delovni načrt. Občinski svet bo tudi vztrajal, da po občinskih zbiorih vsi odbori osnovnih organizacij sindikata oblikujejo svoje letošnje akcijske ali delovne programe in da jih dosledno uresničujejo. -m-

NOVO MESTO:

Dogovori za uspešno delo

V novomeški občini so se že začeli občni zbori osnovnih organizacij sindikata. To so pravzaprav prvi množični članski sestanki po kongresih Zveze sindikatov Slovenije in Jugoslavije. Zato morajo ti zbori pomeniti enotno dogovorjeno akcijo sindikatov, v kateri morajo vse osnovne organizacije kritično oceniti svoje delo v minulem obdobju in sprejeti delovne in finančne načrte za letos.

Da bodo občni zbori resnično taki, da bodo z njimi zagotovili stvarno uresničevanje sprejetih sklepov in dogovorov na obeh sindikalnih kongresih, so v Novem mestu za izvedbo občnih zborov zadolžili poleg vodstev osnovnih organizacij, še vse člane občinskih sindikalnih organov. Ti morajo osnovnim organizacijam pomagati, da bodo pripravile dobre delovne programe. Uresničitev vseh dogovorjenih nalog bo terjala tudi ustrezno vodstvo organizacij, zato so že posebej potrebne temeljite kadrovske priprave. Le od dobrega delegatske sestave izvršnega odbora lahko pričakujemo uspešno delovanje sindikalnih organizacij.

Glede vsebine delovnih načrtov sindikalnih organizacij za letos v vodstvu zveze sindikatov novomeške občine poudarjajo, da morajo le-ti vsebovati vsa za delavca pomembna vprašanja. Gre za naloge pri krepitevi samoupravnih odnosov v združenem delu, za hitrejšo uveljavljanje delavske kontrole, za izboljšanje delovnih in življenjskih razmer, za reševanje stanovanjskih problemov, za boljše gospodarjenje in rast produktivnosti itd. Pri tem je še posebej pomembno, da v delovnih načrtih določijo, kdo bo kaj naredil za izboljšanje razmer na posameznem področju ter kako in do kdaj. Le s konkretnimi akcijami in dejavnostjo vseh članov osnovne organizacije sindikata bo namreč mogoče uresničiti zastavljene načrte oziroma naloge.

V marsikaterem statutu in samoupravnem sporazumu organizacije združenega dela je vloga sindikata premalo opredeljena, zato naj bi na občnih zbiorih izoblikovali stališče, kako te dokumente izboljšati.

Prav tako naj zbori opozorijo na sklepe 3. seje CK ZKS, ki obvezujejo komuniste v sindikatih, da opravijo „inventuro“ svojega dela v osnovni organizaciji sindikata, gre pa tudi za preverjanje, kako v praksi uresničujejo načela ustave.

Vsi ti napotki osnovnim organizacijam sindikata naj bi pripomogli, da bodo občni zbori vsebinsko in organizacijsko res dobro pripravljeni. Samo taki zbori, na katerih bodo delovni ljudje – člani sindikata temeljito ocenili razmere v lastni delovni organizaciji in na tej osnovi sprejeli tudi stvaren delovni načrt, bodo poročilo za uspešnejše delovanje sindikata in za doslednejše uresničevanje sprejetih sklepov na minulih kongresih Zveze sindikatov Slovenije in Jugoslavije.

R. Š.

Poklicno usmerjanje in obveščanje o študiju na visokih in višjih šolah

Revija Mladina bo skupaj s Centrom za razvoj Univerze izdala prilogo Prizmo o študiju na visokih in višjih šolah v SR Sloveniji, ki izide 13. februarja in bo vsebovala naslednje informacije:

- izobraževanje ob delu
- seznam visokih in višjih šol v Sloveniji
- štipendije in štipendiranje
- kako se seznaniti z informacijami o vsebini in pogojih študija
- organiziranost študentov na univerzi
- študentski domovi in življenjski stroški študentov
- planiranje kadrov za visokošolsko izobrazbo
- šolanje v JLA

Publikacija bo zapolnila vrzel pri informiranju vseh tistih, ki želijo poglobljati svoje znanje na visokih ali višjih šolah. Zdi se nam potrebno, da se z vsemi podatki seznanijo zlasti delavci, ki želijo študirati. Cena publikacije je 3 din. Naročila sprejema RS ZSS – sektor za izobraževanje, znanost in kulturo.

PRVI OBČNI ZBORI OSNOVNIH ORGANIZACIJ SINDIKATA V ŠALEŠKI DOLINI SO ŽE OPRAVLJENI

Nadaljevanje sindikalne aktivnosti

V občini Velenje si prizadevajo, da bi večino občnih zborov oziroma letnih skupščin osnovnih organizacij sindikata opravili v mesecu januarju in se tako vključili v akcijo Zveze sindikatov Slovenije, da bi občne zборе oziroma letne skupščine osnovnih organizacij sindikata v vsej republiki opravili še januarja.

V Saleški dolini tudi želijo, da bi z občnimi zbiori oziroma letnimi skupščinami nadaljevali razgibano sindikalno aktivnost, začeto letošnjo jesen s kongresoma Zveze sindikatov Slovenije in Zveze sindikatov Jugoslavije ter z volitvami delegacij za skupščine samoupravnih interesnih skupnosti.

Upoštevanje vsebine občnih zborov tistih organizacij, ki so jih prve opravile, je mogoče z vso gotovostjo pričakovati, da bodo v osnovnih organizacijah sindikata delovne dogovore članstva izkoristili za oceno dosežene stopnje samoupravljanja, posebej pa še za kritično oceno dosežanega dela, da bi lahko na osnovi ugotovitev izoblikovali letne delovne načrte. V teh delovnih programih pa bo posebno pozornost veljala razvoju samoupravljanja in uveljavljanju zveze sindikatov, prav tako pa tudi vsem tistim akcijam, ki naj zagotovijo kar najbolj dosledno uresničevanje interesov delav-

skega razreda. Predsedstvo Občinskega sveta zveze sindikatov Velenje je v času, ko so teklo priprave na občne zборе, poslalo vsem osnovnim organizacijam sindikata tudi predlog o dopolnitvah programa nalog Občinskega sveta zveze sindikatov Velenje v skladu s sklepi VIII. kongresa zveze sindikatov Slovenije, o katerem bodo razpravljali na bližnji plenarni seji velenjskih sindikatov. Ta predlog dopolnitev so vodstva osnovnih organizacij že uporabila pri sestavi delovnih načrtov za letos.

Občni zbori oziroma letne skupščine osnovnih organizacij sindikata pa so tudi na območju občine Velenje priložnost za uveljavitev načel iz statutarnega dogovora o organiziranosti in delovanju sindikatov in zveze sindikatov v naši republiki. V Saleški dolini si prizadevajo, da bi povsod uveljavili načelo, naj bi osnovno organizacijo sindikata sestavljalo do največ 300 članov, v pripravah na občne zборе pa naj bi ustanovili v osnovnih organizacijah tudi sindikalne skupine, ki štejejo do 25 članov in ki združujejo delavce, med seboj povezane v posameznem delovnem procesu, povejeniki sindikalnih skupin pa potem sestavljajo delegatski izvršni odbor osnovne organizacije sindikata.

(vš)

OBČNI ZBORI OSNOVNIH ORGANIZACIJ SINDIKATA V ŠKOFJELOŠKI OBČINI

DELOVNI DOGOVORI

V škofjeleški občini so se v drugi polovici januarja zvrstili občni zbori osnovnih organizacij sindikata. Delovni dogovori sindikalnega članstva, ki so jih doslej opravili v skoraj vseh večjih delovnih organizacijah v občini (Gorenjska predilnica, LTH, Tehnik, Jelovica, Embalažno grafično podjetje, Kroj, Niko Železniki, Iskra Reteče, Nama Škofja Loka itd.), so pokazali, da jih sindikalne organizacije izkoriščajo kot priložnost za sprejemanje obveznosti za hitrejšo uresničevanje ustavnih dopolnil in politike stabilizacije. Pomembno mesto v teh razpravah dobiva tudi iskanje najbolj primerne poti za izpolnitev letošnjih gospodarskih načrtov. Podobno kot drugje v Sloveniji, se v teh dneh tudi na delovnih dogovorih sindikalnega članstva v škofjeleški občini pojavljajo vprašanja o nadaljnjem povezovanju organizacij združenega dela in o skrbi sindikata za družbeno-ekonomsko usposabljanje članstva.

Sicer pa so se v Škofji Loki na letošnje občne zборе dobro pripravili. To je bilo potrebno, saj je občinsko vodstvo sindikatov zahtevalo od izvršnih odborov osnovnih organizacij, da pripravijo za občne zборе temeljito oceno dosežanega uresničevanja ustavnih dopolnil in položaja delavcev v združenem delu. Obenem je občinski sindikalni svet vztrajal, da na zbiorih sprejmejo pravila o novi organiziranosti in delovanju osnovnih organizacij sindikata. Te naloge so nekje dobro, drugje manj uspešno opravili. Za dosežanje občne znore je značilna tudi ugotovitev, da so marsikje v svojih akcijskih načrtih dali poseben poudarek nalogam, ki izhajajo iz resolucij republiškega in zveznega kongresa sindikatov.

-iv

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE:

Javila sem se na razpis; ker je šlo za vodilno delovno mesto, je o izbiri odločal delavski svet kot najvišji organ upravljanja. Od tega organa sem prejela obvestilo, da je bil sprejet drug kandidat. Pravnega pouka sicer ni bilo, menila pa sem, da ni možna zahteva za varstvo, ker pač ni višjega organa upravljanja, ki bi lahko odločal, in sem nameravala vložiti tožbo v 30 dneh od prejema obvestila. Sedaj pa mi pravijo, da tožba ni možna, ker se nisem poslužila zahteve za varstvo zakonitosti, za to pa je rok osmih dni že zamujen. Prosim, da mi pojasnite, kako je v tem primeru; ali bi morala res vložiti zahtevo ali pa lahko še vedno v 30-dnevnem roku vložim tožbo.

A. K. — MARIBOR

ODGOVOR:

Člen 61. zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu natančno določa, da je treba zahtevo za varstvo pravic vložiti v roku 8 dni od dneva vročitve pismenega obvestila o izbiri kandidata. Ni bistveno, kateri organ je odločal o izbiri, kajti v naslednjem 62. členu je izrecno predpisano, da varstva pravice pri

pristojnem sodišču – torej tožbe – ne more vložiti kandidat, ki poprej ni zahteval varstva svoje pravice v temeljni organizaciji. To ne velja le za denarne zahteve. Če ste torej zakoniti 8-dnevni rok za vložitev zahteve za varstvo zamudili, tožba ni možna in vam bi jo sodišče prav gotovo zavrnilo. Le če bi se sklicevali na pomanjkljivo obvestilo – da ni imelo pravnega pouka o dopustnosti zahteve v roku 8 dni in bi šele sedaj vložili zahtevo za varstvo pravic, pa bi vam organizacija združenega dela izdala drugostopni sklep, bi tekel rok za vložitev tožbe, in to od vročitve takšnega sklepa. Vendar bi po vsej verjetnosti delovna organizacija sedaj vloženo zahtevo za varstvo zavrnila kot prepozno.

M. LIPUŽIČ

KUPON DE — Pravna posvetovalnica

NIZOZEMSKA

Najtežja dela za tuje delavce

Prvi vtis o položaju tujih delavcev na Nizozemskem je ugoden. Domačini radi razkazajo tako imenovana socialna stanovanja, ki jih gradijo občinske oblasti za domače in tuje delavce z najnižjimi dohodki, vsakemu tujemu delavcu pa je zagotovljen tudi minimalni osebni dohodek 1000 guldnov.

Toda na Nizozemskem življenje tujega delavca ni tako prijetno, kot je videti na prvi pogled. Nizozemci skoraj brez izjeme zavračajo nekatere vrste povračil, zato so ta delovna mesta „rezervirana“ v glavnem za tuje, so pa tudi najslabše plačana. Oblasti vztrajajo, da morajo biti tujci, ki se želijo zaposliti, čim mlajši in po možnosti ženske. Po predpisih za vsako leto nad 23 let odbijejo 7% plače, nagrajevanje ženske delovne sile pa je še sicer slabše. Vse to priča, da tuji delavci, med katerimi je tudi približno 12.000 Jugoslovanov, pogosto ne dobijo niti minimalnih nizozemskih prejemkov.

Tudi delavec lahko zahteva varstvo pred tako neenakopravnim obravnavanjem samo, če je član enega od treh domačih sindikatov, ki so strah in trepet za delodajalce. Problem pa je v tem, da si nizozemski sindikati sploh ne prizadevajo, da bi v svoje vrste sprejeli tuje, ker so načelno proti njihovemu zaposlovanju.

Jugoslavija in Nizozemska sta pred nekaj leti sklenili sporazum o teh vprašanjih, *toda mešana komisija se še ni sestala, kar je naši strani preprečilo, da bi sprožila številna vprašanja. Naši sindikati so predlagali, da bi svojega funkcionarja akreditirali pri nizozemskih sindikatih. Zdaj čakamo na odgovor z nizozemske strani.

SVETU GROZI ŽIVILSKA KRIZA

Nobenega dvoma ni, da bo človeštvo doživelo prehrabeno krizo, hujšo od energetske krize 1973/74, če mu ne bo uspelo vzpostaviti ravnovesja med naraščanjem svetovnega prebivalstva in proizvodnjo hrane. Po oceni bo že v prihodnjem letu zaradi lakote prizadetih najmanj 400 milijonov prebivalcev, nadaljnjih 20 milijonov, pretežno otrok, starih do pet let, pa bo umrlo zaradi pomanjkanja hrane.

Američan Henry Jackson, demokratski senator, ki upa, da mu bo stranka zaupala kandidaturu na prihodnjih predsedniških volitvah, meni, da bi ZDA morale uporabiti osnovna živila kot menjalno sredstvo „za pogajanja z arabskim naftnim kartelom.“

„To je gospodarska vojna,“ trdi Jackson, „vojna, ki bo terjala smrtno žrtve.“ Po njegovih besedah naj bi prihodnje leto umrlo 50 milijonov ljudi od lakote zaradi energetske krize ter zavoljo visokih cen gnojil. Od količine gnojil je odvisno število ljudi, ki bodo živeli ali umrli.

Gnojila, ki jih pridobivajo iz nafte, so štirikrat dražja, ker se je zvišala cena nafte. Jackson, ki vodi senatno skupino, ki ji je uspelo doseči sprostitev odseljevanja pripadnikov nekaterih sovjetskih etničnih skupnosti za ceno sprejetja klavzule o SZ kot „naciji s posebnimi ugod-

nostmi“ pri blagovni menjavi z ZDA, je v Ameriki začel polemiko, ki je dokaj upoštevana ne le v javnosti, temveč tudi pri vladi. Množijo se predvidevanja in dokaj malodušna mnenja o prihodnosti prehranjevanja svetovnega prebivalstva.

Iz neke študije servisa za gospodarske raziskave departementa za kmetijstvo ZDA je razvidno, da bodo bogate dežele v letu 1985 po vsej priliki razpolagale z ogromnimi presežki živil, medtem ko bodo revne dežele izkazovale grozljive primanjkljaje, če se ne bo v temeljih spremenila politika proizvodnje in porabe v vseh delih sveta.

Študija, ki še ni bila v celoti objavljena, poroča pa je o njej pred nedavnim „Washington Post,“ pripisuje težo sedanega in še zlasti prihodnjega položaja predvsem umetnim vzrokom, kot so „umetne strukture cen, različne podpore (subvencije), umetno ustvarjeno pomanjkanje živil zaradi špekulativnih razlogov in zgrešene kmetijske politike. Vsi ti vzroki naj bi pripomogli, da bodo v letu 1985 imele bogate dežele presežke živil v količini nič manj kot 60 milijonov ton, dežele v razvoju pa bodo izkazovale primanjkljaje hrane v količini skoraj 48 milijonov ton.

N. Ž.

Azija uvaža čedalje več hrane

Azijske dežele morajo uvažati zlasti velike količine riža, medtem ko je industrializacija bistveno zmanjšala lastno proizvodnjo

V azijskih deželah se vse pogosteje dogaja, da površine, ki so bile prej namenjene pridelovanju riža, zasejejo s krmnimi rastlinami. To je znamenje, da tudi v razvijajočih se državah hkrati z rastjo dohodkov prebivalstva narašča tudi poraba mesa. Tako je, denimo, v Burmi, kjer so pred zadnjo vojno pridelovali še 3 milijone ton riža za izvoz, proizvodnja tako nazadovala, da zaradi rastočih lastnih potreb lani riža sploh niso več izvažali. Ker pa so Burmanci lani pridelali kar 8,3 milijona ton riža, ga bodo kakih 500.000 ton spet namenili za izvoz.

Bangladeš je moral zadnje leto uvoziti 2,8 milijona ton riža. Indonezija je lani kupila 1,3 milijona ton riža predvsem za osrednjo Javo, kjer primanjkuje živil, letos pa bo morala iz inozemstva prav tako uvoziti milijon ton riža. Nakupe riža v tujini bo Indonezija letos zlahka pokrila z močno naraslimi dohodki od prodaje nafte tujim kupcem.

Filipini, ki so bili še pred štiri leti neodvisni od uvoza, so morali v zadnjih treh letih spet uvoziti riž iz inozemstva. Kmetijska proizvodnja v tej pokrajini se je zmanjšala zaradi napredujoče erozije tal, ki jo povzroča prekomerno izkoriščanje gozdov. V Maleziji se je lani pridelok riža sicer povečal za 8% ali na blizu 2 milijona ton, vendar so morali kljub temu približno 10% potreb zadovoljiti z uvoženim rižem. Tajsko, ki je zadnje leto pridelala 13,5 milijona ton riža, bo lahko letos izvozila predvidoma 1,5 milijona ton tega živeža. Južna Koreja je lani zaznamovala prav tako rekorden pridelok riža 4,34 milijona ton in je zato lahko pokrila 94% lastnih potreb, namerava pa proizvodnjo riža tako povečati, da ji v letu 1976 tega živila ne bo treba več uvažati.

Čeprav sta Indija in Pakistan zaradi uvažanja visoko donosnih sort v zadnjih letih močno povečala pridelovanje žita, ga morata še vedno v znatnih količi-

nah uvažati. Vendar kljub temu iz Pakistana pretihotapijo znatne količine žita v druge dežele.

Najpomembnejši izvozniki riža so danes Tajsko, Kitajsko, Japonska in ZDA. Približno četrtno riža dobavljajo svetovnemu trgu Japonska in ZDA. Japonska dosega s 56 tonami na hektar največji pridelok v vsej Aziji. V Burmi znaša hektarski pridelok le 15 ton in v Tajski 18 ton. Vendar okus japonskega riža ne prija prebivalstvu južnoazijskih dežel, ki raje posega po uvoženem kitajskem rižu. Kitajsko izvažata letno blizu 3 milijone ton riža, zato pa kupuje ustrezne količine pšenice v zamejstvu.

Ker se je povpraševanje po rižu zaradi naglega naraščanja prebivalstva v južnoazijskih deželah močno povečalo, so se zelo zvišale tudi njegove cene. Tako so cene tajskega riža narasle od 130 na 200 dolarjev za tono. Vendar pa nimajo azijski kmetje od tako zvišanih cen riža skoraj nobenih koristi.

N. Ž.

AVSTRIJA

Slabši obeti

Avstrija ima že več let solidno urejeno gospodarstvo. Šiling je v politiki revaloracije očitno posnemal zahodnonemško marko, pri čemer se razhajajo mnenja, ali so ti „ortodoksní“ monetarni manevri za Avstrijo lahko dolgoročneje uspešni, tako kot so za ZR Nemčijo.

Lanska gospodarska gibanja že kažejo nekatere znake pomejajoče konjunkturo. In so posledica evropske gospodarske recesije. Avstrijski turizem je v izraziti krizi, gradbeništvo zmanjkuje sape, gozdarstvo in lesna industrija sta prav tako v vse hujših težavah.

Naročil iz tujine je čedalje manj, zato je izvoz v lanskem prvem polletju znašal le kake 64,86 milijarde šilingov, uvoz pa je z doseženimi 83 milijardami šilingov precej prekosil izvoz. Primanjkljaj plačilne bilance znaša potemtakem več kot 18,96 milijarde šilingov. Zmanjšal se je avstrijski izvoz, predvsem v ZR Nemčijo, Veliko Britanijo in Švico, hkrati pa je narasel izvoz v Italijo, ki je v lanskem prvem polletju absorbirala 12% vsega izvoza blaga iz Avstrije.

Število tujih delavcev v Avstriji se je samo v obdobju od lanskega 1. julija do 30. decembra zmanjšalo za 25.000. Številna avstrijska podjetja uvajajo skrajšani delovnik, ker nimajo zadostnih naročil.

Socialistična vlada sicer zatrjuje, da je v Avstriji še polna zaposlenost. Opozicijske stranke pa v predvolilni kampanji nastopajo z argumentom, češ da so naložbe predrage, da primanjkuje kreditov, katerih cena je previsoka, prav tako pa se spotikajo ob visoke življenjske stroške ter ob dejstvo, da so velike državne industrije premalo prisotne na inozemskih trgih.

V splošnem prevladuje mnenje, da bo letošnje leto težavno tudi za avstrijsko gospodarstvo.

Soodločanje tudi na Švedskem

V prihodnje se bodo morali delodajalci pogajati s sindikati ne le o personalni politiki, marveč tudi o proizvodnih problemih in vseh poslovnih zadevah

Člen 32 švedske delodajalske zveze določa, da delodajalec samostojno odloča o sprejemanju in odpuščanju kot tudi o razmeščanju delavcev v podjetju. S temi pravili se sindikati že dolgo ne morejo sprijazniti, vendar pa jim doslej ni uspelo, da bi po bilateralni poti dosegli razveljavitev teh določil. Kot kaže, se bo to zgodilo zdaj s pomočjo zakonodaje. Po triletnem delu je namreč komite za delavske pravice, ki ga sestavljajo predstavniki političnih strank, izvzemši komunistično partijo, predstavniki države ter tarifnih partnerjev, predložil predlog a ukinitve omenjenega določila o izključnih pravicah delodajalcev pri nameščanju in odpuščanju delavcev. Izjemen položaj delodajalcev naj bi omejili ne le pri odločanju na področju delovnih razmerij, marveč celo pri odločanju o finančnih zadevah in proizvodnih problemih. Predlog komiteja naj bi obravnavale stranke in tarifni partnerji, preden bo vlada sprejela predlog zakona, ki naj bi začel veljati predvidoma s 1. januarjem 1977. leta.

Doslej veljavne zakone in predpise, ki urejajo tržišče delovne sile, naj bi strnili v en sam zakon z 59 členi. V komiteju za delavske pravice vladajo glede večine vprašanj enotna stališča. Najbolj so morali seveda popustiti delodajalci, ki so sindikatom v vseh podjetniških vprašanjih praktično prepustili vse pravice do obveščanja in soodločanja.

Najbolj sporna točka, tudi politično, je tako imenovana pravica do razsojanja v delovnih sporih. Doslej je bila ta pravica izključno v rokah delodajalcev. Na pogajanjih v komiteju so sindikati terjali to pravico samo zase. Predstavniki strank in delodajalcev so skušali priti do vsem ustreznega kompromisa v skladu s katerim naj bi bil delodajalec dolžan v desetih dneh

poravnati spor s sindikati. Če pa bi ta poskus poravnave propadel, naj bi pravico do razsojanja dobili delodajalci. V zadnji fazi pogajanj sta ljudska stranka in center prešla na stran sindikatov, kar je spravilo socialne demokrate v kočljiv položaj. Da ne bi zavlačevali dela komiteja, so bili slednji naposled primorani pridružiti se stališčem delodajalcev in konservativcev.

Predlog navaja, da je prvenstvena obveznost delodajalca dati pobudo za pogajanja glede omejitev in namestitvev v proizvodnji, kot tudi glede morebitne prodaje, finančnih sprememb ter sprememb v vodstvu in pri nameščanju delavcev in uslužbencev. V splošnem bodo lahko lokalne sindikalne zveze zahtevale pogajanja o domala vseh vprašanjih, ki zadevajo podjetja.

Skoraj popolna je tudi zahteva glede obveščanja. Ta velja za vsa področja, med drugim tudi za proizvodni in gospodarski razvoj ter načrtovanje in personalno politiko. Pravica do obveščanja bo omejena le tedaj, če bi grozila nevarnost škode.

Pravica do stavke bo uporabljena le v primeru konfliktov med tarifnimi partnerji. Politične stavke bodo potemtakem prepovedane. Kljub temu pa bo pravica do stavkanja razširjena, veljala bo med drugim v primeru, če bodo delodajalci gluhi za pozive nasprotne strani v zvezi z vprašanji soodločanja. Sindikati so naposled upravičeni organizirati stavke tudi ob izteku pogodb. Novost je tudi, da se morajo delodajalci pogajati s sindikati tudi v primeru divjih stavk. Tudi stavke, katerih namen je izražati solidarnost z delavskimi boji v zamejstvu, bodo dovoljene, če seveda ne bodo nasprotovale zadevnim nacionalnim zakonom.

N. Ž.

Na zahodu stagnacija, na vzhodu napredek

Kot navajajo zahodni viri, so razvojne perspektive sektorjev, ki so najpomembnejši porabniki jekla, trenutno skrajno negotove. Občutno so se zmanjšala naročila betonskega jekla ter jeklarskih proizvodov, ki jih uporabljata avtomobilska industrija in proizvodnja električnih gospodinskih strojev. Nasprotno pa še naprej narašča povpraševanje po pločevini za izdelavo ladij, rezervuarjev in cevovodov, po beli pločevini za konzerve, odkovkih za področje jedrske energije ter po valjanih materialih in tirmicah.

Strokovnjaki sodijo, da bodo spomladi narasla naročila, kar bo znižalo zaloge in že v letošnjem drugem četrtletju ugodno

vplivalo na izkoriščenost kapacitet jeklarske industrije.

Proizvodnja jekla v državah, članicah IISI (mednarodnega inštituta za železo in jeklo) je lani stagnirala oziroma celo nazadovala. Tudi napovedi za letošnje leto niso kdove kako ugodne. Izjema bodo socialistične države in dežele tretjega sveta, v katerih bo proizvodnja zaznamovala ustrezen porast.

Po podatkih IISI je svetovna proizvodnja jekla lani znašala 710,11 milijona ton in se je v primerjavi z letom 1973 povečala za 12,95 milijona ton oziroma za 1,9%. Pri tem se je proizvodnja jekla in jeklarskih izdelkov v zahodnem svetu povečala le za 0,7% na 494,10

milijona ton, proizvodnja jekla v državah SEV, v Kitajski in Severni Koreji pa je narasla na 216,01 milijona ton in se je povečala za 4,65%.

Lansko jesen se je konjunktura za jeklo poslabšala, vendar različno po državah. Lani decembra je v primerjavi z decembrom 1973 leta najboljše nazadovala proizvodnja v Belgiji, Japonski, Veliki Britaniji in v ZDA. Nasprotno pa se jeklarne v Avstriji, na Nizozemskem, Švedskem, Španiji in v Indiji lahko pohvalijo z zadostnimi naročili in ugodnim porastom proizvodnje.

Čeprav je padec povpraševanja v nekaterih zahodnih indu-

strijskih državah proti koncu leta 1973 poslabšal izkoriščenost zmogljivosti jeklarske industrije, je spet drugod pospešeno izkoriščanje nafte ob naložbah za varčevanje z energijo povečalo naročila ter pripomoglo k ohranitvi visoke ravni cen jeklarskih proizvodov. Dvig cen je jeklarski industriji omogočil obvladati porast stroškov energije, dela in surovin. Že v lanskem drugem polletju pa se je položaj bistveno spremenil: protinflacijski ukrepi številnih vlad so povzročili znaten padec naročil, kot logična posledica teh ukrepov pa so sledili občutno skrajšani dobavni roki za nekatere jeklarske proizvode.

N. Ž.

Proti bolezninam

Da bi zmanjšali število bolniških dni so v Beogradu od novega leta boleznine pod strožjim nadzorom. Tako mora vsakdo, ki boluje dlje kot 31 dni, na komisijo komunalnega zavoda za zdravstveno zavarovanje.

Akcija za zmanjšanje bolezenskih izostankov poteka v vsej državi in je po podatkih zvezne skupnosti za zdravstveno zavarovanje že obrodila prve sadove. Tako so se v prvem polletju minulega leta zmanjšale boleznine od 4,1 % na 3,9 %. Padec boleznin so zabeležili v vseh republikah z izjemo Črne gore, vendar boleznine še vedno predstavljajo velik del izdatkov. Tako so v prvem polletju lani zanje porabili približno 764 milijonov din, od tega samo v Srbiji skoraj polovico omenjene vsote. Pojav pa ni samo medicinski problem: znano je namreč, da zaposleni v delovnih organizacijah, katerih prejemki so nižji od prejemkov v minulem letu, množično obolevajo, ker je zanje ugodnejše nadomestilo, ki ga prejmejo na osnovi prejemkov iz minulega leta. Zato je pojav boleznin samo delno medicinski problem.

MAKEDONIJA

Dohitevanje razvitejših

V Makedoniji je družbeni proizvod od 1945. leta naprej naraščal povprečno po letni stopnji 7 %, tako da danes dosega 10.000 dinarjev na prebivalca. Industrijska proizvodnja se je povečala po 12,3-odstotni stopnji, v kmetijstvu pa se je močno razširil družbeni sektor z velikimi in moderno opremljenimi agroindustrijskimi kombinati in zadrugami. Za gospodar-

ski razvoj Makedonije je najbolj značilno to, da se je Makedonija v zadnjih letih hitreje razvijala kot drugi predeli Jugoslavije. Dolgoročno, do 1985, bodo še potrebovali pomoč družbe. Z lastnimi sredstvi bodo lahko pokrili le polovico prihodnje akumulacije, za drugo pa naj bi še naprej dobivali sredstva iz zveznega sklada za manj razvite.

SRBIJA

»Skrite rezerve« tudi v odpadkih

Slaba organizacija odkupa, prometa in predelave odpadnih gradiv iz domačih virov povzročila, da se nesluteno bogastvo pretvarja v kupe nepreglednih smetišč in ogroža – plačilno bilanco. Izvršni svet Srbije je v zvezi s tem pojavom pripravil obsežen program ukrepov, da bi uvoz odpadkov zavrli, industrijo pa preusmerili na porabo domačih odpadkov. Republiška uprava bo predložila zveznemu sekretariatu za trg in cene, naj bodo cene uvoženih odpadkov nizke; cene domačega izmeta pa naj bi povečali in tako spodbudili domače zbiralce in predelovalce odpadkov. OZD za promet odpadkov poslednj ne bi več polagale 30-odstotnega depozita za investicije v izgradnjo in opremo skladiščnih prostorov. Od

občin bo izvršni svet zahteval, naj poleg drugih ukrepov znižajo tudi davčne stopnje oziroma naj individualne zbiralce odpadkov oprostitjo vsakršnega davka.

V organizacijah združenega dela vse pogosteje opozarjajo na potrebo po racionalizaciji sestankov, kajti čim pogostejši in daljši so sestanki, tem manjši je dohodek. Slišati je predloge, naj bi sestanke organizirali izven delovnega časa. V zagrebškem kolektivu „Josip Kras“ so, denimo, izračunali, da so lani v prvih šestih mesecih tako

Vse kaže, da si bomo končno prizadevali ukrotiti cene s skupno družbeno akcijo in ne več s prosečim pregovarjanjem proizvajalcev in trgovcev, naj imajo malo več srca za potrošnika. Drugače tudi biti ne more, ko pa vemo, da so na primer cene v barvni metalurgiji lani narasle za 63 %, v elektroindustriji, ki te surovine uporablja, so se cene dvignile za 24 %, v črni metalurgiji za 38 %, v strojni industriji za 22 % itd.

Nobena zahteva po povečanju cen, ki so jo lani predložili v soglasje zavodom za cene, ni bila nižja od 15 %, zato ni čudno, da smo prav lani doživeli rekordno zvišanje cen. Kar grozljivo učinkuje primerjava, po kateri so cene proizvajalcev v letu 1965 v primerjavi z letom poprej narasle za 0,7 %, v letu 1974 pa za 35,5 %.

Zvezni izvršni svet je priporočil tako tistim, ki hitijo z zahtevami po povečanju cen, kakor tudi tistim, ki so te zahteve že poslali, naj počakajo na sprejetje družbenega dogovora o politiki cen in naj potem – s pomočjo samoupravnega sporazuma – rešujejo posamezne zahteve. Takšno priporočilo je v skladu z vsebino resolucije o razvoju 1975 letu; vsak pritisk na cene bi namreč pomenil samo novo pospešitev inflacije, odločanje o cenah mimo družbenega dogovora pa bi dejansko odpiralo prostor za nadaljevanje stare prakse in starih odnosov.

V sporočilu zvezne konference Socialistične zveze za javnost je celo izrecno rečeno, da je letos najbolj pomembno področje za delovanje vseh družbenih sil prav bitka za stabilizacijo cen. Zato se Socialistična zveza zavzema za čimprejšnje sprejetje družbenega dogovora o uresničevanju politike cen, hkrati pa ocenjuje kot nesprejemljivo, da bi kjerkoli že pred sprejetjem dogovora izvedli kakršnokoli zvišanje cen. Močni pritiski za delne rešitve na področju cen v bistvu odkrivajo poskus tehnokratskih sil,

da bi na škodo vseh delovnih ljudi in v nasprotju s sprejeto politikou povečale dohodek z dviganjem cen. Vse rešitve na področju cen morajo biti sprejete in uresničene po samoupravni poti in zasnovane na politiki stabilizacije.

Zvezni izvršni svet je v stalni zvezi z republikami in pokrajinami, da bi ohranili doseženi mir na trgu. Na osnovi dogovora z republikami in pokrajinami ne bi smela nobena družbenopolitična skupnost odobriti nobenega povišanja cen. O morebitni spremembi posameznih cen bo možno razpravljati šele po sprejetju širših družbenih dogovorov, to pa v sedanjem trenutku obvezuje vse družbenopolitične skupnosti, da ne popuščajo pritiskom in ne sprejemajo posebnih odločitev o kakršnemkoli povečanju cen.

Prav zdaj je torej priložnost, da združeno delo vstopi v proces vplivanja na gibanje in nadzor nad cenami. OZD, ki zahtevajo višje cene, naj bi odkrile svoje poslovne račune, da bi njihovi partnerji in družba sprevideli upravičenost njihovih zahtev. Račune naj bi predložili najprej tisti, ki ne izrabljajo polno vseh svojih zmogljivosti, imajo velike zaloge blaga, ki jih zaradi visokih cen ne morejo prodati, še naprej pa pričakujejo rešitev iz težav v svojih predlogih za zvišanje cen.

Tudi družbenopolitične skupnosti so odgovorne za cene in tržišče, za katere so pristojne. To pomeni, da morajo spoštovati dogovorjene stopnje, znotraj katerih lahko dovoljujejo naraščanje cen, razumljivo, ob upoštevanju načel, da morajo biti med razpravami vsi računi dostopni vsem. Posebno je to pomembno, ko gre za monopoliste. To so velike obveznosti, če upoštevamo, da je sproščenih manj kot 30 % vseh cen.

V. B.

PALICA IN MERA

Komisija za samoupravno organiziranje pri Gospodarski zbornici Jugoslavije je proučila osnutek družbenega dogovora o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Po oceni komisije bo potrebno iz osnutka družbenega dogovora izpustiti drugi odstavek 22. člena, ki predvideva omejevanje osebnih dohodkov na delovnih mestih, kjer dela ni možno meriti.

Prejemke naj omejuje le delo, sodi komisija, nikakor pa ne smemo na posameznih delovnih mestih že vnaprej omejiti zaslužka. V družbenem dogovoru nasploh naj ne bi sankcionirali nemerljivosti dela. Vsako delo lahko izmerimo – potrebno je najti le prave kriterije. Republike in pokrajine se morajo zato čimprej dogovoriti o posebnih pogojih gospodarjenja, ki vplivajo na

ustvarjanje večjega dohodka. Spremeniti bo torej treba tudi drugi odstavek 12. člena osnutka družbenega dogovora, ki predvideva, da morajo zaposleni v poslovnih združenjih, bankah, zavarovalnih skupnostih, strokovnih službah in interesnih skupnostih usklajevati svoje dohodke z dohodki zaposlenih v gospodarstvu občine, v katero sodijo.

Kakšna je cena sestankomanije?

izgubili 68.000 delovnih ur, kar pomeni 16 milijonov dinarjev. Ne samo to: družbeno aktivnost so ponekod tudi komercializirali. Tako so na seji CK ZK Hrvatske opozorili na pojav, da ponekod plačujejo udeležbo na sejah delavskega sveta in nekaterih drugih sestankih.

Povsem drugače pa so se odločili v Varaždinski industriji

svile, kjer evidentirajo število sestankov v delovnem času, in ko se nabere za osem ur sej, delajo prvo prvo soboto. Eno prvo soboto so že delali.

Kljub tako različnemu odnosu do sestankovanja pa je eno povsem jasno: čeprav brez sestankov ne moremo shajati, pa sestanki niso delo v pravem pomenu besede. Če hočemo živeti v družbi, ki se dogovarja o vsem in ki bo o vsem odločala v bazi, moramo čimprej poiskati najboljše oblike tega dogovarjanja. V družbi, v kateri se mora deset milijonov ljudi dnevno dogovarjati na osnovi zakonskih predpisov, moramo oblikam odločanja posvetiti veliko več pozornosti, kot jo, hkrati pa jasno povedati, da so sestanki v bistvu neproduktivni del našega življenja, čeprav so

še tako nujni del našega sistema.

Ljudje, ki se v delovnih kolektivih ukvarjajo s pripravljanjem sestankov, so se marsikje vsilili kot tisti, ki „vodijo samoupravljanje“. Zaradi velikega obsega samoupravnih aktov, ki jih je treba pripraviti, se je njihovo delo razbohotilo, njihov ugled, položaj in dohodek pa postajajo vse večji in večji. Da bi tako ostalo še naprej, si ti ljudje prizadevajo, da bi bili sestanki še bolj komplicirani, a ker ustvarja sestankovanje zanje iluzijo dela, vsiljujejo čim številnejše in čim daljše sestanke, katerih posledica pa je zelo resna: ljudje, ki so utrujeni zaradi pravega dela, postanejo na takih neskončnih sestankih neaktivni in nezainteresirani.

V. O.

BOSNA IN HERCEGOVINA

Preveliki apetiti

Na seji predsedstva CK ZK BiH so ugotovili, da nelikvidnost ponovno narašča. Nekateri kolektivi, med njimi tudi nekaj osnovnih organizacij sarajevskega Energoinvesta, so novembrske osebne dohodke izplačali šele pred novim letom. Le malo prosilcev za družbena sredstva se je pripravljeno odrediti svojim megalomanskim načrtom. Industrijska proiz-

vodnja je bila lani za dobrih 10 % večja kot leta 1973, nominalna rast investicij pa se je povečala za 68 %. Predsedstvo je kritiziralo pritisk na izgradnjo negospodarskih objektov, za katere so lani porabili 35 % skupnih investicijskih sredstev, zato pa zahteva čim hitrejšo dograditev temeljnih gospodarskih objektov, kot sta druga faza železarne Zenica in aluminijški kompleks.

STANE DOLANC, sekretar IK predsedstva CK ZKJ, v slavnostnem govoru ob 50-letnici izhajanja lista Komunist:

Tudi v časopisih pa na radiu in na malih ekranih je čutiti pokroviteljski odnos, še zlasti formalizem pri prikazovanju delavcev in delavskega razreda ter njihove vloge v družbenem in političnem odločanju. Nekateri še fetišizirajo novinarske forme namesto zdravih intelektualnih in idejnih prizadevanj, znanja in poguma, da se za grizeš v kompleksno bistvo mnogih sodobnih pojavov in problemov, saj je od rešitve teh vprašanj odvisen nadaljnji razvoj družbe.

Oproščam se, ker morda nimam prav, a zdi se mi, da v našem tisku še nisem srečal resnejšega poskusa, da bi, na primer, demistificirali inflacijo, ki danes kot hudo družbeno zlo pesti vseh svet, a ki ni kaka epidemija ali elementarna nesreča, ki bi padla z neba, kot jo po navadi prikazujejo.

Ta inflacija ima svoje globoke korenine v vladajočih družbenogospodarskih odnosih v svetu in v bistvu ustreza interesom nekaterih družbenih sil, slojev in skupin.

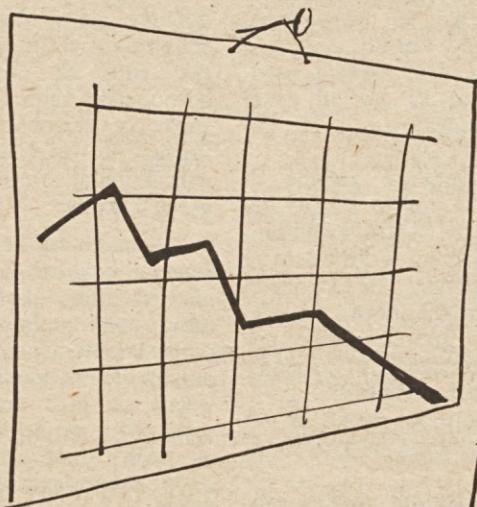
SERGEJ KRAIGHER, predsednik predsedstva SR Slovenije, v razgovoru s slovenskimi gospodarstveniki:

Minulo delo ni le delitvena kategorija, je splet obveznosti in dolžnosti, ki nastajajo v proizvodnem procesu. Živo in minulo delo skupaj porajata nov odnos, v katerem delavec išče in najde spodbudo, da se povezuje v temeljni organizaciji in v širših delovnih skupnostih. Smotno je takšno združevanje sredstev živega in minulega dela, ki prinese delavcem prednosti tehnološkega razvoja, jim omogoča plasma proizvodov tudi v ostri tekmi na domačih in na tujih tržiščih in jih usposablja za ekspanzijo, hkrati pa daje priložnost za urejanje vseh ekonomskih pa tudi družbenih in socialnih odnosov, kot jih pozna sodobni svet.

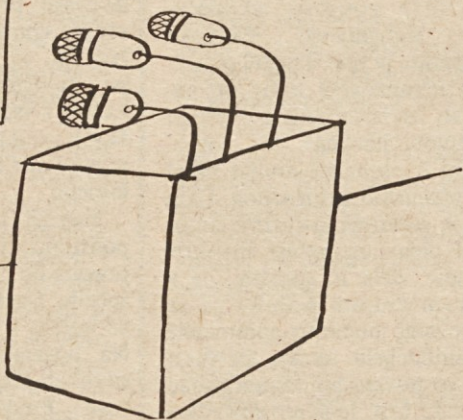
Za ves svet je značilno, da išče možnosti za podružbljanje. Čedalje manj se ukvarja s stvarnim pravom, več z urejanjem odnosov med ljudmi, kjerkoli prihaja do problemov. Marsikatero teh rešitev lahko prevzamemo, kajti ponekod so prišli celo dlje od nas, toda ne smemo jih nekritično prenašati, marveč vedno primerjati z družbenim in političnim sistemom, kakršnega imamo.

Dr. MIRKO PEROVIĆ, profesor beogradske pravne fakultete, za beogradsko „Politiko“:

Naš delovni človek pa tudi naša OZD še nima razvite pravne službe – pogosto ne ve, na koga naj se obrne, kaj in kako naj ukrene, ko gre za pravne zadeve, obveznosti in akte. Nimamo še zadosti kvalificiranih pravnih pomočnikov, pravnih služb, posvetovalnic in podobnega. To pa praktično pomeni, da naš sistem pravne zaščite še ni zadovoljivo organiziran, demokratiziran in dostopen vsem in vsakomur. Hkrati pa načelno sodimo, da naš pravni sistem ni več seštevek vsiljenih odtujenih norm, za katerimi stoji državna moč in prisila, temveč vedno bolj oblika racionalnega podružbljenega samodogovarjanja, samoreguliranja; samonormiranja ipd. To pa je vsekar pomemben sestavni del celotne družbene revolucije. Gre končno za izpopolnjevanje sistema družbene samozasčite s pomočjo učinkovite pravne organiziranosti družbe.

NA PROTIINFLACIJSKEM BOJIŠČU

KARIKATURA: A. NOVAK

podobe našega časa

Kako težaško delo je ustvarjati sodobne like, ugotovi Peter, ko se mu pero spet zaustavi, in nič kaj prijetno mu ni pri srcu. Takole v dvomih, negotov v sebi in sprt s svetom, lahko piše in piše noč in dan – iz takšne moke ne bo nikoli kruha.

Pa vrže pero po mizi in začne z dolgimi koraki meriti sobo po dolgem in počez. Liku delavca Tineta ni moč več kaj prida dodati; vsak dan ista plošča: ob starih zjutraj vstaja in se uredi, potem v delavskem avtobusu še malo zakinka, ob šestih se zanj začne vsako jutro nov delovni dan. Tako počasi tečejo delovni dnevi; nekateri bolj veselo, drugi turbo, kakor kateri, a takšno je življenje, ni pomoči.

Veliko človeškega je treba poiskati v tem delavčevem življenju, sicer se lahko še kdo najde in bo rekel, da se gre Peter nekakšne odenke ali nepotrebne podaljške socialističnega neorealizma ali kaj, kdo ve...

Pa se Peter nasmehne, je že boljše volje. Se vedno je to pisanje boljše kot tiste eksperimentalne knjige s skoraj nepopisanimi stranmi, o katerih pišejo časniki, da niso izraz niti meščanske, kaj šele delavske kulture. Če je tako – le kako, da more kaj takšnega izhajati? Zato, da bi cvetelo tisoč cvetov? Le kaj se plete v možganih tistega, ki zasadi takšen rahličen cvet? In kaj v možganih tistih, ki takšne rože zalivajo?

Le kaj se plete v možga-

nih moje junakinje, referentke Jožice, je Peter spet ves pri svojem literarnem delu in mu je skoraj žal za hipen pobeg misli k tistim nesrečnim cveticam. Jasno, tudi našo družbo je moč kategorizirati v sloje: to je bilo razločno rečeno in je dovoljeno, ob tem se ne kaže predolgo zaustavljati. Tako imamo delavce pa birokrate pa tehokrate pa malomeščane itd., itd. Ampak junakinja Jožica v primerjavi z likom Tineta? Je samo negativni lik ali je v

tisočkrat prežvečeno, kako primitivno!

Potem gre Jožica na zajtrk. Če bi se tu uporabilo rek: prazna vreča ne stoji pokonci, bi se lahko kdo izmed bralcev vprašal: Tine? Kje je že tisti kos kruha, ki ga je potegnil v avtobusu iz aktovke in ga glodal do Ljubljane? Ampak, kdo drug bi spet rekel: Saj Tineta ni bilo zjutraj nikoli za drugega kot frakelj. Odkar pa točijo le od sedmih naprej, hodi Tine teš v službo.

kratski lik, se prestraši Peter. Če bom pretiraval, mi bo ostala v rokah karikatura. V negativnem liku je treba videti tudi kaj dobrega, če želiš, da ti bodo ljudje verjeli, če naj bo literatura življenjska... Kaj je v Jožici dobrega?

Peter lista po popisanih papirjih in vidi, da je tega kar veliko. Prijateljici, ki si doma ali pa v dolgočasnih urah med službo rada kaj splete, pridno nosi modne revije, Štefanu, ki ga muči gastritis, svetuje to ali ono

KAKO SE KALIJO LIKI

njej tudi kaj dobrega...?

Pisec Peter tega še vedno ne ve, zato se ustavi pri mizi in začne listati po popisanih papirjih. Da, tu je začetek njenega vstopa v zgodbo. Poglejmo še enkrat: v službo ne more priti točno, ker gre vsako jutro pred službo še k frizerju. Tam je, razumljivo, že navsezgodaj gneča, kar pa ni greh, saj je treba biti v službi urejen. Nekoč je rekla na sestanku: „V nekaterih ustanovah dajejo celo dodatke za frizerja, zakaj jih pri nas ne?“ Ta stavek je že uporabljen na 15. strani v opisu sestanka. Najprej pogleda časopis. V opisu njenega delovnega mesta sicer piše „spremlja aktualne vesti in pojave na področju mikroekonomije“, vendar ga najraje bere od zadaj naprej, od malih oglasov in kriminala, k člankom, kot je bil, na primer, tisti z naslovom: DELITEV PO OPRAVLJENEM DELU ALI PO ČASU, PREBITEM NA DELU? Navadno opravi to delo molče, a tokrat je zammrala: „Že

Kakorkoli že, Jožica ima pri zajtrku družbo. Pomenki se vrtijo zvečine o draginji pa o tem, kako nizke so plače. Jožici prigovarjajo, naj se kot članica komisije malo bolj potegne, kot se. Godi ji – kako ne – in obljublja na vse strani. Kako malo je treba, da je človek srečen!

Dela se mora Jožica navadno lotiti – če mora na sestanek – ob devetih ali desetih. K mizi skoraj vedno sede prva. Predse položi pero in beležko in je pripravljena. Potem lahko mirno gleda, kako prihajajo in se pripravljajo vsi drugi. Po navadi že pred sejo uredi, da se pogovor snema, če presodi, da je tako prav, a če ni treba snemati, poskrbi za stenografko. Sama si vedno izpisuje le točke – tako kot vsi drugi, hkrati pa prikimuje ali odkimava – kakor piha veter na seji.

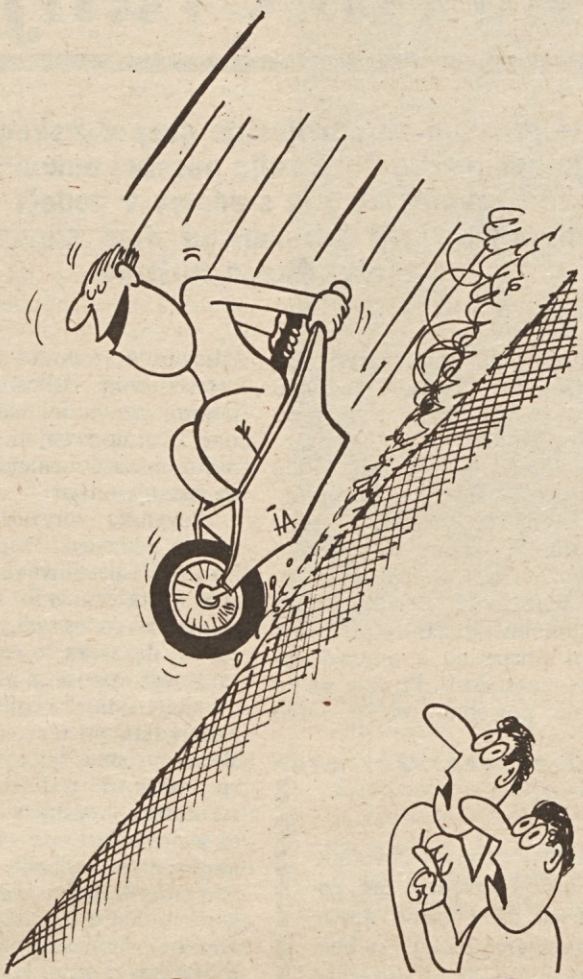
A na seji piha veter vedno enako, tako da res nima napornega dela.

Komike nikar v ta biro-

preizkušeno dieto, z Marico, snažilko, zelo rada kaj ženskega pokramlja. Tudi na trg, kamor odhaja okrog enajste, ne teče, ampak je takoj pripravljena za tovariški pogovor, če priložnost tako nanese in sreča kakšnega znanca. Ni ohola in ni visoka, čeprav bi lahko bila glede na svoj položaj. Res pa je, da za družabnosti nima časa na pretek. Veliko da na dom: iz službe odhaja kolikor mogoče zgodaj, tako da čaka moža pogosto že kosilo na mizi – kot se rada pohvali. – „Popoldne se ne bom dala motiti,“ je tudi rekla na sestanku, „sem preveč zbita od vsega. Naj kdaj še kdo drug dela!“

Dobro zapisano, si prikimava Peter. Tega ne bom črtal, se odloči. Zdaj že ve, da bo lahko svojo zgodbo spet mirno nadaljeval, saj ima tudi referentka Jožica vse polno človeških lastnosti, veliko razumevanja za ljudi. Tako kot delavec Tine. Tako kot vsa naša družba.

VINKO BLATNIK

– Poglej no, Polde je res odkril ekonomično vozilo za sedanje čase energetske krize...

KARIKATURA: I. ANTIČ

KOZERIJA

OS prevaja nelikvidnost

Tega dne se je zbrala delovna skupina za vzpostavljane neposrednih stikov s Čilom. Antivesoljci so z največjim navdušenjem sprejeli to seanso z duhovi iz vesolja. Predsednik komisije je takoj na začetku ugotovil, da je na opazovanem področju največja tema dneva – delimitiranje najvišjih osebnih dohodkov zaradi neomejenega spodbujanja delavcev k delu in doslednega nagrajevanja po rezultatih dela.

Najbližji Antivesoljec je vprašal Osa, kaj je to, Os pa mu je odgovoril, da ne ve natančno, ker tega tudi ljudje sami ne vedo, zato se tudi toliko ukvarjajo z delom na različnih sestankih in konferencah.

„Delavec zasluži mesečno milijon starih dinarjev“ je objavil tega dne ugledni časnik „Dejanja“ in zapisal v podnaslovu: „Začetek neomejenega vrednotenja dela proizvajalcev.“ Ljudje so razbrali časnik in prebrali vest, da je v Abežeteksu delavec, ki mesečno prejema milijon starih dinarjev. Ljudje so bili prepričani, da je to vodilni delavec, reporter pa jih je prepričeval, da je to navadni remontni delavec, tisti, ki skrbi za normalno proizvodnjo pri strojih.

Reporter, bila je to brhka Ana, v oblekici, ki ni ničesar skrivala, je odkrila novo zvezdo in dokazovala resnico z zapletenimi formulami izračunavanja osebnih dohodkov. Ko so jo vprašali, zakaj je to z osebnim dohodkom in nagrajevanjem dela tako zapleteno in kako naj delavec izračuna tako zapleten osebni dohodek, je odgovarjala: „Življenje je tako in tako zapleteno in zakaj bi računali svoj osebni dohodek sami, ko pa so nam na voljo elektronski možgani?“

Ko je Čili prebral članek, je vprašal: „Kolikšen pa je dohodek, ki ga ustvarjajo delavci Abežeteksa?“ Ana mu je zabrusila: „Kako neumno vprašanje! Kako pa je mogoče deliti dohodek, ki ga ne ustvarjamo?“ Čili se je namuznil, resorni urednik pa je filozofsko ugotovil: „Vse je mogoče!“ in je Ano poslal še po ta podatek. O zadevi je obvestil nadrejenega urednika, ki je v tem takoj znal ideološki problem in se je posvetoval z glavnim urednikom. Ta mu je zažugal, naj ga ne moti več s takšnimi zadevami, ki sodijo v kolektivno upravljanje, in da ga je napotil na kolegij. Kolegij je pooblastil odgovornega urednika, da povpraša za stališče predsednika izdajateljskega sveta, ta pa se je takoj obrnil k ustanovitelju. Čez nekaj časa je slišal vprašanje: „Smo za delimitiranje najvišjih osebnih dohodkov ali nismo?“ Odgovorni urednik je dejal: „Smo!“ „Kaj potem še razmišljate?“ je dobil odgovor.

Ana je dotlej zvedela, da imajo v Abežeteksu izgub za po tri stare milijončke na zaplenega. „Torej sploh ne ustvarjate dohodka?“ se je začudila. „Ustvarjamo,“ so ji odgovorili, „toda premalo. Razliko dobimo od občine in bank v obliki subvencij in sanacijskih kreditov, ker izgub nismo sami povzročili.“ Pojasnili so ji, da sami niso niti osamljeni, ker je v deželi veliko

takšnih organizacij, ki prejemajo za proizvodnjo izgub povsem normalne osebne dohodke, ki omogočajo tudi neomejeno nagrajevanje dela proizvajalcev. In so jo napotili na SDK.

Ana, novinar – pravnik, se je napotila k direktorju SDK in zvedela, da je res nekaj stotin OZD zaposlenih s proizvodnjo izgub in da skupno zaposlujejo približno tretjino vseh zaposlenih v deželi.

„Zakaj poudarjajo ‚vsem zaposlenim v deželi,‘ je vprašal radovedni Antivesoljec Osa.

„Ker imajo milijon zaposlenih v drugih deželah,“ je pojasnil Os.

Ana pa je vzrojila nad moralo delavcev, ki so samoupravljavci, ki za to, kar proizvedejo izgub, prejemajo izdatne nagrade za delo, ki spodjeda rezultate dela drugih delavcev. Sklenila je napisati o tem oster komentar, toda urednik jo je zavrnil: „Saj je tudi proizvodnja izgub delo! Zakaj potem ne bi smelo biti nagrajeno?“ Napotil je Ano v Abežeteks, in sicer k tistemu delavcu, ki prejema najvišje možne osebne dohodke v deželi. „Vprašaj njega, kako je s to zadevo,“ je svetoval.

Ana je zavihala nosič: „To ni moj nivo,“ je rekla. „Kako naj se pogovarjam z delavci, snažilkami in služkinjami s svojo akademsko razgledanostjo.“

„V učbenikih novinarstva je zapisano, da se je treba pogovarjati z gospodarjem tovarne, ne pa z vratarjem, ‚jo je poučil Čili.‘ Ker pa je pri nas gospodar delavec, se moraš pogovarjati z njim.

V Abežeteksu je Ana zvedela, da njen remonter dela 270 ur mesečno, skoraj dvojni delavnik in da je nesrečen zaradi visokih osebnih dohodkov. Zvedela je, da mu je osebni dohodek omejen z davkom na osebni dohodek, ki se začne nekje pri osmih milijončkih letno, pri čemer ga nihče ne vpraša za dvojni delavnik.

„Raje bi manj delal pa več zaslužil pri manjših osebnih dohodkih,“ je pojasnil možakar. „Če bi jaz odločal, bi sklenil, da ne proizvajamo več izgub.“

„Kaj pri vas še nimate samoupravljanja?“ se je začudila Ana. „Imamo, imamo, vendar upam, da ne mislite, da proizvajamo izgube sebi?“

„Komu pa?“ je vprašala Ana.

„Ne vem natančno,“ je dejal mož, „vem pa, da nas plačajo za proizvodnjo izgub, torej so nekemu potrebne. Ne vem pa, zakaj so izgube sploh potrebne.“

„Kako pa bi vi rešili ta problem?“ je vprašala Ana.

„Organizirali bi proizvajalce izgub v poseben sindikat in protestirali proti temu, da jih skrivajo v dejavnosti in panoge in na druge načine kot nekaj nepomembnega, ko že imajo tretjinsko večino v gospodarstvu in drugih dejavnostih,“ je menil delavec.

„Kako večino?“ se je začudila Ana.

„Ker ima nelikvidnost znatnejši vpliv za gospodarjenje kot pa vsa druga prizadevanja pri nas,“ je pojasnil delavec.

Ani je bilo iz trenutka v trenutek vse skupaj čedalje manj jasno, prav tako pa tudi Antivesoljecem, zato so le-ti prosili Osa za prevod pojma nelikvidnost. Os se je globoko zamislil, potem pa se je spomnil kitajske ljudske modrosti: „Če daš človeku ribo, ga nahraniš za en dan, če pa ga naučiš ribariti, bo preskrbljen za vse življenje.“

VIKTOR ŠIREC

SPOSOJENA KOZERIJA

Teško vprašanje

– No, golobček, vseeno se potrudite in se spomnite: kje delate? sem prosil svojega sogovornika. Njega pa je obhivala rdečica, potil se je, brisal z robcem oznojeni vrat in kar naprej odgovarjal:

– No, poskusiva z drugega konca: kako ste prišli tja? – S protekcijo, je veselo odgovoril, da mi je vsaj nekaj odgovoril. – Pomagal mi je prijatelj mojega sošolca.

– Že dolgo?

– Pred tremi leti.

– In kaj vam je pri tem povedal?

– Rekel je, da je služba brez prahu.

– Dobro. Kaj pa tam delate?

– Prekladam papirje – z enega konca mize na drugega. Prekladam pač.

– Zelo zanimivo! Kakšni so pa tisti papirji, ki jih prekladate?

– Različni. Pravokotni, kvadratni, podolgovati. Nekateri so dvojni, sicer pa enojni.

– Razumem. Morda pa veste, kaj piše na njih?

– Dragi moj, me je milo pogledal, saj mi to ni nič mar!

– Oprostite, kolikšno plačo pa dobivate?

– Sto dvajset.

– Kaj pa delajo vaši kolegi v službi?

– Veste, ne bi vedel natančno povedati. Menda nekateri pišejo po teh papirjih, drugi tipkajo ali pa obratno.

– Ja, pa dobro zaslužite?

– Sto – je pribil.

– Ampak prej ste rekli: sto dvajset?

– V prvi službi res sto dvajset, v drugi pa samo sto.

– Imate celo dve službi? Kako pa to utegneta?

– Moram se znajti in pohiteti.

– In tja ste prišli tudi po protekciji?

– Normalno. Poskusite dobiti dobro službo brez zvez!

– Seveda je tudi ta „brez prahu“... Kakšna pa je ta druga ustanova?

– Žal, vam tega ne morem povedati, tam delam samo dve leti.

– Kaj delate?

– V bistvu to kot v prvi. Prekladam papirje sem in tja.

No, včasih tudi premetavam sukanec s tuljave na palec in obratno. Ali pa preštevam avtobuse na ulici. V obe smeri.

Tako sem se brez uspeha vrtel v tem labirintu. Nazadnje sem se zazrl v njegove modre oči in ga še enkrat vprašal, kakšna služba je to? Odgovoril mi je zelo prijazno in sočutno, šepetaje:

– Saj se boste strinjali, ali ni vseeno, kje je ta služba?

Strinjal sem se. Saj je res vseeno...

J. KOTLJARSKI V LITERATURNI GAZETI

Razvoj samoupravnih odnosov pospešuje gospodarsko rast

Ce želimo izmeriti stopnjo vpliva in moči delavskega razreda na razvoj družbenih odnosov, kar naj bi pomagalo opredeliti naloge zezveze komunistov in drugih subjektivnih dejavnikov pri uresničevanju nove ustave, potem ne smemo meriti dosežkov v razvoju socialističnih samoupravnih odnosov s formalnimi merili, na primer s tem, koliko imajo kje temeljnih organizacij združenega dela, koliko samoupravnih sporazumov so podpisali itd. Pravo merilo mora biti odgovor na vprašanje: kako daleč sega resnična oblast delovnega človeka? Ali delavec na svoji koži občuti, da je resničen samoupravljavec in da se ne more več, kar je pomembnega za njegove delovne pogoje in rezultate, dogajati za njegovim hrbtom?

Na tako zastavljeno vprašanje je možno odgovoriti, da je že sama ustanovitve temeljnih organizacij združenega dela v mnogih primerih razkrila neracionalno gospodarjenje, nizko produktivnost in druge pomanjkljivosti v organizaciji proizvodnje in delitve ter jih tudi pomagala odpravljati. V tistih delovnih organizacijah, kjer so se delavci že organizirali v TOZD, se naglo povečujeta tudi mesto in vloga delovnih ljudi pri odločanju. Neposreden rezultat okrepljene vloge delavcev v takšnih delovnih organizacijah se ne izkaže le v večji demokratizaciji odnosov, temveč tudi v odpravljanju virov izgub, v uspešnejšem gospodarjenju in sploh v večjih prizadevanjih za večjo sicoalno varnost delavcev in delovnih ljudi. Vse to dokazuje, da oblikovanje TOZD ni le politična parola, temveč družbenoekonomska nujnost, kar hkrati tudi pomeni, da lahko le ob razvitih samoupravnih odnosih uspešno premagujemo sedanje gospodarske težave.

Mnogih pomanjkljivosti, nedoslednosti in ekscesov ob konstituiranju TOZD pa še vedno nismo presegli. Posebno veliko jih je v tistih TOZD, kjer se družbenopolitične organizacije niso dovolj zavzele za razvoj samoupravnih odnosov ali pa so se zadovoljile le z registracijo OZD, po njej pa je njihova aktivnost popustila. V takšnih razmerah so tehnokratsko usmerjena upravna vodstva položaj učvrstila, svoj vpliv pa razširila še na TOZD. Dogaja se, da poskušajo tehnokratske skupine s socialno demagoškimi gesli izrabljati in zavajati delavce, zavirati združevanje dela in sredstev, razdirati solidarnostna prizadevanja itd. Res je, da je uresničevanje ustave dolgoročen proces, toda nova ustavna določila smo dolžni uveljaviti organizirano in stalno. Odločno se moramo postaviti po robu vsem pojavom in težnjam, da bi temeljne organizacije združenega dela le formalno prilagodili ustavnim določilom, še naprej pa bi občutili tehnokratsko - centralistični monopol pri odločanju o dohodku in sredstvih razširjene reprodukcije, kakor tudi še druge oblike odporov, zasnovanih na družbenih odnosih v klasičnem podjetju, ki jih še niso uspeli v celoti preseči. Takšne težnje predstavljajo poizkus posameznikov, da bi delavci imeli še naprej podrejen položaj v organizaciji združenega dela in da bi onemogočili njihov dejanski vpliv na upravljanje s sredstvi, pogoji in rezultati dela. S temi težnjami je treba dosledno obračunati ne nazadnje tudi zato, ker vodijo k atomizaciji gospodarstva, namesto k njegovi širši samoupravni integraciji, k poglobljanju ostankov mezdnih odnosov, namesto k njihovemu preseganju.

V. B.

PROBLEMATIKA ZDRAVILIŠKEGA TURIZMA V SLOVENIJI

Izhod v združevanju

Med predlogi za izboljšanje gospodarskega položaja naših zdravilišč velja posebej omeniti težnje za združevanje dela in sredstev v bodoči sestavljeni organizaciji združenega dela slovenskega zdraviliškega turizma

Ni dvoma, da je zdraviliški turizem v Sloveniji izredno pomembna turistična panoga. Še posebej je pomembna zato, ker domala vsa naša zdravilišča ležijo na manj razvitih območjih. Prav ta „prednost“ pred ostalim turizmom pa jim tako rekoč z dlani ponuja možnost, da poleg vseh ostalih tudi s svojimi investicijami v precejšnji meri prispevajo k odpravi njihove zaostalosti. Pri tem pa bo nujno potrebno, da se bodo

zdravilišča enkrat za vselej otresla svoje ozkosti in se z jasnimi razvojnimi načrti začela med eboj dogovarjati o skupnih nastopih na domačem, zlasti še na zunanjem trgu.

Slovenska zdravilišča so se začela povezovati že pred leti, ko je bila ustanovljena republiška zveza naravnih zdravilišč. Čeprav se danes radi spotikamo ob to, da zveza še vedno nima urejenega statusa, ji ne moremo odrekati zaslug, ki jih je imela zadnja leta pri razvoju zdraviliškega turizma, v Sloveniji. Ze spoznanje, da je bila prva med sorodnimi zvezami v državi, ki se je lotila izdelave zakonodaje za področje naravnih zdravilišč in zdraviliških krajev, zgovorno pričča o tem, da je v tem času opravičila svoj obstoj in da ji ni mogoče pripisati krivde za položaj, v kakršnem se je ta čas znašel naš zdraviliški turizem.

S tem, da slovenska zdravilišča še vedno skupno ne nastopajo na domačem in tujem trgu, da nimajo dogovorjenih skupnih razvojnih načrtov, skupnih propagandnih nastopov in da ne kaže posebej opozarjati na njihovo slabo poslovno sodelovanje z ostalimi turističnimi organizacijami in društvi ter gostinci, je razgrnjena le paleta vseh tistih najbolj žgočih problemov te pomembne panoge našega turističnega gospodarstva, ki jo pestijo zadnja leta.

Očitno je, da se je zdraviliški turizem v Sloveniji znašel v položaju, iz katerega bo moral sam najti izhod, saj na pomoč širše družbene skupnosti ne bo mogoče več računati. Njegova usoda bo odvisna od tega, kdaj bodo zdravilišča uvidela, da brez skupnega poslovno-tehničnega sodelovanja in vseh ostalih oblik skupnih nastopov, v prvi vrsti pa združevanja dela in sredstev, kot so to pred kratkim storili na Dolenjskem, ne bodo dosegla svojega optimalnega razvoja. Novomeškega „recepta“ združevanja gostinskih in zdraviliških podjetij bi se zato veljalo oprijeti tudi drugod iz preprostega razloga, ker vemo, da so tudi v drugih zdraviliških krajih dani pogoji za hitrejši razvoj zdraviliškega turizma. Če je ob tem nesporno dejstvo, da terja zdraviliški turizem ne samo kvalitetno zdravstveno službo, marveč z njo tudi kakovostne gostinske usluge, bi na poti k reševanju krize morali prizadeti zdaj razmišljati predvsem o združevanju z gostinskimi delovnimi organizacijami, hotelskimi podjetji, skratka z vsemi tistimi organizacijami združenega dela, ki lahko prispevajo k njegovemu optimalnemu razvoju.

Še pred tem pa bi veljalo proučiti vprašanje, ali bomo na manj razvitih območjih, kjer je večina naših naravnih zdravilišč, pospeševali industrijo, ali bomo dali prednost razvoju zdraviliškega turizma. Vprašanje je, vsaj za tiste, ki delajo v zdraviliškem turizmu, še vedno odprto, zato ga v pogovorih o nadaljnji usodi naših zdravilišč ne bi smeli zanemariti.

-iv

MNENJA • KRITIKE • POLEMIKE

Delitev po delu v zdravstvenih domovih

V zdravstvenih ustanovah izdelanih sistemov za nagrajevanje po opravljenem delu nimamo. Obstajajo pa občasne zahteve, da se takšen sistem izdela, in v zvezi s tem zadrege, opravičevanja in razlage, zakaj tega ne uvedemo. Takšna situacija, dosedanje izkušnje in povzetek izjave tov. Vinka Hafnerja, objavljen v Delavski enotnosti od 11. 1. 1975, so me spodbudili, da poizkusim na kratko opisati naloge in dileme, ki jih moramo razrešiti, če želimo uveljaviti delitev po delu.

Za moj prispevek se mi zdi najvažnejše naslednje (skrajšano) citirane misli tov. Hafnerja:

„Premalo mislimo na uravnolovko med delavci istih strokovnih kvalifikacij. Posebno pri strokovnjakih - torej umskih delavcih zavisí višina osebnega dohodka od formalne izobrazbe, pomena delovnega mesta, delovne dobe, redko pa od dejanske delovne učinkovitosti. Ravno pri umskih delavcih pa so rezerve glede delovne učinkovitosti mnogo večje kot pri ročnih delavcih, samo težje se merijo. Rabimo učinkovitejša in pravičnejša merila.“

Ugotoviti je treba, da smo pred dobrimi desetimi leti zelo prizadevno iskali merila in metode za nagrajevanje po delu, nato pa to kmalu vse bolj in bolj opuščali. Krive so objektivne težave pri izdelavi enostavnih in jasnih, vendar ne preveč primitivnih meril za nagrajevanje, dejstvo, da so zahteve po takšnem nagrajevanju občasno sicer glasne, vendar nikakor ne množične, in tretjič, kar bi moral postaviti na prvo mesto: zakon o samoupravnem sporazumevanju, samoupravni sporazum za naše dejavnosti, in obstoječi pogodbeni odnosi skupnosti zdravstvenega varstva - zdravstvo v praktičnem izvajanju skoraj povsem izključujejo možnost nagrajevanja po delu.

Finančni uspeh zdravstvene ustanove ni odvisen prvenstveno od dela, ampak od bolj ali manj uspešno sklenjene pogodbe. Pogajanje med plačnikom in izvajalcem v zdravstvu je le večje ali manjše odstopanje od kalkulirane cene storitve ali pa celo samo določanje globalne vsote, ki jo bo dobila zdravstvena ustanova, da krije osebne dohodke in druge stroške. Dokler kolektiv zdravstvene ustanove ne more s

pridnostjo, z bolj ali manj uspešno poslovno politiko in z izbiro med več alternativami pri važnih odločitvah dokazati svojih večjih ali manjših sposobnosti, tudi ne more dosti deliti za aktivnosti, ki jih ne more izvajati ali pa za več opravljenega dela, ki mu ga koristnik ne plača.

Tehnično gledano delitve po delu ni težko izvesti. Zdravstveni domovi obvezno vodijo za plačnike zelo (celo preveč!) detajlirane podatke o izvršnih zdravstvenih storitvah. To je seveda že tudi evidenca o opravljenem delu.

Načelno lahko učinkovitost dela v zdravstvenih domovih merimo na več načinov:

a) Analiza procesa zdravljenja posameznega bolnika.

Takšna analiza bi v praksi zahtevala več kadrov in sredstev - kot samo rutinsko zdravljenje. Vsekakor pa bi morali teoretska spoznanja takšnih analiz vgraditi v določila o nagrajevanju.

b) Primerjava izvršnega dela glede na postavljeni plan. Upoštevati moramo, da naši plani še niso in tudi objektivno ne morejo biti zadostna podlaga za oceno količine in kakovosti dela posameznih delovnih-temov.

c) Bolj mehanično, vendar takoj izvedljivo oziroma že uvedeno je ugotavljanje časa, ki ga rabimo za posamezno zdravstveno storitev, in ugotavljanje števila opravljenih zdravstvenih storitev. To imamo združeno v nomenklaturi zdravstvenih storitev, kjer je vrednost storitve izražena v številu faktorjev. Dinarska vrednost faktorja pa bi lahko bila korektiv za večjo obremenitev zaradi slabe kadrovske zasedbe in podobnega. V resnici je vrednost faktorja predvsem izraz finančne moči posamezne zdravstvene skup-

nosti. Ob določeni vsoti za zdravstveno varstvo pa zato pridni in prizadevni zdravstveni delavec oziroma zdravstveni team z večjim številom opravljenih storitev dejansko znižuje vrednost svojega lastnega dela. Objektivno se pri takšnem merjenju dela ne da upoštevati razlik, ki obstajajo med delom zdravstvenih teamov, ker zdravijo različne populacije z različnimi zahtevami in ker so zelo različno opremljeni in imajo zato neenake možnosti za delo.

Dosedanja praksa je dokazala, da moramo evidentirati, ocenjevati in nagrajevati teame in ne posameznike.

Pri isti masi denarja za nagrajevanje moramo osnovo osebnega dohodka znatno znižati, da pridobimo sredstva za nagrajevanje po delu.

Sezonsko in zaradi proste izbire zdravnika dosega nihanje obremenitev v kadrovski sicer dobro zasedeni ustanovi do 25%. Zato je izdvajanje 2% iz celokupnih sredstev za osebne dohodke v osnutku samoupravnega sporazuma lahko res samo nagrajevanje posebne delovne uspešnosti, ne pa za redno evidentirano preseganje delovnih obveznosti.

Vsak malo bolj izkušen finančni delavec v zdravstvu lahko pripravi finančno normo za vse teame v ustanovi in določi, kako in do kakšnega odstotka se izplačuje preseganje te norme. Vendar na tako postavljen, recimo mu „knjigovodski“ mikromodel le vplivajo za zdravstvo neugodno globalni odnosi zavarovanje - zdravstvo (sklad ne plača ugotovljene cene, ampak le kolikor je dogovorjeno). Nadalje moramo delitve osebnih dohodkov bolj povezati z vsebino našega strokovnega dela in s cilji, ki se v celoti postavljajo pred zdravstvo.

Mislím, da so to tudi razlogi, da se posamezna zdravstvena ustanova obotavljiva loteta poizkusov bolj kompleksne delitve po delu, pa čeprav je naloga za celotno zdravstvo na sedanji stopnji organiziranosti brez nadaljnega izvedljiva.

DR. JOŽKO MAJHEN

Precejšnje število naših občanov je v prvih povojnih letih zgradilo lastne stanovanjske hiše, v novejšem času pa investiralo bodisi v novogradnje ali pa v nakup novih stanovanj. Za večino primerov je mogoče reči, da so bila grajene ali kupljene stanovanjske enote, ki so ustrezale takratnemu finančnemu stanju in potrebam lastnikov stanovanj. Tako potrebe kot premoženjsko stanje lastnikov stanovanj pa so se seveda spreminjale. Mnogi med njimi so bili pripravljene svoje stanovanje ali tudi stanovanjsko hišo prodati, da bi z izkupičkom in s prihranki oziroma krediti vplivali na izboljšanje lastnih stanovanjskih razmer. Za tako pot pa so se odločili le redki med njimi, saj je bilo treba na osnovi veljavne zakona o prometu nepremičnin plačati dokaj visok davek tudi v primerih, ko je prodajalec prejeto kupnino vložil nazaj v stanovanjsko gradnjo.

Med vsemi problemi in težavami, s katerimi se srečujemo v stanovanjskem gospodarstvu, je omenjena verjetno

KAJ PRINAŠA ZAKON O SPREMENBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O DAVKU NA PROMET NEPREMIČNIN?

Slednjič problem manj

še najbolj nepotrebna in tudi povsem odveč. Špekulacije pri prometu nepremičnin so namreč vprašanje, ki ga je treba reševati na drug način, ne pa tako, da so napori za izboljšanje lastnih stanovanjskih razmer v tovrstnih primerih praktično onemogočeni, ne da bi občan plačal visok prometni davek. Nekako tako stališče so zagovarjali in ponavljali tudi sindikati, ki so poudarjali in poudarjajo še zdaj, da je treba storiti vse, da bi pospešili razreševanje nakopičenih stanovanjskih problemov. Sedanje težave, s katerimi ob nerešenem ali nezadovoljivo urejenem lastnem stanovanjskem problemu še vedno raje nalagajo svoja sredstva v nakup drugih dobrin, kot pa da bi se spustili v papirnato vojno in v boj z inflacijo, ki jim iz dneva v dan zmanjšuje realno vrednost njihovih prihrankov, ki bi jih sicer investirali v rešitev lastnega stanovanjskega problema.

V zadnjem lanskem Uradnem listu SRS pa je bil objavljen zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o davku na promet nepremičnin. Ta zakon določa, da se od prodajalec prebival najmanj pet let, ne plača davek na promet nepremičnin od tistega dela kupnine, ki jo prodajalec uporabi za nakup ali gradnjo stanovanjske hiše ali stanovanja, kamor se bo preselil. Prometni davek pa mora plačati v primeru, če bi to, torej novozgrajeno stanovanjsko hišo ali stanovanje, prodal prej kot v petih letih.

S tem zakonom je torej, najbolj na kratko rečeno, vendarle umaknjen z dnevnega reda eden žgočih problemov, ki so vplivali na potek zasebne stanovanjske gradnje in ki tudi v bodoče predstavlja pomembno obliko in pot za razreševanje stanovanjskih problemov.

-mG

Delavski dom v Celju

Na 8. kongresu so slovenski sindikati sklenili, da bodo spodbudili akcijo za gradnjo delavskih domov v industrijskih središčih in novih naseljih. V Celju prihaja zdaj s tako pobudo pred širšo javnost komisija za kulturo in izobraževanje pri občinskem sindikalnem svetu.

Zavzemamo se za to, da bi v Celju proučili in sprejeli zamisel o izgradnji delavskega doma. To naj bi bil poseben objekt z ustreznimi prostori za kulturno, izobraževalno in zabavno življenje delavcev, s katerim naj bi dobila za delo potrebne prostore tudi delavska univerza. V delavskem domu pa naj bi bila tudi samska stanovanja in ustrezen obrat družbene prehrane.

Predlagatelji menijo, da bi za tak dom bila najustreznejša lokacija v rekreacijskem kompleksu „Golovec“. Menijo, da je izgradnja delavskega doma akcija, ki sodi med akcije posebnega družbenega pomena.

Kolikor taka zamisel ne bi bila sprejemljiva, bi morali vsaj zagotoviti, da bi vsa nova stanovanjska naselja pridobila tudi prostor za kulturno in zabavno življenje delavcev. Sindikati menijo, da prihajajo s tem predlogom pravočasno, saj bodo kmalu začeli načrtovati srednjeročni načrt razvoja občine.

NIKOLA VEČENAJ-LEPORTINOV je polkvalificiran delavec, zaposlen kot vratar v „Podravki“. Štiridesetletni delavec prihaja v Koprivnico iz Gotolova v Čezdravju. Slikati je začel že kot otrok, resneje pa se je začel ukvarjati s slikanjem na steklu pri šestindvajsetih letih. Danes sodi Večenaj v sam vrh jugoslovanske naive. Je eden izmed ustanoviteljev likovne sekcije „Podravka“, ki prav zdaj razstavlja v Ptuju. Doslej je imel samostojne razstave v Zagrebu, Goettingenu, Hanovru in Koprivnici, sodeloval pa je na številnih skupinskih razstavah naivcev v Jugoslaviji, pa tudi v Parizu, Bruslju, Duesseldorfu, Recklinghausnu in Reggio Emilii. Na sliki: Nikola Večenaj-Leportinov, Hlapci na Jurjevo

– Vemo, da so bili včasih učitelji glavni pobudniki in organizatorji na področju kulture v tistih krajih, kjer so poučevali. Kakšna je po vašem mnenju vloga današnjega učitelja na tem področju?

OBISK PRI JUSTINI HOLOBAR

Učitelj kot kulturni animator

Tovarišica Justina Holobar dela na področju kulture že od leta 1932. Začela je kot mlada učiteljica v Gribljah v Beli krajini, kjer jo je zajela vojna vihra. Po vojni je svoje delo nadaljevala v Žalcu in okoliških krajih.

Njeno kulturno delo je vsestransko. Sodelovala je pri organiziranju mnogih dramskih in drugih kulturnih manifestacij v občini. Še posebno se je uveljavila na glasbenem področju kot organizator in zborovodja. Petje ji že od nekdaj veliko pomeni, zato je razumljivo, da je bila v žalski občini nepogrešljiv organizator vseh dosedanjih festivalov in revij mladinskih in odraslih pevskih zborov.

Ze deset let uspešno opravlja tajniške posle na ZKPO v Žalcu in se še naprej udeležuje na strokovnem in organizacijskem področju.

– Strinjam se z vašo uvodno ugotovitvijo. Učitelji so bili poleg duhovnikov včasih edina inteligenca na vasi. Njihova naloga ni bilo samo poučevanje, niso bili zaprti med štiri stene razreda. Živeli so med ljudmi, katerih otroke so poučevali. Ljudje so od njih pričakovali, da se bodo zavzeli za organizirano kulturno življenje. Tudi učiteljišče jih je za to usposabljal, medtem ko za današnjo pedagoško gimnazijo tega ne moremo reči.

In danes? Očitno je, da je danes položaj kulture v ožjem pomenu besede dru-

gačen. Učitelj ne more, pa čeprav se še tako zavzema, pokriti vseh potreb po organiziranem kulturnem življenju v kraju, kjer poučuje. To ni mogoče na vasi, še toliko manj pa v mestu. Zato se je njegova vloga na kulturnem področju povečala v okviru šole. Vzpodbujati mora otroke, aktivirati njihov interes za kulturo, ga oblikovati in usmerjati. Le dovolj zgodaj prebujeno zanimanje lahko daje sadove.

Z uvajanjem celodnevnega pouka se bo učiteljeva vloga pri oblikovanju zanimanja in uveljavljanja otrok na področju kulture še povečala. To bo zahtevalo veliko časa in prizadevanja, predvsem pa večjo strokovno znanje za delo na tem področju. Le-to naj bi bodočim učiteljem nudila, v večji meri kot do zdaj, pedagoška gimnazija in akademija.

STANKA RITONJA

TUDI V ŠALEŠKI DOLINI NOVI KULTURNI PROSTORI, PRIREDITVE VEČJE ODMEVNOSTI

Nov dom kulture v Šoštanju

Šaleška dolina bo v tem letu ob napredku, ki ga napovedujejo prav na vseh področjih ustvarjanja in življenja, bogatejša tudi za več kulturnih pridobitev.

Za letošnji slovenski kulturni praznik, 8. februar, bodo v Šoštanju odprli nov Dom kulture. Tako bo naposled uresničena dolgoletna želja prebivalcev tega meseca v Šaleški dolini, da dobijo nove, primernejše prostore za kulturno-prosvetno dejavnost ter za društveno živ-

ljenje nasploh.

Zaradi rudarskih del morajo stari Dom Svobode porušiti. Njegova oddaljenost od mestnega središča in neprimerni prostori in njem pa že zdaj niso omogočali večjega razmaha amaterskega kulturno-prosvetnega dela.

S pripravljanimi deli za gradnjo novega Doma kulture so v Šoštanju začeli 1973. leta. Nov kulturni dom so zgradili v središču starega dela Šoštanja. Dela je izvajal Gradis, investicija

pa bo veljala okrog 7,5 milijona din. Pet milijonov din so dobili kot odškodnino za Dom Svobode, ki ga bodo morali zaradi rudarskih del porušiti, 2 milijona din pa iz občinskega sklada za negospodarske investicije.

V novem Domu kulture v Šoštanju bo velika dvorana s 300 sedeži, namenjena za gledališče, koncerte in filmske predstave, večnamenski prostor, ki bo prišel še kako prav tudi tamkajšnjim družbenopolitič-

nim organizacijam in društvom. V Domu kulture pa bo še več drugih prostorov. V domu bodo uredili tudi Napotnikovo spominsko sobo, v kateri bodo zbirali gradivo in zapuščino tega velikega krajana Šoštanja in Šaleške doline. V novi kulturni hram bodo preselili tudi šoštanjski oddelek Knjižnice Velenje.

Kulturna skupnost Velenje bo tudi nadaljevala z akcijo urejanja praznovanj in kulturnih domov v okoliških krajih. Prostore bodo urejali tudi v Domu kulture Velenje, kjer želijo čimprej združiti vse kulturne dejavnosti.

Novosti v dejavnosti napovedujejo pri velenjski Muzejski zbirki, kjer bodo razširili prirodoslovni oddelek ter zbirko NOB, na novo pa bodo uredili etnografski oddelek. Razmišljajo tudi o oddelku za likovnimi eksponati iz baroka.

Knjižnica Velenje načrtuje tesnejše sodelovanje s knjižnicami v temeljnih organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih, še bolj pa se želi uveljaviti kot središče razstavne in komorne dejavnosti.

V Velenju načrtujejo za prihodnje mesece tudi vrsto prireditve večjega obsega in odmevnosti, tako mednarodno srečanje komornih orkestrrov, mednarodno posvetovanje o delavstvu in kulturi ter republiški likovni festival.

Kulturna skupnost Velenje načrtuje za leto 1975 več prireditve, ki jih bodo organizirali s sodelovanjem zveze kulturno-prosvetnih organizacij ter društev. Okrepiti želijo sodelovanje z drugimi občinami, še posebej pa bi radi okrepili sodelovanje s kulturnimi skupinami zamejskih Slovencev in z institucijami in društvi tistih občin, ki so pobratene z Velenjem.

KRANJ

Razstavlja trojica iz »Save«

V tovarni „Sava“ imajo za kulturno dejavnost članov kolektiva veliko razumevanje. Ze vrsto let pod okriljem tovarne delujoča folklorna skupina in oktet, ki sta tako doma kot v tujini doslej požela številna priznanja.

Tema dvema amaterskima skupi-

nama se je zdaj pridružila tretja, likovniki. Rudi Babnik, Alojz Mehle in Damijan Stirn so ob praznovanju 25. obletnice prvega delavskega sveta v Savi pripravili razstavo svojih slik v stebriščni dvorani mestne hiše v Kranju.

-ik

SLOVENSKA BISTRICA

Priznanja sodelavcem

Tudi delavska univerza v Slovenski Bistrici je v januarju praznovala svoj petnajsti delovni jubilej. Ob tej priložnosti so podelili priznanja sodelavcem, tako na sami DU kot zunanjim sodelavcem, med njimi tudi delovnim in družbenopolitičnim organizacijam. Temeljna izobraževalna skupnost pa je DU podarila ob tej priložnosti polavtomatski stroj

za potrebe razmnoževanja učil. Delavska univerza Slovenska Bistrica je preko najrazličnejših oblik poklicnega, splošnega, kulturnega in družbenopolitičnega izobraževanja posredovala znanje doslej več kot 103.000 občanom.

Na sliki: Pri izpitu na večerni ekonomski srednji šoli

VIKTOR HORVAT

IZ IZHODIŠČ ZA NAČRTOVANJE DELA V ZKPO

KULTURO BLIŽE DELAVCEM

Zveza kulturno-prosvetnih organizacij vedno bolj prerasča v družbeno organizacijo na področju kulture, ki povezuje in družbeno usmerja tudi kulturno življenje v organizacijah združenega dela, seveda skupaj s sindikatom, Zvezo socialistične mladine in drugimi organizacijami.

Tako je med drugim zapisano v izhodiščih za načrtovanje dela v Zvezi kulturno-prosvetnih organizacij v letu 1975.

Kulturno-prosvetnih organizacij naj bi se letos bolj približale potrebam nove publike, zlasti se iz vrst delavcev ter uresničevale kulturne akcije v neposrednem delovnem okolju.

V tem smislu naj bi si ZKPO bolj prizadevala, da bodo organizacije združenega dela zaživele svoje lastno kulturno življenje. Skupaj s sindikati se morajo zavzemati za

takšne kulturne programe, ki bodo omogočali širše in aktivnejše sprejemanje kulturnih dobrin (organizirani obiski kulturnih prireditve, abonmaji za gledališke predstave, koncerte in druge prireditve, organizacija prireditve v delovnih kolektivih, pogovori in srečanja s kulturnimi ustvarjalci, spodbujanje glasbenih, gledaliških in knjižnih klubov v delovnih organizacijah).

Kulturno-prosvetne organizacije naj bi skrbele tudi za razvijanje kulturno-amaterske ustvarjalnosti delavcev, bile naj bi pobudnice ustanavljanja glasbenih, gledaliških, folklornih skupin, literarnih sekcij, likovnih krožkov, foto-kino klubov, spodbujale pa naj bi tudi različne oblike zbirateljstva, vzgojo cvetja, razvijanje delovne kulture v najširšem pomenu te besede, urejanje tovarniških prostorov in zunanjega okolja. Seveda pa naj bi

bile tudi pobudnice ustanavljanja DPD Svoboda, kjer so za to dani potrebni pogoji.

Posebna skrb naj bi veljala kadrom. Zavzeti bi se morali za to, da bi čimprej uresničili sklep zadnjega slovenskega sindikalnega kongresa o zaposlovanju poklicnih organizatorjev in animatorjev kulturnega življenja v delovnih organizacijah.

Knjiga je ena najbolj pomembnih kulturnih dobrin. Zato posvečajo izhodišča za načrtovanje dela ZKPO v letu 1975 posebno pozornost prav knjižni dejavnosti. Med drugim naj bi se kulturno-prosvetne organizacije zavzemale za popularizacijo dobre knjige v delovnih organizacijah, za kolektivno članstvo delovnih organizacij v knjižnicah, za organizacijo prodajnih knjižnih razstav v delovnih okoljih in za ustanavljanje knjižnic v delovnih kolektivih samih.

TONE ŠTEFANEČ

komentatorjev stolpec

IZVOZ KOT RAZVOJNA USMERITEV

Razprave v zvezi z načrtovanjem ekonomske politike za leto 1975 so jasno opozorile, da ni mogoče več dopuščati neugodne strukture naše zunanjetrgovinske izmenjave, za katero je značilno predvsem nenormalno razmerje med uvozom in izvozom. Ker znatno hitrejša rast uvoza kot izvoza zaradi rastoče inflacije in inozemskih trgovih vse bolj povečuje primanjkljaj v plačilni bilanci, je razumljivo, da je prvenstvena naloga jugoslovanskega gospodarstva v tem letu disciplinirano upoštevati zlasti načrtovano rast uvoza, ki ne sme preseči stopnje 4,%, ter si hkrati z vsemi močnimi prizadevanji, da bi dosegli predvideno rast izvoza s stopnjo 10%.

V zvezi s to nalogo se poraja vprašanje, ali je sploh uresničljiva, tembolj, ker je njena izpolnitev odvisna od mnogih komponent naše celotne ekonomske politike. Tako je na primer predvidena dokaj visoka stopnja rasti proizvodnje, pri čemer je spet upravičeno vprašanje, ali jo bo moč uresničiti, ne da bi bistveno povečali uvoz. To vprašanje je tem bolj razpleteno, če upoštevamo, da so surovine in repromateriali v celotni vrednosti uvoza udeleženi z več kot 75% tako da je neposredna odvisnost med rastjo proizvodnje in uvoza na dlani.

Da bi opozorili na težavnost in zapletenost predvidenega omejevanja uvoza in hkratnega stopnjevanja izvoza, velja poseči po nekaterih podatkih o gibanju izvoza in uvoza v zadnjih devetih letih, ki kažejo, da smo v zadnjih devetih letih samo dvakrat (v letih 1969 in 1972) zaznamovali višjo rast izvoza, kot jo predvideva resolucija o ekonomskem razvoju za leto 1975. V treh ostalih letih, tako tudi lani, je značala rast izvoza okrog 6%, medtem ko se je štiri leta gibala pod to stopnjo. V letih, ko smo dosegli nadpovprečno rast izvoza, so bili zato potrebni izjemni napor, skoraj praviloma pa smo morali dosežene učinke že naslednje leto plačati z neugodnimi gibanji v zunanji trgovini. Tako smo, na primer, leta 1969 zaznamovali porast izvoza za 12%, v letu 1970 pa je rast izvoza zadržala na vsega 4% in v letu 1971 celo na 3%. Tudi rekordnem letu 1972, ko je izvoz narasel za 17%, je sledilo „suh“ leto 1973, za katero je značilno nazadovanje rasti izvoza na vsega 6%. Po oceni tudi lanska rast izvoza ni bila višja oziroma je bila celo pod stopnjo v predlanskem letu.

Teh argumentov sicer ni mogoče utemeljiti s kako znanstveno metodo ali ciklično zakonitostjo, zato pa jih je moč potrditi še s podatkom, da nam je samo v enem izmed minulih devetih let uspelo uvoz ohraniti v okvirih predvidene rasti v višini 4%. Vsa druga leta je bila predvidena rast uvoza visoko presežena.

Tudi podatki za obdobje lanskih 11 mesecev niso spodbudni, saj ponovno izpričujejo mnogo hitrejšo rast uvoza kot izvoza. Tako je jugoslovanski izvoz v tem času dosegel vrednost 57.974 milijonov dinov na 43.349 milijonov din v istem obdobju leta 1973. Uvoz pa je hkrati narasel kar na 116.362 milijonov din v primerjavi z 68.456 milijoni din v letu 1973.

Naj ti podatki ne jemljejo pogujma tistim, ki je od njih odvisna izpolnitev temeljnih nalog, razvidnih iz resolucije o ekonomskem razvoju za leto 1975! Navedli smo jih le zato, da bi pripomogli k spoznanju, da omenjenih nalog in ciljev ne bo mogoče doseči brez skladnejših odnosov v ekonomski politiki nasploh ter zunanjetrgovinski politiki še posebej.

Nobenega dvoma ni, da bo morala biti politika izvoza podkrepljena ne le z instrumenti ustrežnejše stimulacije, marveč ji bo treba odrediti tudi ustrežnejše in določeneje mesto v koncepcijah razvoja jugoslovanskega gospodarstva. Odeveč bi bilo tudi pripomniti, da bi vsaka bodoča razvojna koncepcija morala dejansko temeljiti na izvozni orientaciji, ker bo brez takšnega pristopa vsak poizkus odpravljanja plačilnobilančnega primanjkljaja jalov.

NANDE ŽUŽEK

LUKA KOPER EDEN IZMED NOSILCEV RAZVOJA NA OBALI

Pogled vase in v SIS

Danes vizija, jutri resničnost: v koprskem pristanišču naj bi že prihodnje leto dosegli zmogljivost pretovora 2 milijona ton generalnega tovora, sčasoma pa zmogljivost več kot 3 milijone ton generalnega tovora, poldrugi milijon ton razsutega tovora in nekaj milijonov ton nafte

Po izhodiščih za srednjeročni program razvoja slovenskih obalnih občin, pred dnevi so ta izhodišča na obali sprejeli, naj bi vrednost družbenega proizvoda na obali rasla hitreje kot v poprečju v Sloveniji. Ta načrt se opira na več nosilcev gospodarskega razvoja. Med njimi so najmočnejše sedanje dejavnosti, ki jih bodo z novimi naložbami še okrepili, precej pa si obetajo tudi od uresničitve zastavljeneega programa v kemični industriji in petrokemiji. Še bolj kot doslej je v razvojnem programu poudarjena usmeritev obale na pomorsko gospodarstvo. Z novimi naložbami bodo močno povečali ekonomsko zmogljivost in učinkovitost Splošne plovbe in Delamarisa, eden najpomembnejših projektov pa je prav gotovo načrt o širjenju zmogljivosti koprške Luke in izgradnja njene industrijske cone.

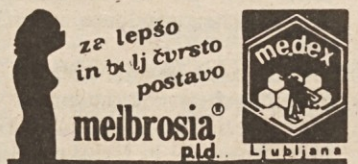
Zaradi novega načina finansiranja luške infrastrukture in drugih naprav v okviru samoupravne interesne skupnosti za železniški in luški promet se seveda posamezni načrti o gradnji luških naprav in objektov v bodoče spreminjajo. Zategadelj je pravzaprav težko govoriti – tudi spričo drugih, zunanjih dejavnikov, kot so zanimanje tujih partnerjev za usluge Luke, usmeritev svetovnih prometnih tokov – o tem, v kakšnem tempu se bo Luka v naslednjih letih razvijala. So pa v Luki prepričani, da bo dolgoročno zastavljeni program razvoja, tja do leta 1985, do tega roka tudi uresničen. To pomeni, da bo Luka do tedaj usposobljena za pretovor okrog 3,2 milijona ton generalnega tovora, 1,5 milijona ton razsutega tovora ter za pretovor toliko milijonov ton nafte, kolikor je bosta potrebovala Petrol in predvidena rafinerija Sermin.

Toliko bolj podrobno pa smo se v Luki pomenkovali o razvojnih načrtih za letošnje in prihodnje leto. Povejmo kar na začetku: dosledni razvoj Luke in sredstva, ki so že zagotovljena, dovoljujejo trditve, da bo ob koncu leta kljub težavam v preteklih letih sedanji srednjeročni program razvoja uresničen. Luka bo ob koncu letošnjega leta sposobna pretovoriti 2 milijona ton generalnega tovora, brez nafte. V podjetju pa so plan za letos realno postavili na 1,7 milijona ton generalnega tovora, nafta tu seveda ni všteta.

Več dejavnikov je vplivalo na dosednji razvoj slovenske luke. Do leta 1970 družba pravzaprav ni kaj dosti pomagala podjetju v njegovih začetnih razvojnih naporih. Tistega leta sprejeti zakon o posebnih, ugodnih pogojih pri izgradnji luške infrastrukture je do določene mere spremenil razmere. Nekatere navadne, že najete kredite je banka podaljšala v dolgoročne, republika pa se je zavezala, da bo Luki povrnila po 4 odstotka obresti od vsakega, pod normalnimi bančnimi pogoji najetega posojila za izgradnjo infrastrukturnih objektov. Takšni pogoji so poleg drugih omogočili uresničevanje srednjeročnega programa razvoja Luke, ki se izteka konec letošnjega leta.

Razvojni program se izteka, kot kaže, navzlic nekaterim finančnim težavam, v normalnem roku in tudi obsegu, vsaj glede ključnih infrastrukturnih objektov. Konec minulega leta je namreč podjetje dobilo v okviru omenjenega zakona novo posojilo, tokrat 30 milijonov dinarjev. Z njim bodo zgradili novo obalo za raztovarjanje generalnega tovora in naveze za posebne vrste ladij, takoimenovani Roll – off prevoz tovora. Tako se bo zmogljivost luke z dosedanjimi vlaganji v širjenje obale in modernizacije pretovorne in skladiščne tehnike povečala na 2 milijona ton razsutega tovora.

Pomembno zagotovilo za uresničevanje nadaljnega razvoja luke pa so tudi tarife za luške storitve, ki so se, vsaj v poprečju, vendarle približale ocenam enakih storitev v tujih lukah. Še v letu 1973 se je moralo podjetje zavoljo pre-

nizkih tarif krepko truditi, da ni bo koncu leta zabeležilo poslovne izgube. Rešile so ga sredi omenjenega leta povečane tarife in pa premostitveni bančni krediti ter pomoč republiškega sklada skupnih rezerv gospodarstva, s pomočjo katerega je podjetje lahko deloma moderniziralo svojo tehnologijo.

V minulemu letu je podjetje poslovalo normalno, ker je lahko že v začetku leta dvignilo tarife za 25 odstotkov. V letošnjem letu pa veljajo ponovno za

petino do četrtno povečane tarife. S tem, tako pravijo v Luki, so lahko nekako ujeli tempo domače inflacije in pa raven svetovnih cen.

S sredstvi, ki jih bo podjetje lahko usmerilo v svoje sklade, bo finansiralo bodočo izgradnjo luških naprav – skupaj seveda z ostalimi podpisniki samoupravnega sporazuma o ustanovitvi samoupravne interesne skupnosti za železniški in luški promet.

V načinu finansiranja izgradnje Luke vidi kolektiv zagotovilo, da se bo koprška luka v bodoče razvijala normalno, brez hudih ekonomskih pretrsov. Skupaj z ostalimi člani samoupravne interesne skupnosti bo kolektiv definiral politiko razvoja Luke. Ta bo temeljila na dejanskih potrebah partnerjev Luke, tako domačih, kot tujih. Razvojni plan sprejme SIS in potem, ko ga sprejme, je za njegovo uresničevanje tudi dolžna preskrbeti sred-

Sredstvo za ohranitev svežine in vitalnosti

poljuven

stva. Po sprejetem samoupravnem sporazumu pa SIS združuje sredstva za izgradnjo infrastrukturnih objektov širšega ali splošnega pomena. Uporabniki se z Luko tudi dogovarjajo o finansiranju luških naprav, ki koristijo predvsem posameznim uporabnikom.

Navkljub temu, da je za razvoj Luke tako rekoč poskrbljeno, v podjetju vendarle niso mogli kaj, da ne bi povedali, da imajo v peti še en tm. Družba bi po njihovem namreč lahko upravičeno sprejela politiko ustreznega spodbujanja izvoza luških storitev. V tujini so namreč luke deležne primerne stimulacije za storitve v tranzitnem prometu, kajti luški tranzitni promet prinese le desetino deviz, ostale pa drugi, ki blago pripeljejo do luke in ga od tod dalje prepeljejo.

RB

inles ribnica
PRODAJA
POLKNA
VRATA
OKNA
NA KREDIT

Gospodarstvo železnici

Akcija za odpis samoupravnega sporazuma o nadomestilu v letu 1974 izpadlih transportnih dohodkov se je prevesila v drugi odločilni del. Deset prometnih središč po Sloveniji ima štabe, ki usklajujejo in vodijo to družbenopolitično in samoupravno akcijo.

Na posvetu, ki je bil v ponedeljek, so ocenili, da akcija dobro poteka. S sklepom samoupravne interesne skupnosti za železniški in luški promet so seznanjene že vse delovne organizacije. Delovne organizacije, ki se bodo s podpisom odreke prispevnemu deležu, ki ga združujejo kot posojilo za modernizacijo železnic, nimajo bistvenih pripomb. Nekatere večje organizacije želijo posebne informacije. Večina pa jih čaka le na zbere delovnih ljudi, na katerih bodo delavci odločali o podpisu samoupravnega sporazuma.

Splošna ocena je, da bo akcija uspela po samoupravni poti. To potrjujejo in zagotavljajo organizacije združenega dela, ki bodo s podpisom samoupravnega sporazuma odstopile ZG Ljubljana sredstva, s katerimi bo pokrilo izpadle transportne dohodke.

M. KUNŠIČ

Podjetje za predelavo plastičnih mas Poligalant iz Volčje Drage, od koder je tudi naš posnetek, se je v minulih letih – navkljub hudi energetski krizi in s tem pomanjkanju osnovnega reprodukcijskega materiala – krepko postavilo na lastne noge. V precejšnji konkurenci se je kolektiv Poligalanta uveljavil na domačem trgu, istočasno pa je v okviru poslovno-tehničnega sodelovanja s tujimi partnerji našel kupce za svoje izdelke, predvsem za umetne zobe, tudi na evropskem trgu. – FOTO: ANDREJ ULAGA

UGODNA IZVOZNO-UVOZNA BILANCA ZASAVSKEGA GOSPODARSTVA V LETU 1974

KAJ PA LETOS?

Lani je zasavsko gospodarstvo prodalo na tuja tržišča skoraj za 22 milijonov dolarjev blaga, uvozilo pa je surovin in reprodukcijskega materiala samo v višini 6 milijonov dolarjev. S tolikšno izvozno vrednostjo je precej prispevalo k celotnemu slovenskemu izvozu. Za letos so sicer izvozne napovedi razmeroma spodbudne, gospodarstvo v Zasavju pa opozarja na pomen izvoznih spodbud in pa resnično ureditev nekaterih odprtih vprašanj s področja zunanjetrgovinskih odnosov in mednarodne menjave.

Kakršnekoli podrazitve domačih surovin ali reprodukcijskega materiala bodo namreč zelo ogrozile letošnjo prodajo blaga na tuje trge. Delovne organizacije namreč niso v celoti dosegle predvidenih novih cen za svoje blago, ki ga prodajajo tujim odjemalcem, morale pa so

sprejeti tudi pogodbena določila, da letos ne bodo spreminjale že določenih cen. To z drugo besedo pomeni, da bi kakršnekoli večje podrazitve domačih surovin, tehnoloških in drugih goriv vplivale na zmanjšanje konkurenčne sposobnosti izvoznikov iz Zasavja.

V zvezi z letošnjo prodajo zasavskega blaga v tujino bodo okrepljena prizadevanja za večji izvoz tudi v socialistične države in v dežele v razvoju. Tudi zasavsko gospodarstvo namreč ugotavlja, da v vzhodnoevropskih deželah še ni izkoristilo vseh svojih možnosti, zlasti zdaj, ko smo z meddržavnimi sporazumi z nekaterimi med njimi opustili sistem klirinškega obračunavanja in prešli na plačevanje v trdnih valutah.

Spremembe v usmerjenosti izvoza iz Zasavja seveda ne bo mogoče doseči čez noč. Po-

trebni bodo resni naporji za povečanje izvoza na ta področja in, kot poudarjajo gospodarstveniki, dogovarjati se bo treba za dolgoročno izvozno usmeritev, kar bo omogočilo še temeljitejšo pripravo na povečano proizvodnjo izvoznega blaga.

Zasavsko gospodarstvo namerava letos nekoliko povečati izvoz na tuja tržišča. Tako naj bi dosegli izvoz v skupni vrednosti okoli 25 milijonov dolarjev. Če bodo urejena tudi vprašanja v zvezi s spodbujanjem izvoza, pa bi lahko bili dosežki še dosti bolj ugodni. –m–

**ZAČETEK DEL PRI
GRADNJI NAJVEČJE
PROIZVODNE ENOTE
V JUGOSLOVANSKEM
ELEKTROGOSPODAR-
STVU**

Nova TE Šo- štanj IV na startu

V Šoštanju bodo na današnji dan položili temeljni kamen za novo, četrto, fazo tamkajšnje termoelektrarne. Tako se bo 410 MW, instaliranih v prvih treh fazah Termoelektrarne Šoštanj, pridružila najpoznejše do konca leta 1977 še največja proizvodna enota v jugoslovanskem elektrogospodarstvu. Njena moč bo 335 MW.

Postavitev tega novega elektroenergetskega objekta sodi v prizadevanja Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje in njegovih temeljnih organizacij združenega dela, da bi zagotovili optimalno izkoriščanje energetskih virov šaleškega energetskega bazena. Gradnja nove Termoelektrarne Šoštanj IV pa je razen povečanja proizvodnje premoga v Rudniku lignita Velenje na 4 milijone 700.000 ton lignita najvažnejša razvojna naloga Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje.

Zaradi pomembnosti nove Termoelektrarne Šoštanj IV oziroma energetskega objekta v Šaleški dolini za nadaljnji razvoj Socialistične republike Slovenije, saj daje Termoelektrarna Šoštanj že zdaj nad 40 % vse slovenske proizvodnje električne energije, rudarji Rudnika lignita Velenje pa pridobijo okrog 60 % vse slovenske proizvodnje lignita, pričakujejo na slovesnosti v Šoštanju številne predstavnike našega gospodarstva in družbenopolitičnega življenja. Slavnostni govornik pa bo predsednik delavskega sveta Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje Jože Aljaž.

Položite temeljnega kamna za novo Termoelektrarno Šoštanj IV bo tudi ena izmed prvih slovesnosti ob 100-letnici premarštva v Šaleški dolini, ki se bodo vrstile skozi vse letošnje leto. (L)

**NOVE MOŽNOSTI ZA HITREJŠI PRIHODNJI RAZVOJ INDUSTRIJE DELOVNIH ZAŠČITNIH SREDSTEV
»PREVENT« SLOVENJ GRADEC:**

Novi prostori, sodobnejša tehnologija, nova delovna mesta!

Delovna skupnost Industrije delovnih zaščitnih sredstev „Prevent“ Slovenj Gradec je bila pred leti v velikih težavah. Zaradi pogostih menjav proizvodnega programa, majhnih serij, slabe organizacije proizvodnje, pomanjkljive opreme in zastarelih delovnih sredstev so, navkljub nizkim osebnim dohodkom, poslovali na meji rentabilnosti. Sami niso bili sposobni hitro in učinkovito uresničiti sanacijskega in preusmeritvenega programa, s katerim so predvideli posodobitev in preusmeritev proizvodnje.

Kaj kmalu so začeli sodelovati s Tovarno modne konfekcije „Toper“ Celje in spoznali, da je to partner, s pomočjo katerega lahko zagotovijo hitrejši prihodnji razvoj. Od novega leta

LETO 1975 – LETO IZUMITELJSTVA

Spremenimo svoj odnos!

Po številu patentiranih tehničnih rešitev je Jugoslavija v Evropi še vedno med zadnjimi ● Pobuda zveze izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav Slovenije: iz Sklada Borisa Kidriča naj bi financirali tudi praktično preizkušanje izumov, tehničnih izboljšav in inovacij

Ni naključje, da se pri nas zadnja leta čedalje bolj organizirano pogovarjamo o načinih in možnostih za poživitev inovacijske dejavnosti. Pripombe, da še nismo dosegli vidnejših uspehov, imajo še zmerom precejšnjo težo, vendar kljub vsemu ne morejo zanikati dejstev, da se je začelo vendarle obratovati na bolje. Temu smo priča vsaj v nekaterih večjih organizacijah združenega dela, ki bi s še večjim razmahom in predvsem s sodobnejšim vrednotenjem inovacijske dejavnosti lahko potegnile za sabo množico manjših zamudnikov in pomagale tudi pri njih zlomiti zapleteno miselnost, da je pametneje kupovati znanje drugje, kot pa spodbujati njegovo rast v lastnih vrstah. Tako, naj bi bilo, tako si želimo ... Toda v vsakodnevnih praksi je vse drugače ...

Letošnje leto smo proglasili za leto izumiteljstva. Tisti, ki so se za to borili, pravijo, da je tako prav. Priznati jim moramo. Saj nam je tako leto potrebno. Če že za nič drugega, vsaj za soočanje z dejstvi. Med njimi pa naj poudarimo tisto, ki pravi, da smo pri nas na področju izumov, tistih s patentiranimi izvornimi tehničnimi rešitvami, med zadnjimi v Evropi. Da je tako, trdi statistika, in če ji mnogokrat ne verjamemo, ji tokrat lahko. Na našo veliko žalost ...

Kaj nam preostane drugega, kot da smo ob tej shrljivi resnici upravičeno pozorni na presejane nizke številke na leto potrjenih in prijavljenih domačih izumov! Strokovnjaki pravijo, da gre do iz leta v leto celo navzdol, na slabše. Izumiteljstvo prihaja zaradi teh dejstev v ospredje pozornosti ne samo gospodarskih, ampak že tudi družbenopolitičnih dejavnikov. Vendar pa vedno znova „ubirajo isto pot“: na dolgo in široko razpravljajo o problemih inovacijske dejavnosti, ga vedno znova osvetlujejo z različnih strani, iščejo poti, kako spodbuditi avtorje tehničnih izboljšav k večji aktivnosti, da bi se število domačih tehničnih rešitev povečalo, ali da bi vsaj zaustavili njihovo vsakoletno upadanje. Toda: doslej taka in podobna prizadevanja niso rodila večjih sadov!

Ob tem pa seveda ne moremo tako mirno mimo tega, da naše gospodarstvo dokaj pospešeno, morda ne vedno dovolj kritično, za težke denarje kupuje tuje licence. In, zato se ne

moremo čuditi že vsakodnevnu pojavu, da nosi čedalje več izdelkov na našem trgu dvojni zaščitni znak – domačega v sodelovanju s tujim. Seveda ne za stonj.

NE SAMO Z BESEDAMI ...

Leto 1975 smo proglasili za leto izumiteljstva. Toda akcije v tem letu ne bi smeli usmeriti samo na reševanje problemov, ki se rojevajo s počasnostjo postopkov pri registriranju posameznih izumov, pridobitve patentov ali nagrad izumiteljem. Izumitelji in avtorji tehničnih izboljšav pričakujejo od tega leta veliko več, kot mislimo. Verjetno jim lahko samo pritrldimo, kot pravijo, da se bomo v leto izumiteljstva krepko slepili, če bomo v ospredje družbenega obravnavanja njihovega področja postavljali zgolj materialni in seveda tudi družbeni položaj izumiteljev. V enem samem letu ni mogoče napraviti čudežev, češ, zdaj se bo pri nas na tem področju vse obrnilo na bolje. V kakšni zmoti bi bili ...

Doseči moramo to, kar je zapisano v odloku zvezne skupščine o razglasitvi letošnjega leta za leto izumiteljstva: „... da se vse družbene sile v združenem delu in v celotni družbi aktivirajo, da bi spremenile dosedanje razmerje do znanstvenega in tehničnega ustvarjanja in močnejše spodbudile izumiteljstvo, novatorstvo in racionalizatorstvo med našimi delavci ter da bi se naše gospodarstvo hitreje vključevalo v sodobne razvojne tokove in bi se vanj hitreje kot doslej prenašali dosežki znanosti in tehnologije.“

V ta prizadevanja se zdaj v Sloveniji vključuje pravkar ustanovljen odbor za inovacije pri skupščini SRS, ki bo imel predvsem nalogo, da analizira sistem vključevanja raziskovalne dejavnosti v inovacijske procese gospodarstva in družbe, ob tem pa prouči organizacijo množičnega inventivnega dela. Prav tako bo odbor skrbel za formiranje kadrov za vodenje inventivne in inovacijske dejavnosti in za organizirano prenašanje tujih inovacij, ne nazadnje pa tudi za reševanje problemov v zvezi s pravno zaščito inovacij ter za zakonsko in samoupravno urejanje odnosov na tem področju združenega dela.

V tokove bodočega razvoja ustvarjalnih prizadevanj na področju izumiteljstva v Sloveniji utegne ne samo letos, ampak tudi v prihodnje poseči nedavna

pobuda republiške zveze izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav. Zveza je namreč raziskovalni skupnosti Slovenije predlagala, naj bi iz sredstev sklada Borisa Kidriča v prihodnje financirali ali sofinancirali poleg raziskav tudi praktične preizkušnje izumov, tehničnih izboljšav in novosti, ki jih bodo predlagali slovenski in ostali domači izumitelji. Potemtakem odslej dalje izdelava prototipov, modelov, naprav za preizkušnje novih tehnoloških postopkov in dobivanje potrebnih parametrov, demonstracije izumov in tehničnih novosti, izdelava elaboratov in podobno, ki so do sedaj terjali velika finančna sredstva, po omenjenem predlogu z vidika financiranja ne bodo več sporno vprašanje, vsaj ne za tehnične strokovnjake, ki svoje ustvarjalno delo organizirano združujejo v organizacijah združenega dela.

IVO VIRNIK

TEKSTILNA INDUSTRIJA ZNOVA V ZAGATI

Nujni hitri ukrepi

Nakopičene težave tekstilne industrije terjajo nujne sistemske ukrepe in prizadevanja panoge, da postane odpornejša za gospodarske pretrese doma in v svetu

Tekstilna industrija Jugoslavije je spet v zelo težavnem gospodarskem položaju. Marsikatera tovarna, zlasti mnoga konfekcijska podjetja, gospodarijo samo na račun zelo nizkih osebnih dohodkov. Za ilustracijo: če bi v konfekcijski tekstilni industriji dvignili osebne dohodke zaposlenih na raven poprečnih osebnih dohodkov v republiki, bi vsaj tretjina teh podjetij minulo leto zaključila s poslovno izgubo. Tokrat so se še bolj ostro kot doslej nakopičile posledice vseh slabosti v tekstilni industriji: razdrobljenost, neprilagodljivost tržnim preobratom, hudo nihanje cen surovin na svetovnem trgu, za domači trg prevelika proizvodna zmogljivost.

Posledice vseh tegob so nizek ustvarjeni dohodek panoge, izjemno nizki osebni dohodki, premajhna sredstva za dohaganje tempa tehnološkega napredka panoge. Zaradi tega se povečuje tudi stopnja zadolženosti tekstilne industrije, tako pri osnovnih kot tudi pri obrat-

Kolektiv Mure, tovarne oblačil in perila iz Murske Sote, letos slavi. Praznuje 50-letnico svojega obstoja, 25-letnico samoupravljanja, na jesen pa se bo vselil v nove prostore, česar se delavke še posebno vesele. Pravimo delavke, saj zaposluje Mura od 3000 ljudi kar 2344 žensk, to je le malo manj kot 80 odstotkov! Ne glede na to, da sestavljajo kolektiv Mure v glavnem ženske, beleži delovna organizacija odlične delovne uspehe: po produktivnosti se je uvrstila v sam jugoslovanski vrh, svojo proizvodnjo pa ima že dlje časa prodano vnaprej. Blizu 50 odstotkov svojih izdelkov izvažajo na zahodnoevropski trg! A. Ul.

nih sredstvih. Poudariti pa je treba, da je tekstilna industrija takšne zaskrbljujoče rezultate gospodarjenja dosegla, ko je imela na voljo še surovine, ki jih je nakupila po sorazmerno nizkih cenah. Že v drugi polovici minulega leta pa je morala tekstilna industrija poseči po zalozah surovin, ki jih je nakupila ob koncu leta 1973 in v začetku minulega leta, po najvišjih cenah v zadnjih treh letih. Zaradi tega so se že v zadnjih mesecih lanskega leta stroški proiz-

vodnje v tekstilni industriji znatno dvignili, dvig stroškov pa se bo nadaljeval tudi v letošnjem letu. Medtem so cene surovin na svetovnem trgu že padle in to za okoli četrtino. To je za domačo tekstilno industrijo, tisto, ki izvažajo – izvoziti pa moramo v poprečju kar okoli polovico proizvodnje, zlasti konfekcije – dvojni udarec. Doma so se proizvodne cene dvignile, v tujih deželah pa so zaradi pocenitve surovin padle ...

Visoke cene proizvodnje pa seveda ob domači inflaciji in padanju kupne moči občanov zavirajo tudi prodajo doma.

Kaže, da bo potrebna nagla družbena intervencija. Gospodarska zbornica Jugoslavije je že pripravila predloge ukrepov, ki naj bi jih družbenopolitični organi sprejeli kot delne rešitve sedanjih težav tekstilne industrije. Jasno namreč je, da ti ukrepi ne bodo mogli trajno popraviti gospodarskega položaja panoge, da bo le-ta tudi sama morala vložiti marsikaj v izbolj-

šanje položaja. Predvsem se bo morala ustrezno povezovati, poslovno in organizacijsko, v dovolj močne in hkrati tudi prilagodljive oblike gospodarskih organizacij, ki bodo sposobne prenašati udarce domačega in svetovnega trga ter se ustrezno razvijati.

Zbornični predlogi vsebujejo 14 rešitev, večinoma sistemske narave. Med drugim predlagajo, naj bi se ukinile vse oblike zvezne in republiških davkov na promet, občinski davek pa naj ne bi presejal stopnje 3 odstotkov. Zakonske in pogodbene obveznosti bo treba uskladiti v okviru resolucije o ekonomskem razvoju za letošnje leto. Eden izmed pomembnih predlogov je, da bi sedanje cene surovin (tistih, ki smo jih kupili po visokih svetovnih cenah) znižali na sedanjo raven svetovnih cen, da bi tako tekstilna industrija zaradi manjših proizvodnih stroškov postala konkurenčno sposobna na domačem in tujem trgu. Hkrati pa bi seveda morali razčistiti vprašanje nadomestila delovnim organizacijam zaradi izpada dohodka pri zniževanju cene surovin. Med predlogi pa so tudi naslednji: izvozne stimulacije naj bi povečali, zlasti za izvoz v prekomorske dežele, carina za uvoz repromateriala, ki je v gotovih izdelkih namenjen v izvoz, naj se samo evidentira, ne pa tudi obračuna; kratkoročne kredite naj bi spreminjali v dolgoročne; povečale naj bi se olajšave za uvoz opreme. Tekstilni industriji naj bi tudi bilo omogočeno, da se ji ne bi bilo treba ravnati po predpisu o obveznem zagotavljanju obratnih sredstev v višini poprečnih zaloz.

Žal vsem tem in še nekaterim predlogom ukrepov manjka analiza, kaj pomenijo za tekstilno industrijo, kakšne bodo posledice njihovega uveljavljanja, tako za tekstilno industrijo kot za družbeno skupnost. Ne glede na to pa je jasno, da bo treba tekstilni industriji pomagati, naglo in učinkovito. rb

V ŠKOFJI LOKI SE VEDNO BREZ SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA O ŠTIPENDIRANJU

NEVARNO ODLAŠANJE

Družbeni dogovor o oblikovanju in izvajanju štipendijske politike v Sloveniji je škofjeloška občinska skupščina sprejela že sredi lanskega leta, še pred glavno dopustniško sezono pa je predlog samoupravnega sporazuma o štipendiranju učencev v gospodarstvu in slušateljev višjih in visokih šol posredovala tudi vsem organizacijam združenega dela v občini. S predlogom je določeno, da združujejo delovne organizacije od 1. julija 1974 dalje iz svojega dohodka sredstva v višini 0,5 % od bruto osebnih dohodkov zaposlenih. Iz združenih sredstev se dodeljujejo štipendije samo tistim učencem in študentom, katerih starši nimajo visokih dohodkov. Višina dohodka, ki bo še vključevala pravico do štipendij, se bo določala vsako leto posebej, vsi štipendisti pa se morajo obvezati, da se bodo po končanem šolanju vključili v združeno delo na območju škofjeloške občine.

Vendar pa samoupravni sporazum o štipendiranju učencev in študentov v Škofji Loki kljub velikim prizadevanjem občine, SZDL, sindikatov in drugih družbenopolitičnih organizacij še do zdaj ni bil sklenjen! Lani ga je podpisalo samo 52 organizacij združenega dela, med tistimi podjetji, ki še niso pristopila k sporazumu, pa je med drugimi tudi delovna skupnost Jelovice, kolektiv, ki šteje nič manj in nič več kot 1100 delavcev! Medtem ko so v Jelovici sredi januarja še vedno odlašali s podpisom, sta, da bi docela ohranila načrtovano štipendijsko politiko v občini, Gorenjska predilnica in Šešir le delno pristopila k sporazumu. V obeh podjetjih so sklenili, da bodo na ravni občine združevali za štipendije komaj 0,25 % od bruto osebnih dohodkov, to pa je le polovica od vsote, ki je predvidena s sporazumom. Tako eni — kot drugi utemeljujejo svojo odločitev s tem, da so se za manjši odstotek odločili zato, ker njihove TOZD same štipendirajo precejšnje število učencev in študentov.

Seveda je odlašanje z dokončno sklenitvijo samoupravnega sporazuma povzročilo vrsto nevšečnosti pri rednem izplačevanju štipendij. V škofjeloški občini so za šolsko leto 1974/75 sklenili nameniti iz sredstev združenega dela 240 štipendij na srednjih, višjih in visokih šolah, za to pa potrebujejo vsak mesec 118.000 dinarjev. Lansko jesen so izplačevanje štipendij za silo uredili z denarno pomočjo komunalnega zavoda za zaposlovanje in temeljne izobraževalne skupnosti, do konca leta pa se je v skladu zbralo toliko sredstev, da so vam upravičencem izplačali zaostale štipendije.

Zaradi nevzdržnega odnosa peščice organizacij združenega dela, ki še vedno odlašajo s podpisom sporazuma, so delegati na zadnji seji vseh zborov občinske skupščine odločno zahtevali, da občinska skupščina, SZDL, predvsem pa občinsko vodstvo sindikatov v delovnih organizacijah pospešijo akcijo za sklenitev samoupravnega sporazuma o štipendiranju učencev in študentov v občini. V akciji naj bi se sindikati zavzeli tudi za to, da bi v vseh organizacijah združenega dela bila prispevna stopnja za štipendiranje enotna, torej 0,5 % od bruto osebnih dohodkov.

PREMIKI V SAMOUPRAVNI ORGANIZIRANOSTI
DELOVNIH KOLEKTIVOV V OBČINI ZAGORJE OB SAVI

PRVE IZKUŠNJE

Neposredni proizvajalci in tudi vodstva kolektivov vedno bolj pogosto ugotavljajo, da jim uresničevanje ustavnih določil nalaga še večjo odgovornost pri izpolnjevanju gospodarskih in drugih načrtov. V nekaterih delovnih organizacijah pa samoupravno organiziranost še poglobljajo z ustanavljanjem novih temeljnih organizacij združenega dela.

Tako so v industrijskem gradbenem podjetju Beton-Zasavje ugotovili, da imajo možnosti za ustanovitev še štirih novih temeljnih organizacij združenega dela, tako da jih bo odsej sedem. V kolektivu SVEA so se odločili za ustanovitev dveh temeljnih organizacij združenega dela, možnosti za to pa proučujejo tudi v komunalnem podjetju. Tovarna Energoinvest — Varnost pa od 1. januarja naprej posluje s svojim žiro računom.

V zagorski občini so precej napredovali tudi pri povezanju gospodarstva in negospodarstva. Združile so se osnovne šole, posebna in glasbena šola ter vrtec. Združili so se Deloza, Zaščita in Krojaštvo. V tovarni elektroporcelana Izlake se pripravljajo na podpis samoupravnega sporazuma za vključitev v sestavljeno organizacijo združenega dela — Maris. Prav-

kar potekajo priprave na povezovanje vseh treh zagorskih strokovnih šol, pa tudi pogovori o tesnejšem sodelovanju med Betonom—Obrtnim servisom in komunalnim podjetjem so uspešni. Žal pa ni nobenih premikov v samoupravni organiziranosti v SAP Zagorje ob Savi. Premalo intenzivno pa se s tem ukvarjajo tudi v nekaterih drugih zagorskih delovnih organizacijah.

Izkušnje, ki jih imajo nekateri kolektivi v zvezi z novo samoupravno organiziranostjo, kažejo, da se je izboljšalo tudi informiranje. Vendar proces stalnega seznanjanja delavcev še prepočasno poteka, čeprav klasične oblike informiranja zamenjujejo razna notranja glasila, tedenske informacije in krajši sestanki zborov delovnih ljudi. Samoupravna delavska kontrola še nikjer ni polno zaživela. Kaže, da odborom še ni uspelo zagotoviti pomoči in podpore delavcev in zlasti vodstev vseh družbenopolitičnih organizacij. Prihodnje dni bodo imele delovne skupine skupne občinske komisije za spremljanje uresničevanja nove ustave spet širše pogovore z neposrednimi proizvajalci, da bi ugotovile, kako delavci ocenjujejo premike v samoupravni organiziranosti.

JESENICE

Železarski rekord

V jeseniški železarni so lani dosegli vrsto dobrih proizvodnih rezultatov, posamezni obrati pa tudi svoje rekordne delovne dosežke. Najpomembnejši je uspeh talilnic, v katerih so prvič, odkar na Jesenicah stoji železarna, pridobili pol milijona ton jekla. S tem so tudi izpolnili javno obljubo, ki jo jeseniški talilci dali maja lani pred X. kongresom ZKJ.

Skupno so v železarni lani proizvedli 371.000 ton izdelkov, kar je za odstotek manj, kot so planirali. V talilnicah so predvidevanja presegli, tako

glede skupne kot tudi blagovne proizvodnje. Slabše je bilo v valjarnah, kjer so predvsem zaradi zastojev ostali pod planom. Načrte pa so presegli tudi v predelovalnih obratih, še posebno v hladni valjarni in žičarni.

V letošnjem gospodarskem načrtu, ki so ga sprejeli na zadnji seji delavskega sveta, predvidevajo, da bodo obseg blagovne proizvodnje povečali na 418.000 ton. Za tolikšno količino bodo morali doma izdelati kar 519.000 ton suro-

vega jekla, medtem ko ga namepravajo 36.000 ton kupiti drugje. Tolikšne zadolžitve pa bodo zahtevale rednejšo oskrbo s surovinami, večji izpljen in manj zastojev kot lani.

Sicer pa so na zadnji seji delavskega sveta sklenili, da bodo letos precej pozornosti posvetili tudi povečevanju dohodka in ostanka dohodka ter poslovnega sklada. Prav tako si bodo prizadevali ohraniti likvidnost poslovanja, ki se je v zadnjem času občutno poslabšala.

—ik

V TOZD STEKLARNE BORIS KIDRIČ V SLOVENSKI BISTRICI SLAVIJO
25-LETNICO DELA IN OBSTOJA

Od gumbov do svetil

Letos proslavljajo četrto stoletje dela in obstoja, za uvod v praznovanje pa so odprli novo tovarno

Steklarne v Slovenski Bistrici, ki že petnajsto leto deluje v sestavi tovarne Boris Kidrič iz Rogaške Slatine in je zdaj njena temeljna organizacija združenega dela, letos slavi lep jubilej — 25-letnico dela in obstoja. Za uvod v praznovanje so odprli nove prostore, s katerimi so si ustvarili pogoj za podvojitev obsega proizvodnje, ki je specializirana na izdelovanje svetlobnih teles ter priznana in iskana tudi na svetovni trgu.

Kolektiv TOZD Steklarna Slovenska Bistrica sicer ima za seboj zanimivo samorastniško pot. Od proizvajalca perila in sanitetnega materiala se je leta 1950 preusmeril na popolnoma drugo področje v izdelovanje steklenih gumbov. V ta namen je takrat številčno majhen kolektiv kupal steklene palice v Rogaški Slatini in jih termično predeloval v končni izdelek. Taki gumbi so bili na našem trgu takrat zelo iskani. Kmalu se je izkazalo, da rogaški steklarji zaradi drugih obveznosti ne morejo bistriškemu kolektivu dobavljati vedno večjih količin steklenih palic. Zato so se Bistričani odločili, da bodo postavili lastno peč za topljenje stekla. Odločili so se še za ročno pihanje razsvetljavnega stekla in za novo ime podjetja: niso bili več tovarna gumb, ampak tovarna steklenih izdelkov Slovenska Bistrica. Čeprav so hitro povečali število topilnih loncev in zaposlovali vedno nove delavce, povpraševanju na trgu vendarle niso bili kos. Tako so se 1. septembra 1961 priključili steklarni Boris Kidrič Rogaška Slatina kot obrat s samostojnim obračunom. V okviru močnejšega partnerja so hitro povečali obseg proizvodnje in jo obenem specializirali na izdelovanje razsvetljavnega stekla. Še pred 15 leti so izdelali le 91 ton na leto in se jim je

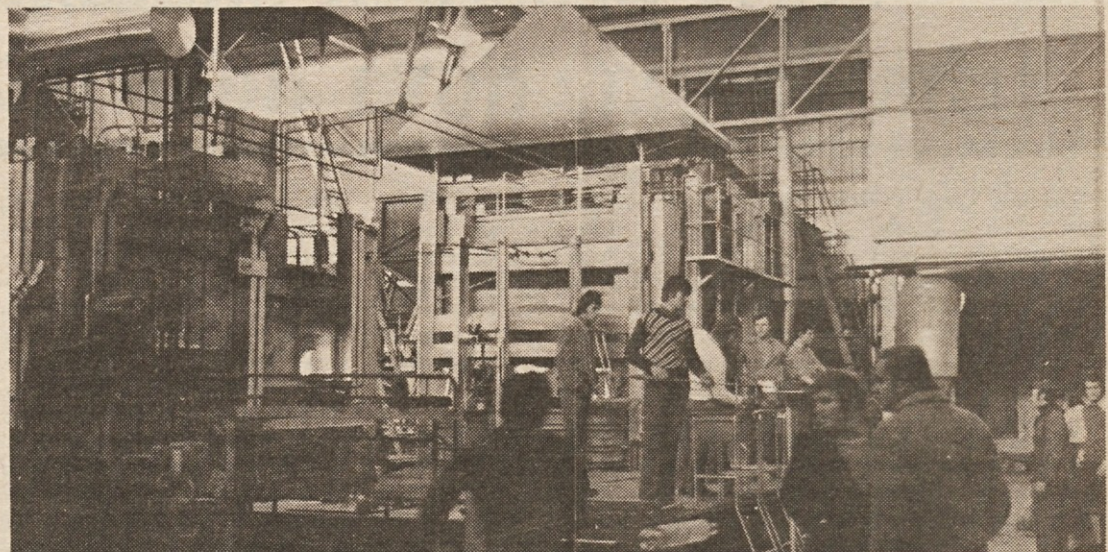
to zdelo veliko. Zdaj, ko se približujejo 1000 tonam letne proizvodnje, je to premalo! Povpraševanje po njihovih izdelkih namreč ne narašča le na domačem trgu, ampak tudi na tujem, kamor so lani uspeli prodati že za 800.000 dolarjev proizvodov.

Taki rezultati so delavce bistriške Steklarne spodbudili, da so začeli razmišljati o razširitvi proizvodnih prostorov, modernizaciji in povečani proizvodnji razsvetljavnega stekla. Oblikovati pa ga še vedno nameravajo ročno, kajti to pomeni tisto kvaliteto, zaradi katere so njihovi izdelki tudi tako iskani na trgu.

Po program modernizacije naj bi vsa dela izvedli v dveh etapah. S prvo so zaključili zdaj in jim mogoče povečanje proizvodnje za slabo polovico v primerjavi z minulim letom. Pri tej proizvodnji bo zaposlenih približno sto novih delavcev. Več kot polovico so jih že vključili v delo, tako da delovna skupnost zdaj šteje že več kot 350 članov. V drugi fazi, ki naj bi bila zaključena z letom 1980, pa naj

bi se po predvidevanjih letna zmogljivost tovarne dvignila na skupno 2000 ton izdelkov, kar bi pomenilo več kot podvojitev sedanjega obsega proizvodnje. Po tej fazi modernizacije pa bi steklarne zaposlovala že 500 delavcev.

Raziskave trga kažejo, da bo posled bistriška Steklarna lahko izvažala nekako polovico proizvodnje. Z že izvedeno modernizacijo in razširitvijo proizvodnih prostorov se bodo torej tudi po tej strani izrazili sadovi zavestne usmeritve tega kolektiva za skoraj 30-milijonsko investicijo, katere namen ni le računsko povečanje obsega proizvodnje in dohodka, ampak vsem skrb za boljše izkoriščanje zmogljivosti in za izboljševanje delovnih pogojev ob istočasnem izboljšanju kvalitete izdelkov in večji skrbi za varovanje okolja. Dosedanje lončene peči so namreč zamenjali z električnimi talilnimi pečmi. To pa jim omogoča uvedbo večzmenjskega dela, odpadle pa so tudi težave s fluorom, ki je prej škodoval zdravju zaposlenih in zastrupljal tudi okolico. V. H.

V teh pečeh se rojeva steklena masa za končni izdelek

DRUGI ZBOR
SAMOUPRAVLJAVCEV
ZLETNEGA OBMOČJA
TREH REPUBLIK

Letos v Prijedoru

V okviru XIII. zleta „Bratstva in enostnosti“, ki bo letos v Prijedoru, so se samoupravljavci zletnega območja pred kratkim zbrali na drugem zboru v Karlovcu. Sodelovalo je okrog 300 delegatov Gospiča, Karlovca, Novega mesta, Prijedora in Siska. Na zboru so največ govorili o samoupravnih interesnih skupnostih, o njihovem odnosu do skupščin družbenopolitičnih skupnosti, o načrtih in virih financiranja ter o vzajemnosti in solidarnosti na tem področju.

Po uvodnih referatih so delegati delali v treh komisijah in to: v komisiji za samoupravljanje in delegatski sistem, v komisiji za samoupravno delavsko kontrolo v združenem delu in SIS ter v komisiji za družbeno ekonomske odnose, ki ji je predsedoval predsednik občinskega sveta Zveze sindikatov Novo mesto Alojz Jožef, uvodni referat pa je imela delegatka iz novomeške tovarne „KRKA“ Jožica Miklič.

V sklepnem delu zboru samoupravljavcev so delegati sprejeli vrsto zaključkov. Med drugim so se zavzeli za dosledno uresničevanje ustavno opredeljenega delegatskega sistema in vloge družbeno političnih organizacij, predvsem sindikata, Zveze komunistov in SZDL pri tem; za dosledno uresničevanje sistema družbenega planiranja ter samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja, za učinkovitejše delovanje samoupravne delavske kontrole v vsaki TOZD in OZD ter samoupravni interesni skupnosti.

Ob koncu so se delegati zletnega območja treh republik dogovorili, da bo zbor samoupravljavcev tega območja naslednjega leta zbrali v drugem kraju in izmenjali izkušnje ter se dogovorili za enotno reševanje posameznih vprašanj. R. S.

Kolektivi naj omogočijo čim večjo udeležbo!

Tudi letos je razpisal organizacijski odbor „Trnovski maraton“ prireditel v množičnem smučarskem teku na 30 kilometrov. Proga bo potekala po lepih smučarskih terenih v okolici Črnega vrha nad Idrijo.

Po uspeli lanskoletni prvi predstavi se je zanimanje za smučarski tek med občani zelo povečalo, posebej med delovnimi ljudmi, saj je smučarski tek izredno primerna in koristna športno-rekreativna oblika za ohranjanje in pridobivanje telesne kondicije in vzdržljivost v zimskem času.

„Trnovski maraton“ je tudi akcija, ki jo slovenski sindikati podpirajo v propagandnem in organizacijskem pogledu, saj je na programu športno-rekreativnih aktivnosti naših delovnih ljudi. Zato Republiški svet ZSS priporoča komisijam za šport in rekreacijo pri občinskih svetih in v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, da seznanijo s tem razpisom vse zainteresirane v delovnih kolektivih in jim omogočijo čim boljše pripravo ter udeležbo na tej prireditvi, kakor tudi sicer na podobnih drugih prireditvah te vrste.

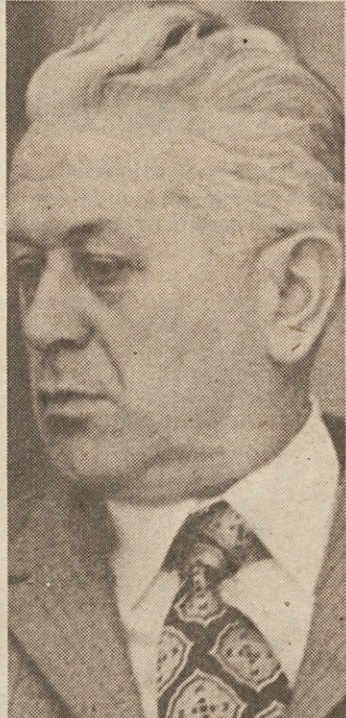
Podrobnosti o pogojih prijav in udeležbe na smučarskem maratonu so razvidne iz razpisa, ki je bil objavljen v našem dnevnem in drugem tisku. Če bodo snežne razmere ugodne bo prireditev 16. februarja, v nasprotnem primeru pa bo preložena na poznejši termin.

NA ROB POSVETU S PREDSTAVNIKI KOMISIJ ZA ODDIH IN REKREACIJO PRI OBČINSKIH SVETIH ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Konkretne naloge

Razgovor z Jožetom Maličem, sekretarjem republiškega sveta ZSS za telesno kulturo, šport in rekreacijo

Nedavno je bil v Ljubljani v prostorih Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije posvet predstavnikov komisij za oddih in rekreacijo pri občinskih svetih Zveze sindikatov, ki je bil namenjen predvsem aktualnim nalogam sindikatov na področju oddiha in rekrea-

cije po osemem kongresu ZSS in sedmem kongresu ZSJ.

„Stališča osmega kongresa Zveze sindikatov Slovenije so tudi na področju oddiha in rekreacije zaposlenih zelo jasna. Razveseljivo je, da ne gre več za prepričevanje, temveč za uresničitev kongretnih nalog...“, nam je uvodoma dejal Jože Malič, sekretar za telesno kulturo, šport in rekreacijo pri RS ZSS, in nadaljeval: „Nedvomno šteje med najpomembnejše naloge vzgoja kadrov. Dejstvo namreč je, da so potrebe po telesnokulturnih strokovnjakih iz leta v leto večje, da jih je premalo povsod, tako v delovnih organizacijah kot tudi najrazličnejših športnih organiza-

cijah. Nedvomno je torej, da so naše naloge na področju vzgoje kadrov izredno pomembne. Tako bomo morali med drugim poskrbeti, da na Visoki šoli za telesno kulturo v Ljubljani znova omogočijo izredni študij za višje organizatorje rekreacije. Dalje bo treba visoko zavihati rokave in bolj kot doslej animirati temeljne organizacije združenega dela, da pošljejo čim več svojih ljudi na naše tečaje v Mozirje. Ob tem naj povem, da sem že večkrat predlagal, da bi tečaje v Mozirju malce skrajšali oziroma predavanja „zgotili“, saj si odrasli ljudje z družinami težko vzamejo po deset ali več dni skupaj za izredni študij. Sodinamreč, da bi ob bolj zgoščenem študiju pritegnili v tečaje več ljudi kot doslej. In ob tem še to: če bi nam uspelo organizirati tečaje po regijah, denimo v štirih, petih regijah, potlej bi bili rezultati naših prizadevanj bolj učinkoviti. Doslej je namreč obiskovalo naše tečaje le nekaj več kot 150 ljudi, kar je odločno premalo...“

„Glede na današnje potrebe, tu mislim predvsem na organizacije združenega dela, je deficit teh kadrov še vedno zaskrbljujoč...“

„Če računamo, da imamo v Sloveniji blizu 5000 osnovnih sindikalnih organizacij, potem je pomanjkanje organizatorjev rekreacije izredno zaskrbljujoče. Ob izredno dobri organizaciji bi lahko letno izšolali kakih 200 organizatorjev rekreacije. Če bi nam to uspelo, bi potlej prišli v dobrih desetih letih nekako na „zeleno vejo“. Seveda s tem, da bi imela v svojih vrstah svojega organizatorja rekreacije le vsaka druga osnovna sindikalna organizacija. Sicer pa, naj bo računica taka ali taka, v vsakem primeru bomo morali visoko zavihati rokave, da bomo problem kadrov vsaj malce omilili...“

„Kaj pa sindikati in letni oddih zaposlenih...?“

„Organiziranemu oddihu in rekreaciji delavcev ter njihovih družin bomo posvetili večjo skrb kot doslej. Pri tem bomo skušali zagotoviti odločilen vpliv delavcev pri ustvarjanju možnosti za množičen oddih in rekreacijo, ki sta sestavni del standarda zaposlenih. Prek skupnosti za oddih in rekreacijo bomo zagotavljali izrazitejšo solidarnost in vzajemnost, nove površine za gradnjo počitniških domov in rekreacijskih centrov ter racionalno poslovanje in povezovanje počitniških domov in rekreacijskih objektov. Te skupnosti bodo nekakšna oblika dogovarjanja in uresničevanja politike na tem področju. V programe delovanja osnovnih organizacij sindikata bomo vključili tudi zdravstveno-rekreativni počitek, zlasti za tiste delavce, ki delajo v težkih delovnih razmerah. Skladno s tem se bomo zavzeli tudi za deljen letni dopust, kar bo med drugim omogočilo bolj načrtno izkoriščanje nezadostnih zmogljivosti počitniških domov in gostinsko-turističnih objektov med letom...“

„In kakšni so načrti sindikatov na področju organizacije sindikalnih športnih iger?“

„Sindikalne športne igre bomo še nadalje razvijali kot stalno in načrtno aktivnost pretežnega števila delavcev in organizirali tekmovanja v organizacijah združenega dela in na ravni občine. Redno sodelovanje na teh tekmovanjih mora biti pogoj za udeležbo najboljših moštev in posameznikov na igrah v regionalnem, republiškem in zveznem merilu...“

A. UL.

Predsednik ObSS Celje Ivan Kramer je predal pokal tudi Alojzu Kovačiču, predstavniku ITC, za prvo mesto v kategoriji članov. (Foto: T. T.)

SLAVJE V CELJU

Slovesen zaključek jubilejnih SŠI

V polni dvorani Narodnega doma v Celju je bila zabavno športna prireditev ob zaključku sindikalnih športnih iger. Skupaj je v lanskim sindikalnih športnih igrah nastopilo več kot 5000 posameznikov iz več kot 100 TOZD.

V skupni uvrstitvi za leto 1974 je prvo mesto osvojila tovarna AERO z 917 točkami (v ta seštevek točk so vštete vse tri kategorije, člani, članice, starejši člani), sledi Cinkarna 844, 3. ITC 808, 4. Ingrad 763, 5. EMO 706, 6. Toper 652 točk itd.

Starejši člani: Železarna (Store) 191, 2. Aero 188, 3. Cinkarna 180, 4. ITC 160, 5. Toper 136, 6. EMO 130 itd.

Članice: ITC 563 t.čk, 2. Aero 548, 3. EMO 518, 4. Cinkarna 483, 5. Zlatarna 479, 6. Ingrad 474 točk itd. Lepe pokale je zmagovalnim ekipam podelil predsednik ObSS Ivan Kramer. V zabavnem programu je sodeloval zabavni orkester ŽABE iz Celja pod vodstvom Edija Goršiča.

Ob tej slovesnosti so razglasili tudi najboljšega športnika Celja za leto 1974. Naslov je tokrat osvojil Peter Svet, za najboljšo športnico pa je bila izbrana Nataša Urbančič-Bezjak. Priznanja in pokale je podelil urednik Novega tednika in Radia Celje Jože Volfand.

T. TAVČAR

IZŠLI STA NOVI ŠTEVILKI »TELESNE KULTURE«

Iz prakse za prakso

Nedvomno si je pridobila „Telesna kultura“, slovenska osrednja in obenem skorajda edina revija za teoretična in praktična vprašanja telesne vzgoje, športa in rekreacije, v svojih kratkih letih izhajanja velik ugled. Revija prinaša svojim bralcem razmišljanja, razprave, komentarje in rezultate raziskav naših najvidnejših osebnosti v telesnokulturnem življenju, zato je postala za vse, ki delajo na tem področju, zares nepogrešljiva.

V zadnjih dveh številkih, izšli sta namreč skoraj istočasno, najdemo med drugim zanimive prispevke s področja šolske telesne vzgoje. Tako komentira dr. Štefka Križnar športno aktivnost mladine in njeno zdravstveno stanje na Osnovni šoli „Peter Kavčič“ v Škofji Loki. Ugotavlja, da je zdravstveno stanje naših otrok iz leta v leto slabše. Številne psihosomatske spremembe so take, da bi jih z rednimi preventivnimi ukrepi lahko preprečili. Načrtna športna dejavnost je prav gotovo bogat vir marsikdaj premalo izrabljenih možnosti, ki bi v sodelovanju z zdravstveno službo lahko precej izboljšale že sedaj zelo zaskrbljujoče zdravje naših šolarjev...

Tone Praček piše o tem, kako izboljšati pouk telesne vzgoje v nižjih razredih osnovne šole. Pravi, da pouk telesne vzgoje v omejenih razredih ne poteka vedno in povsod tako, kot bi moral. Še vedno se dogaja, da do mnogih nepotrebnih šolskih ur telesne vzgoje sploh ne pride, da so ure slabo pripravljene ali pa potekajo v takih razmerah, da upravičeno podvomimo v uresničitev smotra. Vzrokov za to je seveda več, pogosto tudi objektivnih, kot so denimo posebne ali pa zelo neurejene delovne razmere. Vsekakor pa bi na tem področju lahko storili velik korak naprej, piše Tone Praček, če bi si osvežili potrebno znanje in obenem posvetili nekoliko več pozornosti izvajanju učenega programa.

Kljub slabi zimi so bili smučarji in številni turistični delavci veseli prispevka Marjana Jeločnika, ki govori o potrebnih ukrepih za varnost pri smučanju. Na naših smučiščih je namreč iz leta v leto več navdušenih smučarjev, ki streme predvsem za

tem, da bi se kar največ nasmučali, pozabljajo pa na potreben red in varnostne ukrepe, zato je tudi število nesreč na snegu vse večje. Kot pomemben ukrep za varnost na smučeh, opozarja Marjan Jeločnik, je tudi opremljenost smučič s prometnimi znaki in kažipoti in z legendami o razvrstitvi teh po zahtevnosti. Čeprav je bilo na naših smučiščih za to že precej storjenega, bi bilo mogoče na osnovi ustreznih navodil ali predpisov, ki jih pri nas doslej še nimamo, storiti še mnogo več.

Uresničevanje novih odnosov, izjajajočih iz določil nove ustave, se med drugim kaže tudi v ustanavljanju številnih samoupravnih interesnih skupnosti tako na področju gospodarstva kot na področju družbenih dejavnosti – razmišlja Tine Rozman v svojem prispevku „Organiziranost šolskega športa“. Med družbenimi dejavnostmi pa se vse bolj uveljavlja tudi telesna kultura s svojimi nalogami in smotri, ob tem pa tudi telesnokulturna dejavnost v vzgojnoizobraževalnem sistemu. V minulem letu je bila celotna telesnokulturna dejavnost vključena v sistem samoupravne interesne organiziranosti, njeni neposredni izvajalci, osnovne organizacije in njihova združenja, pa se postopoma prilagajajo splošnim družbenim spremembam – nadaljuje Tine Rozman. Zato je bil na pobudo širšega kroga zainteresiranih republiških organizacij in ustanov pred leti ustanovljen center šolskih športnih društev Slovenije. Ta naj bi usklajeval delovanje ob šolah ustanovljenih športnih društev, pospeševal njihovo nastajanje, družbeno in strokovno usmerjal njihovo dejavnost, organiziral nagrajno tekmovanje za bolj kakovosten razvoj dejavnosti in pomagal ustvarjati možnosti za uresničevanje skupnih nalog in akcij, zlasti glede širjenja množičnosti, ustreznega razvijanja sistema šolskih športnih tekmovanj ter šolanja kadrov.

To je le nekaj kratkih povzetkov iz obeh najnovejših števil „Telesne kulture“. Reviji sta zajetni in vsebinsko bogati, zato ju bo vsakdo, ki dela na telesnokulturnem področju, vesel.

UL.

V razgovoru za celjski radio je na zaključni slovesnosti v Žalcu sodeloval tudi Peter Svet (levo). Foto: T. TAVČAR

Zabavno športna prireditev v Žalcu

Slovesen zaključek delavskih športnih iger, ki ga je za leto 1974 organiziral, kot vsa leta doslej, občinski sindikalni svet Žalec, je bil minulo nedeljo v kino dvorani v Žalcu. Prireditel, ki je bila pod pokroviteljstvom Gradenj iz Žalca, je pripravilo uredništvo „Novega tednika“ in Radia Celje.

V programu so sodelovali: moški pevski zbor Svobode,

skupina Ultra, ansambel Borisa Terglava, Dado Topič, harmonikarski orkester žalske glasbene šole in drugi. Na tej prireditvi so najboljšim ekipam za leto 1974 podelili nagrade, pokale in priznanja. Prireditve so se udeležili tudi nekateri znani športniki, kot so Peter Svet, Magda Urh, Vlado Bojevič in drugi.

T. TAVČAR

Na izobraževanje so pozabili

Elektrostrojni klub mariborske Livarne odlično dela, vendar ...

V mizarški delavnici mariborske Livarne je bilo minuli torek popoldne izredno živahno. Zanimivo pa je, da so bili med delavci mizarji zelo redki. Delali so inženirji, tehniki in drugi, in to člani elektrostrojnega kluba mariborske Livarne. Delali so udarniško. Pripravljali so opremo za delavnico osnovne šole v Rušah. Delo so opravljali v prostem času in zastonj.

„To je že trinajsta ali morda celo štirinajsta šola, kateri smo s prostovoljnim delom in s sredstvi kluba opremili šolsko delavnico,“ je razložil Rudi Katrašnik, odbornik kluba in večkratni predsednik oziroma tajnik. „Vsako leto tako opremimo eno ali pa tudi dve šoli. Začeli smo leta 1956, ko smo na šoli „Bratov Polančičev“, nad katero smo prevzeli patronat, pomagali urediti mizarško in strojno delavnico. Takrat smo naredili 350 udarniških ur in prispevali iz klubske blagajne 160.000 starih dinarjev. No, od takrat so prošnje na naš klub začele kar deževati. Kot sem že rekel, je ruška šola trinajsta oziroma štirinajsta. Pri delu pa pomagajo prav vsi člani kluba brez izjeme. Vsa ta leta je skupino, ki je opremljala šolske delavnice, zelo uspešno vodil Drago Fabjan.“

Vsekakor pa, če hočemo spoznati delo elektrostrojnega kluba, se moramo preseliti tudi za skoraj 28 let nazaj. V čas, ko je leta 1947 nastala v mariborski Livarni organizacija Ljudske tehnike. Pri Ljudski tehniki so ustanovili več krožkov. Med njimi je bil tudi elektrostrojni. Postal je najmočnejši in se preimenoval v klub.

Nekaka prelomnica kluba je bilo leto 1953, ko je podjetje ponudilo klubu izdelavo lončaste peči na olje, za taljenje aluminijevih odpadkov. Uspešno opravljeni prvi večji nalogi so sledile druge. To so bili kolutni brusilni stroji, stroji za tlačni liv, stiskalnice za umetne smole in pa seveda različna orodja za te stroje. Čeprav se v elektrostrojnem klubu (ESK) držijo načela, da služijo predvsem matičnemu podjetju, so za mariborsko bolnišnico, pred leti, izdelali 14 specialnih bolniških postelj in aspirator za astmatične otroke.

To je bilo pred leti. Zadnja leta pa je dejavnost kluba še narasla. Preveč bi zavzelo prostora, če bi samo naštevati vse, kar so v klubu naredili za svoje podjetje. Naj povemo le nekaj števil. Še prej pa seveda da klub danes, razen pri opremi za šole, dela na ekonomskem računu. Določeno delo ponudijo s predračunom in jasno izdelano kalkulacijo, kjer je vračunan honorar tudi za tiste člane kluba, ki bodo določeno delo opravljali. Ker pa delajo v podjetju, pri tem upoštevajo tudi ročne in strojne ure, ki jih seveda odračunajo oziroma plačajo podjetju. Honorar tistih, ki delajo, znaša približno toliko, kolikor je njihova nadura v podjetju. Zadnje čase še celo nekaj manj. Pojasnilo je bilo morda nekoliko daljše. Pa sedaj nekaj števil. V letu 1970 so uresničili dela v vrednosti skoraj 65 milijonov S-dinarjev, v letu 1971 že skoraj 70 milijonov in v lanskem letu blizu 1,5 milijona, to je 150 starih milijonov dinarjev prometa. Pri tem pa ra-

čunajo, bilanca za lansko leto še ni narejena, da bodo imeli od 100 do 150 tisoč dinarjev čistega dohodka. Ni malo, kajne? Elektrostrojni klub večino teh sredstev nameni za nabavo opreme za šolske delavnice, za strokovne izlete ali pa za izpopolnitev počitniške hišice, ki jo ima klub na Pohorju.

Da, elektrostrojni klub mariborske tovarne ima svojo počitniško hišico na Pohorju. Na referendumu med svojimi člani, leta 1965, so se za dve leti odpovedali izletom v inozemstvo. Za ta denar in pa za tistega, ki so ga še dodali, so v naslednjih treh letih kupili zemljišče. Z udarniškim delom so napeljali vodovod in elektriko, postavili temelje ter nanje montažno Marlesovo hišico. Tri leta kasneje so zgradili še manjši kopalni bazen.

Ena od oblik dejavnosti kluba so tudi strokovni izleti, ki jih praviloma prirejajo vsako leto. Po enega ali tudi več. Prijetno s koristnim, pravijo pri ESK. Nekaj prispeva klubska blagajna, ostalo posamezniki. Cilji teh izletov pa so vedno izbrani tako, da obiščejo poleg turistično zanimivih krajev doma in v inozemstvu tudi razne sorodne tovarne ali pa tehnične razstave oziroma muzeje. Tako so si doslej ogledali večino domačih podobnih podjetij in pa že večkrat zagrebški velesejem. V tujini pa Milano, Pariz, Prago, Berlin, Sofijo, Carigrad, Hamburg, Amsterdam in še številna druga večja mesta Evrope. Prav ta potovanja so bila na eni strani nagrada članom za aktivno delo v klubu, na drugi strani pa so si z obiskom sorodnih podjetij in strokovnih razstav razširili obzorje in izpopolnjevali svoje strokovno znanje.

Kljub temu, da se je število članov elektrostrojnega kluba mariborske Livarne od ustanovitve pa do danes povečalo za več kot desetkrat, saj šteje danes preko 300 članov, in kljub temu, da je njihov finančni promet — posebej pa še čisti dohodek večji kot pri marsikaterem manjšem podjetju, so na nekaj pozabili. Osnovna naloga kluba ob ustanovitvi je bila prav gotovo tehnično in strokovno usposabljanje članov. Sedaj pa, razen izletov, tega praktično nimajo. Pa še nekaj. Za naloge, ki jih dobivajo, klub pogodbeno obveže nosilca naloge. Ta potem sam izbira sodelavce, kar pomeni, da delajo v večini primerov le najboljši strokovnjaki in v skupino zelo težko pride tisti, ki bi se hotel izpopoljevati ali pa se z določenim delom ukvarjati zgolj iz veselja. Zanimiva pa je tudi ugotovitev, da, odkar je honorar manjši od nadure, ki jo plača podjetje, zanimanje za delo v klubu rahlo upada. (?)

Še vedno pa je mnogo članov, ki večino popoldnevov preživijo v podjetju. Prevzete naloge je treba izpolniti, saj so nekatere tako obsežne, da njihova izvedba traja tudi leto in več.

Iz vsega, kar smo napisali, se jasno vidi, da so v klubu zelo delavni in gospodarni. Vsekakor pa bi prvotnemu namenu, to je izobraževanju članov delovnega kolektiva mariborske Livarne morali posvetiti več pozornosti in sredstev.

Ena največjih nalog, ki jo opravlja za svoje podjetje klub sedaj, je zbiranje dokumentacije za vse stroje, ki jih imajo v Livarni. Namen take dokumentacije je predvsem ta, da vnaprej predvidijo obdobja in obseg remontnih del. In kar je še posebej važno: količino rezervnih delov, ki jih za take remonte

potrebujejo. Tako odpade velika zaloga rezervnih delov, remontna služba pa lahko vnaprej nabavi določene rezervne dele. S tem pa v veliki meri zmanjša zastoj strojev pri morebitni okvari. Udarniško delo predstavlja za elektrostrojni klub mariborske Livarne opremljanje ene ali več šolskih delavnic letno. Tudi sredstva za orodje v veliki meri prispevajo iz klubske blagajne.

Novih 550 bolniških postelj

Prvi del novogoriške bolnišnice bo urejen že pred koncem letošnjega leta

Prvi del novogoriške bolnišnice, ki je dobila ime po vodji kirurške ekipe IX. korpusa, prof. dr. Francu Dergancu, bo predvidoma nared že pred koncem letošnjega leta. S tem bo pridobilo gorško območje dodatnih 350 bolniških postelj. Ustrezni medicinsko-funkcionalni prostori za strokovne preglede bolnikov ter drugi prostori, kot so na primer kuhinja, pralnica, pa bodo zgrajeni v drugi fazi, ki naj bi bila predvidoma zaključena do konca leta 1977.

Nadaljevanje izgradnje gorške bolnišnice je bilo več kot nujno. Iz regije se namreč dnevno zdravi več kot 700 ljudi, od tega 320 v Šempetru, 27 na Stari gori in več kot 350 v bolnišnicah izven regije. Delovni ljudje na območju ajdovske, novogoriške in tolminske občine zato že vseskozi prispevajo velik

del denarja za zdravljenje bolnikov izven regije in tudi posredno za gradnjo bolnišnic v drugih središčih.

Na posvetovanju, ki so ga organizirale družbenopolitične organizacije primorskih občin, so se domenili, da bodo prispevali zaposleni omenjenih treh občin do leta 1980 po 0,80 odstotka od bruto osebnih dohodkov kot prispevek za dograditev novogoriške bolnišnice. Tako bi zbrali skoraj 110 milijonov novih dinarjev, manjkajoči del pa naj bi prispeval republiški solidarnostni sklad.

Ko bo bolnišnica v Šempetru v celoti nared, kdaj bo to, žal še ne moremo zapisati, bo imela blizu 550 postelj. Na Primorskem si želijo, da bi bilo to čimprej, saj so dosedanje kapacitete na tem področju glede na število bolnikov več kot skromne.

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE, izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja ga uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik IVO TAVČAR. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313 VI, telefon uredništva 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033. Naročniški oddelek — komerciala: Ljubljana, Tavčarjeva 5, telefon 312-691. Račun pri Komunalni banki Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-121100. Posamezna številka stane 3,00 din. Naročnina je četrtletna 37,50 din — polletna 75,00 din — in letna 150,00 din — Rokopisov ne vračamo — Poština plačana v gotovini — Tiska ČZP »Ljudska pravica«, Ljubljana.